

A MAGYAR HUMOR

Tréfák, humoreszkek, vidám jelenetek

Írták:

**BRÓDY MIKSA, HARSÁNYI ZSOLT, KARINTHY FRIGYES,
LAKATOS LÁSZLÓ, LIPTAI IMRE, MOLNÁR JENŐ, SIPULUSZ,
SZINI GYULA, SZOMAHÁZY ISTVÁN, TÁBORI KORNÉL**

RÉVAI KIADÁS

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-075-4 (online)
MEK-14480

TARTALOM

IRÓI INTIMITÁSOK

Időgép.
Papír-hiány.
Pesti nyelven.
Bródy Sándor mint fölolvadó.
Bródy és a „hólyag”.
Gorombaságok.
A siker után.
Az óvatos izraelita.
A peches író.
A virzsinia.
Az új cím.
Zeneirodalmunk szerencséje.
Az apja fia.
A kommuniké.
Asszonyi logika.
A magyar riporterek atyamestere.
Mindig sans gène...
A találó cím.
Az okos gyerekek.
A sovány és a kövér.
Az elismerés.
A nagy urak.
Jó tanács.
Egy koncert körül.
Aki mégis „jó költő”.
A hypochonder.
Egy bukás titka.
Memento.
Egy finom ebéd.
Az orvosi tilalom.
A rikkancs-költő.
A színházi virágnyelv.
A társszerzők.
Az új óra.
A librettó.
A melódia.
Az ötvenkoronás.
A másoló.
A kivágóművész.
Kabátkaland.
A legrosszabb.
A jó háziasszony.
A mentő ötlet.
A kávé.
A helyi intelligencia.
Guthiádák.
Az óvatos nyaraló.
Ha csak ez kell...
Az önértékes rovatvezető.
Csalás...
A rosz novella.
Ünnepi kérdés.
A legjobb hely.
A külmunkatárs.
A finn toaszt.
A szolid író.
Ki melyiket...

KIS TRÉFÁK

Egy letűnt korszak humora.

A kaméleon.
A jó fogás.
Az idézet-mánia.
Benedek furfangja.
Ha a tanár telefonál.
Főispán.
A Petőfi-utcában.
A gyöngéd értesítés.
A háttér.
Ami többet ér...
Ebben a drágaságban...
„Frocli.”
A jó ügynök.
A vérbőség.
A lép.
A fogorvosnál.
Az enfant terrible.
Hátul...
A falusi ártatlanság.
A boszu.
A jó háziasszony.
A kocasoffőr.
Híres emberek.
A bankfiókok.
Mire jó a feleség?
A kíváncsi szerző.
Előrelátás...
A praktikus tanár.
Falusi karriér.
Külvárosi idill.
Kávéházi játék.
A rivális.
A fránya fiskális.
Ha a paraszt válik...
Mire jó az alkohol?
A furfangos polgár.
A lábtörés.
Ügyvédi fogás.
A jó üzlet.
Egy csodabogár.
A ravasz fiskális.
Népszámlálás.
A vaskorona.
Mozi és színház.
„A közigazgatás egyszerűsítése.”
A borralaló.
A főhadnagy és a pucer.
A bakfis meg a jogász.
A hivatalnok-halál.
Az ichneumon.
A konyhapénz.
Az új pályázó.
A ravasz fiskális.
A kis féltékeny.
A groom és a koldus.
Az alkoholista.

A vetélytársak.
A ravasz sváb.
A szabadulás.
A konkurrensok.
Tanulmány-ut.
A gyerek-doktor.
Árverés.
A jó doktor.
A tanyai pógár.
Az előrelátó elnök.
Vám nélkül.
Hátha...
Feld papa szakvéleménye.
A jó kívánság.
A politikai meggyőződés.
Rövid bírálat.
Wodianer-anekdóták.
Az utolsó kérdés.
Kinkérdések.
A jó ötlet.
Ami a gróft érdekl.
A régi barátnők.
Hadiék csevegnek.
A magyarázó-tábla.
Az operai kórus.
A keringő.
Ripacséknál.
A jó vidéken.
Kollokviumon.

Kávéházi jelenet.
Finom jelentés.
Az asszony neve.
A régi fajta titkos szavazás.

VIG JÁTÉK

A kassza.
A büvös szék.
Kártya és divat.
Halló, te vagy az, édes?...
Házi béke.
A nagyon okos ember.
A nagybácsi.

DERŰS HISTÓRIÁK

A tanácsos ur titka.
Rejtelmes esetek.
Három óra Bátyuban.
A nyíámsz.
A Kálóczyak.
Öngyilkosságom.
A kelet áldozata.
A kúra.
A monte-carlói fogoly.
Mi történt a sarkon?
Bandazur király.

IRÓI INTIMITÁSOK

IRTÁK:

***KARINTHY FRIGYES
SZINI GYULA
TÁBORI KORNÉL***

Kiadja a VIDÁM KÖNYVTÁR kiadóhivatala
Budapest.

Idógép.

H. S. Wells kitűnő találmánya, az idógép, megállt a ház előtt. Gyorsan belepattantam és megindítottam a motort visszafelé. A kerekek zugva lendültek neki: eszeveszett gyorsasággal forogni kezdett a légszűrő. Egy helyben álltunk, de én tudtam, hogy utazunk: az időjelző óra sebesen zörgött, órák és napok pár pillanat alatt futották körül a kört: egy perc múlva az évjelző-mutató 1916-ot, majd 1915-öt mutatott. Még egyet csavartam a kormánykereken... 1914... október... szeptember... augusztus... július... 28... 26... 24... stop! Helyben vagyunk. Egy nyekkenés, a gép megáll.

Kiugrottam a gépből és körülnéztem. Ugyanazon a helyen állunk, ahol az imént - de milyen változás! A köruton ragyogva égnek az ivlámpák, szaladnak a félig üres villamosok. Egy kávéház ablakából flanelruhás ur bámult ki felém kíváncsian; előtte kávé, dupla habbal, két császárszemle az asztalon és egy pasztrána - ki emlékszik még a pasztránára?

Egy percre elkábultam a rámszuhogó emlékek hatása alatt - de aztán eszembe jutott, hogy nem merengeni jöttem az időnek ebbe az elmúlt tartományába. Nekem itt fontos és sürgős dolgom van és egy óra múlva utazom vissza, a gépet csak hatig kaptam kölcsön.

Munkára hát, gyorsan! Gyerünk csak; szedjük össze az eszünket, hol lehet most az az illető ur, akit én keresek? Otthon aligha, most félőt lehet - négy évvel ezelőtt én ilyenkor az Abbazia-kávéházban szoktam ülni, hátul az egyik páholyban.

Villamosra ültem és perc múlva leszálltam. Jól sejtettem: már az ablakon keresztül megismertem magamat. Ott ültem a rendes helyen; a hajam valamivel sűrűbb és az arcom tiz évvel fiatalabb. Valamit irtam éppen.

Lihegve futottam be és leültem, szemben magammal, az asztalhoz.

Én 1918-ból: Szervusz! Kérlek ne csodálkozzál sokat, kevés időm van. Sürgősen beszélnem kell veled.

Én 1914-ből felnéz, kissé meg van lepetve, nem nagyon): Ejnye... hol láttam én már magát?

Én 1918-ból: Sehol. Te nem ismeresz engem, én jól ismerlek. De most nem erről van szó.

Én 1914-ből (vállat von): Nekem mindegy. De talán jöhetnél későbbben, kérlek látod, most dolgozom...

Én 1918-ból: Mit dolgozol, szerencsétlen?

Én 1914-ből: Egy humoros kroit írok. Őrült vicces dolog, kérlek alázatosan. Hallgasd csak (Olvas.) „Az idén télen olyan kevés a szén, hogy egy országgyűlési képviselőt láttam, aki maga hajtotta a szeneskocsit, hogy biztosan berakhassa a pincéjébe.” (Röhög.) Őrült jó, nem?

Én 1918-ból (csodálkozva): Ez egy vicc?

Én 1914-ből: De ez még semmi! Itt alább azt írom, hogy ezt már nem lehet kitartani, tizenkét koronát kérnek egy spulni cérnáért. (Röhög.) Jó?

Én 1918-ból: Ez egy humor?

Én 1914-ből: Hát akkor ezt hallgasd meg. A kroi végén szerepel egy zsidó, mint... hahaha... mihint... hö... hö... hö... mint orosz... jaj az oldalam... mint orosz miniszterelnök... (fuldoklik a röhögéstől).

Én 1918-ból (szánakozva): Na, fiam, mondhatom, én nagyon sokat fejlődtem négy év alatt. De nem ezt akartam mondani. Hagyd abba az írást.

Én 1914-ből: Ugyan!

Én 1918-ból: Hát nem tudsz a hadüzenetről?

Én 1914-ből (legyint): Tudom! Bevonultunk Szerbiába és kész. Három hét alatt minden rendben lesz.

Én 1918-ból: Azt hiszed? Nekem nem az a véleményem.

Én 1914-ből: Ugyan ne nevettesd ki magad. El tudsz képzelni a huszadik században olyan háborút, ami két hónapnál tovább tart? A technika mai vívmányai mellett? A negyven centiméteres ágyuk korában? *(Fölényesen.)* Egyébként gazdaságilag se bírná ki Európa a háborút fél évig.

Én 1918-ból (nyelek egyet): Nna jó. Hát akkor talán ne politizáljunk. Fontosabb dolgot akarok mondani neked. Vegyél zsirt.

Én 1914-ből (ráammered): Megbolondultál?

Én 1918-ból (lázban): Vegyél zsirt, tiz kilót, ha többet nem és tedd el! Vegyél bőrt! Vegyél cérnát! Vegyél szappant! Mit bánom én, vegyél mézgát! Vegyél firniszt!

Én 1914-ből (idegenül): Örült vagy? Ugyan hagyj békén!

Én 1918-ból (siráshoz közel): Ó te számár! Hát nem akarsz érteni? Vegyél teát! Vegyél citromot! Vegyél patkószöget!

Én 1914-ből (haragosan): Na most már igazán erigy innen és hagyj engem dolgozni! (Fogja a tollat.)

Én 1918-ból (kétségbeesve, kirántom a papírt a keze alól): Szerencsétlen, tönkre akarsz tenni? Legalább akkor ne irkálj tele ezt a papírt - hanem tedd el, gyűjtsd össze tisztán - többet fogsz, akarom mondani: fogok keresni rajta 1918-ban, mintha te most teleírnád!

Én 1914-ből (dühösen): Alászolgája! (Felugrik és el.)

Én 1918-ból (lemondóan): Jól van, nyavalyás! Soha se törödtél velem! Megyek vissza 1918-ba, szegény embernek.

Papir-hiány.

Abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy végre részletesen beszámolhatunk a nagy magyar papirhiány hiteles és kimerítő történetével: ha ez a riport ennek dacára egészen rövid lesz, kérjük szívesen ennek okát abban keresni, hogy a történet csakugyan kimerített bennünket.

Átlapoztuk az ügyre vonatkozó valamennyi okmányt - nem kis munka volt, de hálás és eredményes, mert - de erre mindjárt rátérünk.

Annyit mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a kormány a legnagyobb jóindulattal és lelkiismeretes pontossággal intézte az ügyet.

Ezt az is bizonyítja, hogy már akkor, mikor a hiány még kicsi volt, tehát csirájában a bajnak, nem fogván fel könnyelműen a kérdést, a kormány foglalkozni kezdett a dologgal és fel-szólította az illetékes köröket, terjeszteni elő a helyzetet.

Az illetékes körök részletes felterjesztést nyújtottak be a kormánynak, megjelölve a papirhiány méreteit és jelentőségét.

Ezt az okmányt haladéktalanul átküldték a Papiripar Ellenőrző Miniszteri Szakosztály Albizottságának, ahonnan, hivatalos pecséttel, a Rostfeldolgozó Központ Átlagosító Bélyeghatóság Illetményi Vezérképviselőhöz került, mely intézményt „sürgös” felirattal figyelmeztette a

Közös-Felső-alkbizottmányi-Mérlegosztály Hírcselelőelősége, hogy azonnal csatolja az iratokat a Vércse-Cseppfolyós-Adóalanygyűjtő Tárvezetőséghöz beküldött postába.

Itt történt aztán az a kis tévedés, ami némi hatással volt az ügyre s amit sikerült kinyomoznunk. A fenti hatóság iktatójában annak rendje és módja szerint legépeltek az átiratot: kezünkben volt az az okmány és megállapítottuk, hogy a gépirókisasszony egy helyen „papír” helyett „tapir”-t irt és ez a kifejezés került aztán az okmány felzetére.

Előre kellett ezt bocsátanunk, mert csak így érhető, hogy ebből az intézetből az okirat egyenesen a Természetrázi Muzeum Balparti Igazgatóságához került, ahonnan haladéktalanul áttették az Állatkerti Igazgatóságot Ellenőrző Miniszteri Osztály előadóájához.

Innen kezdve aztán igen gyorsan intéződött az akta. Már két hónap múlva hivatalból felkérték az Állatkertet, referáljon sürgősen ebben az ügyben, a miniszterelnökség egyenes felhívására, mert a kormány élénken érdeklődik az ügy iránt.

Az ezen okmány dátumától további két hónapra terjedő keltezőekkel jelölt aktákban semmi különösebbet nem találtunk: elintézetést csak e hó elején irtak rá az aktacsomóra. Az ügyosztály referense tisztelettel visszazárja a csomagot a miniszterelnökségre, azzal a megjegyzéssel, hogy amint az a négyszázhatvankilencezerhatszáznyolcvanhetedik b) mellékletből kitünik - az Állatkert igazgatója véleményezése szerint van ugyan némi hiány tapirokban, mert a két év előtt született két kis tarka tapir megdöglött, de ez a hiány korántsem akkora, hogy nagyobb üzemi zavarokat idézne elő.

Ezzel a véleményezéssel került vissza az akta kiinduló helyére, ahol utánjárással rájöttek a hibára és újabb felterjesztést intéztek a kormányhoz. Ebben az időben azonban, sajnos, a dolgot már nem lehetett orvosolni, mert közben a papirhiány olyan mértéket öltött, hogy az ügyre vonatkozó átirathoz már nem volt papír. A készletet, ami félévvel azelőtt megvolt még, teljesen felemészttette a tapirhiányra vonatkozó aktacsomag.

Pesti nyelven.

Hogy vagy, kedves tata, kedves kortársam Pesten, ezerkilencszáztizennyolcban, remélem, rosszul. Én köszönöm, százezer koronával még lehetne segíteni rajtam. Ha eleget liláztad már a mamuskákat itt a korzón, jere be egy fagyra a Hangliba, dumálni, mint ahogy okos gyerekekhez illik.

Hogy ez itt mi a kezemben? Ez fiam, Madách szerkesztő urtól „Az ember tragédiája” népszinmű, harminc felvonásban, nem tudom, hogy került hozzám, unalmamban bevettem az egészét és most azon vagyok, nem lehetne-e mozt csinálni belőle, persze rendes dolgot, link alapon. Nem emlékszel már rá, miről szól? Hát kérlek alássan, egy Ádám nevű pitiáner a főgyerek benne, akivel végig mindenféle pech történik. Ez először a Paradicsom lokálban van szerződve - csak röviden mondom el - jön az angyal, hogy mindent lehet, de a tudás fája, meg a bölcsesség fája fiatalra van állitva. Ádám nem bánna, de a mamuska murgázni kezd, hogy ő pont arra pali. Luczifer, aki szintén bukik rá, hogy minél nagyobb zri legyen a dologból, bedumál nekik, hogy csak egyenek belőle.

Már most csak hagyják magukat falhoz állitani, a tatát, mamuskával együtt kiteszik a lokálból, mire kezdődik az egész világtörténelem.

Még pedig szóba kerül, hogy az egyiptomi fáraók idején a népnek piramisokat kell építeni, amitől örült murisok lesznek, de nem mernek hangosan murgálni, mert a zsarnokság minden lázadást fiatalra állit. Ellenben Pitiáner ur főzve van attól, hogy ezeket fel kellene szabadítani, választójogot kellene adni, hogy ne csak a tutista éljen jól. Meg is adja nekik, de pechje

van, pár száz év múlva kiderül, hogy a nép nem egy okos gyerek, nem egy link fiu, mire Demosthenes tata elhatározza, hogy vízbe hagyja az egész politikát, elköltözik vidékre.

Nahát, oztán rájön, hogy ez se volt egy link ötlet, fiam, mivelhogy nem érzi jól magát a mamuskák közt, mint római tutista, most megint valami eszmére, valami hitre, valami élet-tartalomra volna palkó, valamire, amiért az ember akár az életét is fiatalra állitaná, csak legyen valami, amibe hinni tudjon. Erre a szerkesztő ur bedől Pál apostolnak, elmegy Palesztinába, a lövészárkokba, ahol a vitézséggel szemben tanusított ellenséges magatartásért plecsnit is kap, de itt is pechje van, az emberek nem buknak a dumára, Ádámtól le akarják kapcsolni a mamuskát, Évát.

Most megint attól lesz főzve, hogy nem érdemes az emberiségért se ölni, se meghalni, hogy minden közügy fiatal, hogy joggal éppen olyan pitiáner az ember, mint jog nélkül, hogy a tömeget mindig, minden korban huszonnyolcra vették, ha murgázott, elküldték turóér, ha bajba volt, vízbe hagyták.

Szóval, én már nem tudom, miket dumál még, elég az hozzá, hogy most mindenféle tudományokban kezd utazni, talán ott csinál valami haupttreffert. Közben nyugodtan folyik Doktor Háboru, mindenki front-dienstes, nem lehet a szenvedések elől meglógni, Grey lefujja a békét, ellenben kenyér meg zsir fiatal.

Hát egyszerre csak hallja, hogy valahol éppen a Marseillaise megy, táblás házzal, az emberek kezdenek megint murizni, doktor Lajos király nagy gőzbe van. Danton főszerkesztő ur fiatalra állítja az egész régi rendet, papuska és mamuska örülten murizik, hogy neki joga van az élethez, a kenyérhez - szóval, doktor Egyenlőség. Az okos gyerekekből egyszerre csupa szacsmáler lesz, beverik az ablakokat, mindenki élni kezd, az élet az öröm és boldogság minden nagyszerű lehetősége, az egyéni szabadság örök eszméje kint van a vízből, doktor Szabadgondolatból link fiu lesz egyszerre és tiszapista a legnagyobb gölemben van.

Tovább még nem olvastam, de mint okos gyerek, már most tutira veszem, hogy Doktor Embernek most is pechje lesz, akár megcsinálja a forradalmat, akár nem - a forradalom épp úgy vízbe hagyja mint doktor Abszolutizmus, akárhogy főzve van tőle, mivelhogy ő egy peches pitiáner, akiből sose lesz tutista, bis hundert Jahr.

Ennek következtében tehát mi ketten, kedves tata, örülünk neki, hogy mi ketten okos gyerekek és link fiuk vagyunk és hogy ha Madách főszerkesztő ur erről a korról is megírta volna a maga nemtudomhányadik felvonását, doktor Világháboruról és doktor Békéről és doktor Világátalakulásról és doktor Forradalomról - ebben a felvonásban te, kedves tata, kedves kortársam Pesten, ezerkilencszáztizennyolcban, bizonyosan nem te képviselnéd Ádámot és nem én képviselném Luczifert és Évát se képviselné az a mamuska ott, a korzón, a harmadik széken, az új hadiczipókban - hanem egészen más valaki, aki nem okos gyerek és nem link fiu és nem link mamuska.

Bródy Sándor mint fölolvasó.

A kedves emlékü *Salamon Ödön* hangversenyt rendezett a Margitszigeten és fölkérte közreműködésre *Bródy Sándort* is, aki a szigeten nyaralt. Elkövetkezett a koncert ideje, a terem megtelt szépen előkelő közönséggel, amely türelmesen várt a programmbeli műélvezetekre.

Salamon Ödön szétnézett hivei táborában és megdöbbenve vette észre, hogy *Bródy Sándor* nincs sehol. Nosza fölszaladt érte a villába. *Bródy* egy kanapén heverészett ingujjban, belémerengve a szivarfüstjébe. *Salamon* kétségbeesve támadt rá:

- De Sándor! Az Istenért! Már kezdődik a koncert!

- Igen?

Bródy tovább szivarozott és látszott rajta, hogy nem törődik az egész koncert-ügygyel. Salamon a kezét tördelte.

- De Sándor! Öltözz hát!

- Minek öltözzem?

- Hát csak nem mégy így a pódiumra?

Bródy Sándor nagyot nézett és megdöbbenve mondta:

- Tán csak nem ígértem meg, hogy fölolvassok? No hiszen, akkor szépen vagyunk! Én bizony megfelejtkeztem róla!

Salamon Ödön a kezét tördelte kétségbeesésében.

- Olvass tán föl valamit a régi dolgaidból!

- Nincs itt egy makulányi sem. Nem vagyok én vigéc, hogy magammal hordjam a portékámat.

- Istenem, Istenem! Akkor mit csináljunk?

Végre Bródy megsajnálta és előállott a mentő gondolattal:

- Tudod mit? Olvasok majd a te dolgaidból valamit és rögtönzők hozzá kommentárt.

- Jó! Van nekem egy könyvem, abba szoktam beléírni az aforizmáimat. Mindjárt elhozom neked. Addig te öltözz át.

... Bródy hóna alá csapta az aforizmás könyvet és kilépett a pódiumra. Előbb rövid rögtönzésben vezette be a felolvasást, aztán kinyitotta a könyvet és elkezdte mindjárt az elsőnél:

- „*Kellemetlen, ha egy fiatal özvegyasszony szobájába épp akkor nyitunk be, amikor*”... hm!

Bródy megcsóválta a fejét és abba hagyta az olvasást.

- No, ezt nem lehet hangosan olvasni, de térjünk a másodikra: - „*Nem mindig az a nő a legdrágább, aki*”... hm!... Ezt sem lehet befejezni!

A publikum kacagni kezdett, Bródy pedig egy gyilkos pillantást vetett Salamon felé, aztán folytatta a harmadik aforizmát:

- „*Némelyik fiatalember azt hiszi, hogy szerelmes, pedig csak*”... Hm, ezt pláne nem lehet befejezni!

A derültség egyre nagyobb lett és Bródy egyre nagyobb zavarral olvasott tovább. De ó balsors! Valamennyi aforizma olyan volt, hogy csak az első felét olvashatta el, a második felét abba kellett hagynia. Végre elérkezett egy olyan aforizmához, aminek már az elejét sem lehetett felolvasni. Itt becsapta a könyvet és gyorsan elsietett a pódiumról. A publikum lelkesen tapsolt, Salamon Ödön pedig elragadtatva szorongatta a kezét:

- Gratulálok, Sándor! Óriási ötlet volt tőled, azokkal a félbemaradt aforizmákkal. Olyan pompásul hagytad abba őket, hogy mindnyájan megértettük. Kitűnő volt!

Igy jutott sikerhez Bródy Sándor - enhibáján kívül.

Bródy és a „hólyag”.

Bródy Sándort fölkereste egy hosszuhaju, szikár fiatalember. Illendően bemutatkozott, azután előadta a látogatása célját: most megjelent novellás kötetét hozta el és kéri a mestert, mondjon róla bírálatot. Ő még fiatal, ismeretlen ember és hasznos utmutatás lenne számára a nagy író véleménye, bármilyen lesújtó legyen is. Az író készséggel vállalkozott a feladatra.

Aztán két hét telt el. A fiatalember - a „hólyag” - újból megjelent *Bródy* lakásán, nyilván a válaszáért. Sándor bá' egy pillanatra elkomorodott, mikor a látogató beállított hozzá, de aztán szíves mosolylyal mondta:

- Hát fiatal barátom, nagyon szép a könyve... vannak mondanivalói és értékes ötletei... sok jó dolog van benne, tagadhatatlan az érdekeltsége... *legközelebb el is fogom olvasni...*

Gorombaságok.

Ez a kis história nagyon is kegyetlen volna, ha nem két olyan ember volna a hőse, akiknél ki van zárva, hogy kegyetlenkednének egymással. Az egyik egy keménybeszédű, de vajszívű öreg ur volt: *Gyulai* Pál, a másik *Rákosi* Viktor, akinek örök kedélye bearanyozta a legnagyobb gorombaságot is. Akkor történt, amikor *Gyulai* Pál kitörte a kezét.

Felkötött karral sétál az öreg ur és egyszerre szembetalálkozik *Rákosi*val. Mérgesen kiált rá:

- Még mer a szemem elé kerülni?

- Ugyan miért?

- Merje tagadni, hogy azért törtem ki a kezemet, mert maga kívánta nekem!

Rákosi megrökönyödve szól:

- Dehogyan kívántam! Hogy tehet fel ilyesmit rólam, méltóságos uram!

- Hiába beszél, - erősködik *Gyulai*, - ezt maga kívánta nekem!

- Nem és százszor nem!

- Hát tudja mit? Bizonyítsa be, hogy nem maga kívánta!

De erre már *Rákosi*t is elhagyta a türelme.

- Még ezt is megteszem, - mondta - ha éppen kívánja! Hát... már csak azért sem lehet, hogy én kívántam, mert ha én egyáltalán valamit kívántam volna méltóságodnak, akkor méltóságod - nem a kezét törte volna ki!

- Brávó! - mondta *Gyulai* - szeretem az őszinte beszédet.

És megszorongatta *Rákosi* kezét.

A siker után.

Dr. *Huszár* Vilmostal esett meg, hogy a Tudományos Akadémiában föl akarta olvasatni egy nagy tanulmányát. Ezt a munkát az alapos akadémikusok átadták fölülbírálás céljából *Becker* Fülöp Ágostonnak, hogy megüti-e a mértéket. *Becker* áttanulmányozta a kéziratot, aztán beterjesztette véleményét, mely szerint ez a tanulmány semmiképp sem olvasható föl, tudományos szín nélkül való, felületes csevegés, de egyébként könnyedén, *olvashatóan* íródott.

Huszár Vilmos azért nem csüggedt el, lefordította ő maga franciára a könyvét és kiadta Párisban. Ennek pedig az lett a következése, hogy a hírneves *Brunetière* olyan bírálatot írt a könyvről a *Revue des deux Mondes*-ban, hogy - ugyszólván - arrivéssé tette a tanár nevét. A magasztalások végére pedig odarakta, hogy az elsorolt erényeken felül e mű könnyedén, olvashatóan íródott.

Ezek után néhány nappal találkozott Huszár Vilmos Beckerrel az utcán. A derék professzor szörnyen zavarba jött a láttára, előbb át próbált térni a tulsó oldalra, de aztán hirtelen mézédés mosolyra nyújtotta az arcát és áradozva mondta:

- Gratulálok! Szívből gratulálok! Micsoda succès!

- Ó, köszönöm!

- Engem különösen büszkévé tett az ön sikere.

Huszár Vilmos csodálkozva bámult rá, nyilván azt hitte, hogy tréfál. De Becker komolyan mondta:

- Ugy-e, én is épp azt mondtam az ön munkájáról, mint Brunetière: hogy könnyedén, olvashatóan van írva!

Az óvatos izraelita.

Gábor Andorral történt ez.

Egy fővárosi fiókpostahivatalba beállított egy kaftános, öreg lengyel zsidó és az egyik rekesz ablaka elé állva, elmagyarázta a hivatalnoknak, hogy ő pénzt akar küldeni.

Amikor a postahivatalnok megmondta neki, hogy vennie kell egy postautalványt, ki kell töltenie, a kaftános ember nagy sóhajtva bevallotta:

- De én nem tudok ám írni!

Egyben rögtön megkérte a hivatalnokot, hogy töltsse ki helyette a pénzesutalványt, amire persze az elfoglalt tisztviselő nem vállalkozhatott.

- Kérjen meg valakit - tanácsolta az ablak mögül a hivatalnok - majd megírják maga helyett.

A zsidó kezében az utalvánnyal, szurós szemekkel és bizalmatlankodva körülnézett és hosszú habozás után kiválasztva magának egy fiatal embert, - aki véletlenül Gábor Andor volt, - így szólította meg:

- Tud írni, kérem?

- Hát... azt mondják némely kritikusok.

A zsidó ezután alázatosan és udvariasan megkérte, hogy írja meg helyette az utalványt. Gábor Andor teljesítette kérését és ahogy diktálta, ráírta az utalványra az adatokat.

- Hatvan korona... Chaim Blumenfeld... Kereskedő... Strijben...

Amikor elkészült vele, a kaftános lengyel újból nagyon alázatosan és hálálkodva megköszönte a szivességet. Azután kezébe vette a megírt utalványt, de egyáltalán nem sietett vele a pénzesutalványokat felvevő postahivatalnokhoz. Nézegette jobbról, nézegette balról az utalványt, nagyokat pislogott, csóváltgatta a fejét és magában dörmögött.

Azután - jó öt perc múlva - megindult, hogy feladja az utalványt. De utközben meggondolta a dolgot. Megállott és megint körülszimatolván, kiválasztott magának a várakozók közül egy cilinderes, elegánsan öltözött idősebb urat és elébe tartván az utalványt, megkérdezte tőle:

- Kérem szépen, nagyságos ur, tessék szives lenni elolvasni: *kinek szól ez az utalvány?*

A peches író.

Egy librettó-íróról szól ez a történet, aki közismert arról, hogy az operett-szövegeket nagyob-bára idegen eszme után írja.

Nincs nagy szerencséje a darabjaival, egyik a másik után gyorsan letűnik a repertoárról.

- Nagy peched van, barátom! - szólt egyszer hozzá *Molnár* Ferenc egy sikertelen premier után.

- Bizony pechem van! - sóhajtotta a szerző, aki mindjárt talált mentséget a maga számára. - Ne adj Isten, hogy egy jó muzsikust tudjak találni!

- Dehogy, barátom, tévedsz! - korrigálta a barátja. - Ne adj Isten, hogy egy jó *szövegíró*t tudj találni!

A virzsinia.

Kozma Andort ünnepelték egy előkelő szálló éttermében barátai és tisztelői, abból az alkalomból, hogy egy új verskötetete jelent meg.

A poétát egymásután köszöntötték kötött és kötetlen beszédben, végül pedig föllállott *Mikszáth* Kálmán s szeliden és szerényen a következőket mondotta:

- Én kedves *Bandi* barátom, nem hoztam neked ünnepi verset és nem magasztallak prózában sem. Ellenben elhoztam neked azt, amit te legjobban szeretsz...

Ezzel benyult a belső zsebébe, kihuzott onnan egy hosszú csomagot és kivett belőle egy nagyon szép - virzsinia-szivart.

- Ime, kedves barátom - folytatta a tósztot - ezt hoztam én neked ajándékba. Egy vergóniát. Ma kaptam a póstán egy tisztelőmtől ezt a gyönyörű példányt. Azon frissen elhoztam neked, de megvallom őszintén, hogy abban a reményben adom át neked, hogy - *még visszakerül hozzám*... Elvégre nemsokára engem is fogtok ünnepelni...

Az egész társaság mosolygott, *Kozma* Andor pedig, amikor átvette a virzsiniát, tréfásan megfenyegette vele *Mikszáth*ot:

- Hej, ravasz luteránus vagy te *Kálmán*, - mondotta nevetve - alig hogy ideadod, máris szeretnéd *visszaszívni* az ajándékodat!

Az új cím.

Tolnai Simon füzetes vállalatban adott ki egy képes világtörténelmet, népszerű modorban megírt nagy művet, főképp az ifjúság és a nép számára. A vállalat több fiatal történettudóst és író-t foglalkoztatott, mindegyikre rábízván egy-egy korszak megírását.

Egy kiváló fiatal tudós a régi Róma történetének megírását vállalta el és elkészülvén munkájával, a kéziratot megmutatta dr. *Mikes* Lajosnak. Mikes lapozgatott a kéziratban és először is a fejezetek címeit böngészte végig. Egyszerre csak megakadt a szeme az egyik fejezeten, mely a régi Róma ledérekölcsü nőiről és azok életmódjáról szólt. A fejezetnek *A régi Róma hetériái* volt a címe.

- Barátom - mondotta - ez a cím nem maradhat meg! Elvégre ez a mű az ifjúság számára is készül. Meg kell ezt a fejezetcímet változtatnod!

- Igazad van! - mondotta a fiatal tudós. - Hogy el ne felejtsem: mindjárt meg is változtatom.

Vette a kéziratot, kitörölte a kérdéses fejezet címét és helyébe írta:

Családi élet a régi Rómában.

Zeneirodalmunk szerencséje.

Gróf *Zichy Géza* szerencsétlen nemzeti operája, a „II. Rákóczi Ferencz” premierjén beszélgetett két zenekritikus:

- Kétségtelen - mondja az egyik - hogy gróf *Zichy* beleszeretett a Rákóczi-témába. Ez a második Rákóczi-operája és tudvalevően esedékes még egy...

- Pech, nagy pech, - mondja a másik - de hát van ebben a dologban mégis valami vigasztaló!

- Vigasztaló? Micsoda?

- Az, hogy zeneirodalmunk szerencséjére a Rákóczi-család szereplése hazánk történetében csak olyan rövidéletű volt. Jól néznénk mi ki evvel a gróf *Zichy*vel, ha a Rákócziak olyan szaporák lettek volna, mint például Franciaországban a Lajosok és a mi históriánkban is volna egy - XVI. Rákóczi Ferenc!

Az apja fia.

A harcos magyar irodalom egyik legtehetségesebb és legtemperamentusabb zászlóvivője: *Hatvany Lajos* irodalmi felolvasást tartott a Lipótvárosi Kaszinóban, nagyobbára kereskedőkből, bankemberekből és börziánerekből álló érdeklődő közönség előtt.

Hatvany Lajos, aki néhai báró *Hatvany-Deutsch Sándor* főrendiházi tagnak, a hatalmas koncepciójú nagyiparosnak a fia, ezuttal is feltűnést keltő élességgel kritizálta a „hivatalos” magyar irodalmat, az Akadémiát és a legismertebb magyar esztétikusokról és kritikusokról ugyancsak leszedte a keresztvizet.

A lipótvárosiak eleinte álmélkodva, később aztán nagy tetszés közepette hallgatták a szókimondó író és amikor elkezdte névszerint is aposztrofálni a hivatalos irodalmi nagyságokat, egy kopasz öreg ur elragadtatással szólt oda jó hangosan a szomszédjához:

- Nagyszerű fiu! Akárcsak az édesapja!

- Hogy-hogy? - kérdezte csodálkozva a szomszéd.

- Ő is, mint az édesapja, *mindig kontreminben dolgozik!*...

A kommuniké.

Egy huszadrangu pesti színházi vállalkozás vezetősége, mely télen is, nyáron is egy-egy ugynevezett műintézetben folytatja az üzemet, mint a nagy színházak igazgatóságai, kommunikéket szokott küldeni a napilapok szerkesztőségeibe.

Ezek a kommunikék tudvalévően nagyobbára reklámcélokat szolgálnak, de sokszor a közönséget érdeklő hirdások is vannak bennük és ha komoly színházról szólnak, a szerkesztőségek fel is használják a közleményeket. A szóban forgó és a művészetet egyáltalában nem szolgáló vállalat kommunikéit a nagyobb lapok természetesen nem közlik. De a vállalat - konok következetességgel - majdnem mindennap szétküld a szerkesztőségeknek egy-egy reklám-közleményt. Évek óta, télen-nyáron, mindig ugyanazzal az öreg szolgálival, akit már ugy ismernek a redakciókban, mint a rossz pénzt.

Az egyik pesti lap szerkesztőségében *Erényi* Nándor, akinek íróasztalára évek óta leteszi háromszor-négyszer hetenként az öreg szolgál a kommunikét, anélkül, hogy beletekintene a litografált írásba, szó nélkül és az öreg szolgál szemeláttára bedobja azt a papirkosárba. Évek óta, télen-nyáron, mindig ugyanazzal a mozdulattal.

Az öreg szolgál évekig nem szólt ezért semmit. Bizonyosan a gazdájának sem mondotta el soha, hogy mi történik abban a szerkesztőségben a kommunikékkel, mert hiszen ha elmondta volna, abba a redakcióba nem küldték volna többet.

Ellenben három év után elunhatta a minden másodnap ismétlődő jelenetet, mert egy hónap óta - azt lehet mondani - taktikát változtatott. Bekopogtat, illedelmesen köszön, odamegy a munkatárs íróasztala mellé, kiveszi a belső zsebéből a kommunikét tartalmazó levélborítékot és - *önmaga dobja be a papirkosárba.*

Asszonyi logika.

Szomaházy István lakásán, amikor hazatért a nyaralásból, felesége, - amint gondos házi-asszonyhoz illik - nagytakarítást rendezett és a többi közt alaposan felhántorgatta az ura könyvszekrényét. A könyveket kéziratok közé keverte, a kéziratok mellé kefelevonatokat tett, novella, újságcikk, humor és komolyabb dolgok, mind összekeverődtek. *Szomaházy* másnap rémülten veszi észre az asszonyi rendcsinálást és szelid szemrehányást tesz a feleségének.

- Látja, látja - mondja - mindent összevissza dobált a szekrényben.

- Az lehet - felelt az asszony - de nem baj, hisz minden a szekrényben van.

Szomaházy egy szót sem felelt, megvárta, míg a felesége elmegy hazulról. Akkor kinyitotta a felesége fehérneműs szekrényét és abban mindent össze-vissza dobott, akárcsak a felesége az ő könyvszekrényében. *Szomaházy*né másnap rémülten veszi észre a pusztítást. Éles asszonyi logikával nyomban eltalálta, hogy ez az ura boszumüve. Azért is fölkereste a férjét és nem éppen olyan szeliden mint az tette, panaszkodni kezdett:

- Mit csinált? Micsoda rendetlenség ez! A drága csipkéimet össze-vissza dobta. A selymet összegyűrte. Bársonykalapomat tönkre tette.

Szomaházy mosolyogva válaszolt: - Azért ne haragudjék édesem. Hisz *minden a szekrényben van.*

A magyar riporterek atyamestere.

Dr. *Kun* Andor kollegánk jegyezte föl a néhai Barna Dóriról számunkra ezeket a kedves adatokat:

Mindig ígérte, de sohasem váltotta be. Pedig érdekes, kedves és tanulságos lett volna, hogyha a legötletesebb és legfürgébb magyar riporter megírta volna a magyar hírlapírás történetét. Azt, hogy miként lett a legmodernebb, a legizgatóbb és - szerintem, minden mulandósága ellenére is - a legértékesebb s a legnehezebb műfaj: a riport nálunk nivós és irodalmi.

De meghalt, mielőtt megírhatta volna emlékiratait ez a vérbeli riporter, aki csak akkor vétette el a dolgát, amikor Magyarországon született és nem boldogabb vidéken, ahol Luigi Barzini vagy Archibald Forbes lett volna belőle.

Igy csak Barna Dóri lett és egy kocsiderék kedves, színes riporter-kaland emléke maradt utána csupán.

Ezek közül lestem el egy párat. Sok közöttük az ösmert. De mégis úgy érzem, hogy csokorba kötve ez a legméltóbb emlék frissen hantolt sírján.

Barna Dóri és a király.

Hírlapírókörökben köztudomású, hogy egy magyar újságíró sem ismert arcról oly jól *Károly* király elődje, mint Barna Dórit. Évtizedek óta, ha Ferencz József hazánkba érkezett: Pestre, Gödöllőre, ünnepélyre vagy hadgyakorlatra, mindig Barna Dóri volt az első, akit meg kellett látnia.

A pályaudvaron, ahogy berobogott a vonat, a rendőri kordon előtt állandóan ott lángolt a nagy szál ember tüzipiros haja, kusza, bozontos vörös bajusza. És akármerre ment gyalogszerrel az uralkodó, közvetlen közelében mindig ott ólálkodott a lelkiismeretes riporter.

Annyira hozzászólt már a felség, hogy a főváros felé érkezve, előre megmondta mindig környezetének:

- Majd meglátják, hogy az a vörös újságíró lesz az első, aki fogadni fog.

Egyszer azonban komolyan megharagudott rá. 1. Ferencz József a riporterre! A nyolcvanas években történt, mikor az orosz-török háború folyt. Ugyanakkor a Felvidéken volt nagy hadgyakorlat. Albrecht főherceg volt a generalissimus. A gyakorlat alatt siffrirozott sürgönyt kapott Albrecht Bécsből, a szárnysegéde kibetűzte és egy iv papírra írta fel a szövegét:

- Gratuliere, Russen vernichtet.

Aláírás nem volt. Ahogy a csapat elvonult, Barna belopózkodott a főherceg volt lakosztályába. Kutatni kezdett és megtalálta e papirdarab széttépett foszlányait; összeállította és megírta lapjának a sürgöny szövegét. Pár nap alatt az egész világsajtót bejárta a szenzációs hír, hogy az udvar gratulált, tehát örül az oroszok veszteségeinek. Azt kombinálták, hogy e sürgönyt maga a király küldötte.

Érthető feltűnést és kellemetlen meglepetést keltett ez persze Bécsben és a felség nagyon megharagudott Barnára. Mikor legközelebb Pestre jött és meglátta Dórit, - szavahihető tanuk állítása szerint - ingerülten kiáltott tel:

- Schrecklich. Der lange rote Jud ist schon wieder da!

Később azonban megfeledkezett erről és amikor Dóri már nem járt ki a király elé, feltűnt a felségnek és legutóbb Wekerlétől kérdezte:

- Mi van az én kedves vörös zsidómmal, hogy már nem jön ki elém?

Igy került össze a magyar király egy magyar riporterrel - a riporter vörös haja révén.

Melyik a Held?

Vagy husz évvel ezelőtt fegyencázadás volt Illaván. Rengeteg ujságíró szaladt rögtön le és így a kis falu egyetlen szállodája nem tudott elég helyet adni a leözönlő riportereknek. Ahogy Barna Dóri megérkezett, csak egy szobát talált, el akarta foglalni hát, de a szállodás nem engedte:

- Nem lehet, kérem, mert Held Fülöp hírlapíró ur már lefoglalta.

- Helyes, én vagyok Held Fülöp és így a szoba az enyém.

Le is feküdt aludni és amikor Held egy későbbi vonattal leérkezett, nem kapta meg a szobáját. Nagy csetepaté támadt, felverték Barnát is.

- Ugyan kérem, - mondotta Barna németül - dobják ki ezt az embert. Én vagyok a Held. Különben nézzen meg bennünket, vendéglős ur. Ezt a kis, nápic embert és engem, melyik lehet kettőnk közül a Held (wer ist der Held)?

Azzal az ő erőteljes alakjára és a kis, törekeny Heldre mutatott. Az érv győzött, mert a vendéglős belátta, hogy a Held (a hős) csak az az erőteljes atléta lehet és a szegény, derék kis Heldet kidobták.

Az összepacnizott akta.

Ismeretes *Székács* törvényszéki elnöknek is az esete. Székács híres szigorú ember volt, aki nem szerette a hírlapírókat. Egy szenzációs pörben a tárgyalás előtt nagynehezen megengedte Barnának, hogy lemásolhassa az ügy iratait. Le is másolta szépen Barna, de azt szerette volna, ha e szenzációs részletek csak az ő lapjának lettek volna meg. Gondolt hát egy nagyot és amikor lemásolta a szép miniszterpapírra a kaligrafikus írással irt aktát, belemártotta mélyen a ténába a tollat és egy hatalmas pacnit csöppentett az akta közepébe, így pacnisan vitte vissza Székácsnak.

Székács, ahogy meglátta, éktelen dühre fakadt és amikor a többi ujságíró kérte az aktát, haragtól harsogó hangon kiabálta:

- Még ezek a disznók merik kérni, akik összemocskolnak mindent, amit a kezükbe adnak. Egynek sem szabad többet kiadni az aktát. Takarodjanak innen!

És a riport csak a Barna lapjában jelent meg.

A Tisza Kálmán batárjában.

Az okkupáció idején meg akarta interjúvolni Barna Tisza Kálmánt. Napokig hajszolta a képviselőház folyosóján, a Lloyd klubban, de Tisza kereken megtagadta az intervjút. Amikor látta Barna, hogy nem sikerült ez a dolog, egy este beül a Tisza Kálmán közismert fiakkerjébe, a klub elé.

Ahogy vége lett a híres tarokk-partinak, a generális lejött és minthogy már akkor sem látott jól, ahogy beült a batárba, nem vette észre, hogy Barna Dóri mellette ül.

Javában robogtak már az Esterházy-utca felé, amikor megszólalt Barna, Tisza megbotránkozott a szemtelenségen, de ez Dórit nem hozta zavarba.

- Ne haragudjon, kegyelmes uram. Most már ugysem kérek intervjút, csak azt akarom elmondani, hogy miket fogok az okkupációról írni.

És azzal a legborzasztóbb dolgokat találta ki. Tisza komolyan megijedt; hisz ha azokat megírja Barna, amiket mondott, a legkellemetlenebb következményei lettek volna.

Először kérlelni kezdte hát, amikor azonban ez nem sikerült, inkább elmondott mindent Barnának, csak hogy azt a hasriportot meg ne írja. Így adhatta elsőnek hírül - a miniszterelnök szájából - Barna az okkupáció első és autentikus szenzációját.

Mindig sans gène...

Nagyon ismertek a *Barna* Dóri sürgönyhistóriái is. Például az, hogy miként foglalta le egy vidéki városban haszontalanságokkal a telefont, csak hogy a többi riporterre sor ne kerülhesen és így ő az összes lapokat lemarasztalhatta. Ismeretes az a tréfája is, amit azzal a postatisztviselővel követett el, aki az ő rőfnyi hosszú sürgönyriportját este nem akarta fölvenni, amire csak annyit kért:

- Kérem, ha a hosszú sürgönyt nem veszi föl, vegye föl ezt a rövidet.

- Szívesen, ha nagyon rövid.

- Tehát: Baross Gábor, Budapest. Postahivatalnok bálba akar menni és a sürgönyök föl vételét megtagadja. Szigorú intézkedést kérek.

Persze ész nélkül fölvette erre a megrémült postás a hosszú sürgönyt.

Ezek azonban közismertek. Inkább hát befejezésül egy kis intimitás.

Barna Izidor hosszú évek múlva otthagyta a régi lapját.

- Bármikor visszajöhet hozzám, - ezzel bucsuzott el tőle a szerkesztője.

Három évig volt távol, amikor megunta az új lapját és visszakiváncozott a régihez.

Szó nélkül fölment hát a régi szerkesztőségbe. Levetette a kabátját, leült a régi íróasztalához és anélkül, hogy valakihez szólott volna, írta az ő kedves, ötletes cikkét, mintha csak tegnap távozott volna el...

Egy időben a szerkesztőségi törzs-asztala a „Fiume” kávéházban volt. Itt találkozott minden éjjel, szerkesztés után, Tóth Bélával, néha Vajda Jánossal és az íróvilág sok kitűnőségével. Ide állított be egyszer egy ismeretlen ifjú és nagy kötet kézirat-verset adott át neki. A szigorú „szerkesztő ur” átvette a kötetet, aztán másnapra randevut adott a „költőnek”. Másnap éjjel azzal fogadta az önérzetesen drukkoló poétát, hogy maga mellé ültette és hogy a diskurálás jobban menjen, egy butélia bort hozatott. (Ez azért volt nagy kitüntetés, mert Barna Dóri a legkritikábban ivott bort.)

- Koccintsunk! - mondta az első pohárnál.

A tulboldog költő koccintott.

- Legyünk te! - mondta a másik pohárnál.

A tulboldog költő rajongva hajtotta meg magát.

- Ugy... és most térjünk át a versekre. Mert magázva az goromba, nehezen megy, hogy azt mondja az ember: maga marha, hanem így, hogy: te marha, minek irsz olyan rossz verseket! ezért senki sem haragudhatik meg. Itt vannak vissza a versek. Isten áldjon!

A találó cím.

Achmed Rizáról, az új-törökök egyik legjelentékenyebb vezetőjéről Konstantinápolyból egyszer az a hír érkezett, hogy ő lesz az új kabinet külügyminisztere.

Szomaházy István, aki hétfői lapját szerkesztette, fogta ezt a táviratot és odaadta egyik munkatársának, *Lévai Mihálynak*.

- Kérem - szólt hozzá, - ez nagyon érdekes hír, írja meg feltűnő és szenzációs címmel.

Öt perc múlva boldog és elégedett mosolylyal nyujtotta át a fiatal ember a szerkesztőnek a kéziratot ezzel a „szenzációs” címmel.

„*Női miniszter Törökországban.*”

Az okos gyerekek.

Ezt a történetet szereplőinek egyike mondta el nekem.

Már jó pár évvel ezelőtt történt, amikor *Brandes Györgyöt* ünnepiesen fogadták Budapesten az írók és művészek. Dr. *Heinrich Gusztáv* akadémiai főtitkár bemutatta báró *Hatvany Lajost* Brandesnek, még pedig ezekkel a szavakkal:

- *Der Herr, der seinen Vater gut gewählt hat.*

Hatvany nem akart adós maradni és rámutatott *Heinrichre*, aki karrierje javát az apósának, *Csengeri Antal* államtitkárnak köszönhette.

- *Und der Herr, - vágott vissza a báró - der seinen Schwiegervater gut gewählt hat.*

A sovány és a kövér.

Ennek a históriának egyik főszereplője ugyancsak *Hatvany Lajos*, aki valami kiállítás alkalmával összekerült egy teremben a korpulens *Alpár Ignáccal*. Nem ismerték egymást személyesen, de azért a műépítész így kedélyeskedett:

- *Ha meggondolom, hogy valaha ilyen sovány agár voltam!...*

Mire *Hatvany*:

- *Ha meggondolom, hogy valaha ilyen kövér sertés leszek!...*

Az elismerés.

Késő éjszaka ült egy magas szőke ur egy *Andrássy-uti* kávéházban és leveleket irt. Már vagy a tizediket írta, amikor odalépett hozzá *Szép Ernő* s rászólt:

- Mi az, pajtás?

- Hagyj békén, - mond a másik - leveleket írok...

Szép fölületes pillantást vet a száritási célból szétrakott levelekre és megdöbbenve látja, hogy ahány levél, annyiféle írás. Az egyik hajszálfinom női írás, a másik vaskos férfi-írás; volt köztük arisztokratikus szarkaláb-betű, egyszerű szobalány-kézirat és a többi.

- Mi ez? - ismétli *Szép* a kérdést ámulva.

- Hagyd - felel keserűen a levélíró - a lapomnál nagyon üldöznek. Nem ismerik el a tehetségemet. Ma nagynehezen kiadták a tárcámat és most elismerő leveleket írok a szerkesztőnek - a közönség köréből.

A nagy urak.

Lázár Leó, a kitűnő ujságíró egyik kezdő kollégájával együtt gróf *Andrássy* Gyulához ment interjura. Ott bemutatkozott, amint illik:

- Én dr. *Lázár* Leó vagyok!

Azután a fiatal kollégáját mutatta be:

- Dr. *Kovács*, kollégám!

... Mikor vége volt az interjunak, a fiatalabb ujságíró megbotránkozva sugta a lépcsőházban Lázárnak:

- Hallod-e, az mégsem járja, hogy magadat és engem doktornak neveztél, holott egyikünk sem az!

- Eh, tanuld meg öcsém, hogy ha nagy urakkal van dolgod, mindig doktornak mutatkozzál be. Mert a nagy urak a nevedet semmiesetre sem tartják meg az eszükben és *nagyon hálásak lesznek neked, ha „doktor ur”-nak szólíthatnak.*

Jó tanács.

Bana Lajos, a népszerű tárcaíró kávéházi törzsasztalánál nagyot nyújtózott és elkeseredetten sóhajtott.

- Végem van! - mondta a világ legszomorubb hangján.

- Hogy érted ezt? - kérdik tőle minden meggyőződés nélkül.

- Ugy értem - felel - hogy az írónak akkor van vége, amikor már semmi sem jut eszébe. Az író abból él, hogy eszébe jut olyasmi, ami másnak nem. Én meg úgy vagyok vele, hogy amikor így a világra szakad a nyár, az agyvelőm egyszerűen felmondja a szolgálatot. Nem jut eszembe, csak olyasmi, ami már másnak is eszébe jutott. És ez a halála az írónak.

Ezt az igazságot mindenki elismeri. De nem tud ellene orvosságot senki. Az író újból megszólal.

- El kell utazni valahová.

Ránéz a doktorra:

- Hova menjek, doktor?

A doktor is unja az életét a kávéházi füstben. Hát unottan böki ki:

- Utazzék *Franzensbad*ba... oda szokták küldeni az orvosok a pácienseiket *terméketlenség ellen.*

Egy koncert körül.

Marosvásárhelyt pár éve nagy koncertre készülődtek. A programnak szenzációja *Eötvös* Károly előadása lett volna. Csakhogy közben a vajdának egy másik, nagyobb szabású előadásba kellett beugrania a képviselőházban. A vajda tehát telegrafált Marosvásárhelyre, hogy nem utazhatik le. Nosza nagy lett a zavarodás a rendezőségben. Egyikük föltelefonált egy újságíróhoz *Bede* Jóbhoz.

- Halló! Baj van!

- No mi? Kigyulladt a koncert-terem?

- De még annál is nagyobb! Nem jöhet a vajda!

- Az bizony baj! De ha egyszer megmondta, hogy nem megy le, akkor azt bizonyosra lehet venni. Az öreg az ilyesmit sokkal lelkiismeretesebben megtartja, mintha azt ígéri, hogy lemegy.

- Már most arra akarlak kérni, hogy keríts hirtelenében valakit, aki eljöjjön felolvasni és ellensúlyozza a vajdát.

- Jó! Megpróbálom!

Bede mindenekelőtt is kocsiba vetette magát és csak azután kezdett töprengeni, hogy kit kellene megcsipni. Ugyan ki tudná „ellensúlyozni” a vajdát?

- Hopp! Megpróbálkozom *Pekár* Gyulával. Ő testben is tekintélyes. A marosvásárhelyiek meg lesznek elégedve a kövérségével.

Az ám! Csakhogy *Pekár* nem volt hajlandó a hosszú utazásra. Próbálkozott hát másokkal (szükségben lejjebb is adja az ember.) De mindhiába. Mindenkinek volt valami sürgős dolga, akinek pedig éppenséggel semmi dolga sem volt, - no azt röstellte volna a marosvásárhelyiek nyakára leküldeni.

Fáradtan, busan, letörve ballagott be a redakcióiba és nemsokára a telefonhoz hívták. A marosvásárhelyi rendező beszélt:

- No mi újság?

- A legrosszabb, barátom, a legrosszabb! Senkit sem találtam.

- Ejnye! Megmondtad, hogy honoráriumot fizetünk?

- Persze hogy megmondtam, de az sem csábította őket.

- Hm... Nézd csak... nem jöhetnél te le felolvasni?

Bede a homlokára csapott:

- Tyűh! Ez eszembe sem jutott.

Ugyis sokat szidják az újságírót, hadd tanuskodjék ez a kis történet róla, hogy az újságíró mégis önmagára gondol a legkevesebbet.

Aki mégis „jó költő”.

Egy lapszerkesztő évekkal ezelőtt fulmináns fölfedező tárcát akart írni *Csizmadia* Sándorról. Már éppen belé akart fogni az írásba, amikor eszébe jutott, hogy jó lesz előbb tudakozódni a *Csizmadia* vallási viszonyai iránt. Elvégre az óvatosság sohasem árt...

Burkoltan megírta hát Csizmadiának, hogy néhány életrajzi adatot szeretne kapni tőle. A többek között azt, hogy mi volt az édesapja foglalkozása. Mikor aztán elolvasta a Csizmadia válaszát, elszörnyűködve kiáltott fel:

- Hallatlan! Így bizzék az ember emberben! Ő maga írja, hogy az apja *sakter* volt! Nem is rossz! A Petőfi apja mészáros volt, a Csizmadiáé pedig *sakter*!

A szerkesztő ur most már megállapodott magában, hogy a Csizmadia versei korántsem oly szépek, mint amilyeneknek első olvasásra hitte, és hogy egyáltalán az egész alak nem érdemes a megemlítésre. Aztán mikor találkozott azzal a munkatársával, aki a Csizmadia verskötetére fölhevítette a figyelmét, csipős szemrehányással mondta neki:

- Édes barátom, azt is előbb megmondhattad volna, hogy a Csizmadia apja *sakter* volt!

- De kérlek, az lehetetlen! Hisz én jól ismerem! Mindig keresztény ember volt.

- Nem hiszed? Itt a levele, ő maga írja benne, hogy *sakter* volt az apja!

Az újságíró ámulva olvasta el a levelet, de aztán fölkapagott.

- Te, szerkesztő uram, nem *sakter* az, hanem - *bakter*!

A szerkesztő ur most már újra azon a nézeten volt, hogy mégis csak nagy poéta ez a Csizmadia Sándor.

A hypochonder.

Egy hypochonder íróról szól ez a történet, aki a világ összes betegségei boldogtalan birtokosának képzeletét magát.

Állandóan orvosi könyveket olvas, hőmérővel jár és mindig méregeti a hőmérsékletét, a tárcája tele van receptekkel és ha náthát kap, azzal a tudattal fekszik az ágyba, hogy tüdővész van.

A képzelt betegek e diszpéldánya egyszer halotthalvány arccal rohant be a házi orvosához, akit hetenként háromszor fölkeresett és remegő ajakkal konzultálta:

- Kedves jó doktor ur, képzelje csak, két nap óta úgy eszem, mint a farkas és úgy alszom, mint a bunda: *vajjon mi bajom lehet?*

Egy bukás titka.

A parlamentben épp feszült volt a hangulat képviselők és újságírók között, *Szakács* Andor szerkesztő azután elmondta, hogy pár éve a francia parlamentben is akadt újságíró-ellenes affér. Egy klerikális képviselő, aki még soha nem beszélt a Házban, viszont azonban soha újságot sem olvasott, így fakadt ki a folyosón:

- Az összes újságírót ki kell verni a képviselőházból!

Miért haragudott így az újságírókra, az titok marad, de annyi bizonyos, hogy ezek keményen összeröffenek s erősen tanakodtak, mit csináljanak, bojkott alá vegyék-e a képviselőt vagy akár sztrájkba menjenek az egész képviselőház ellen. A *Figaro* parlamenti tudósítója azonban magára vállalta a megbízatást.

- Bizzátok csak rám azt az urat! - mondta.

Attól fogva a boldogtalan klerikális honatya napról-napra ilyen közbeszólásokkal szerepelt a Figaro-ban:

- Éljen a szabad szerelem!

- Le a papokkal!

- Éljen a bigámia!

- Pusztuljon az egyház!

Néhány napig türe, azután kétségbeesetten elment a szerkesztőségbe, ahol azonban kurtán végeztek vele.

- Kérem - mondta a parlamenti tudósító - én azokat a közbekiáltásokat hallottam...

A képviselő elbujdosott Párisból. Hazament a kerületébe. Alighogy megérkezett, rátámadtak választói:

- Micsoda közbekiáltásokat engedett meg magának? - kérdezték tőle.

Ez a dühtől reszketve tiltakozott:

- Nemcsak hogy nem az én közbeszólásaim azok! - mondta - hanem még életemben sem szóltam közbe!

A választók erre még nagyobb dühbe jöttek:

- Nemcsak nem mondott soha beszédet, hanem még csak közbe se szólt? Majd lesz gondunk önre!

A következő választáson úgy kibukott a kerületéből, mint a pinty. Aztán elment - ujságírónak...

Memento.

Ujságírók közt a nagy nemzetközi élclapokról folyt a vita. A francia érzelműek a „Rire”, meg az „Assiette au Beurre” mellett törtek lándzsát, a németbarátok a „Simplicissimus”-t sőt részben „Fliegendé”-t dicsérték. Röpködtek a cimek és az érvek. Valakinek föltűnik, hogy *Szóllósi* Zsigmond, a jeles belletrista, valahányszor, csak a „Fliegendé”-t említik, arcát simogatja.

- Miért teszi ezt? - kérdi tőle végre.

- Kérem, - felel Szóllósi - a „Fliegendé”-t mindig a borbélyomnál olvasom, és nem tehetek róla, ahányszor csak említik, mindig megsimogatom az arcom, hogy nem kell-e borotválkozniennem...

Egy finom ebéd.

Karinthy Frigyes vidéken jártában meghívták ebédre egy uri házhoz. A hangulat meglehetősen vidám volt, az ebéd azonban nagy meglepetésre mindössze két fogásból állott és egyik vendég reményeit sem elégítette ki.

Amikor felkeltek az asztaltól, a házigazda mosolyogva néz végig ifju vendégein és így szól:

- Aztán legyen máskor is szerencsénk ebédre.

Az elmés író savanyu pillantást vet a kis ebéd maradványaira, s így szól:

- Kérem, *akár mindjárt.*

Az orvosi tilalom.

A *Pesti Hirlap* szerkesztőségébe bejár egy ur, aki erős dohányos, de nem gyanusítható meg azzal, hogy sok pénzt ad ki szivarra. Inkább kéri a szivart, mint veszi. A szivar-pumpnak azonban új formáját találta fel, mert így szokott szivart kérni:

- Kérlek, öregem... az orvosom megtiltotta a szivarozást, ezért el se hoztam a tárcámat... mégis rágyujtok: adj egy szivart!

És adnak neki.

De már nagyon *elfajult* ez a bácsi. Egy nap kétszer, háromszor is hangzott:

- Az orvosom megtiltotta a szivarozást...

Végre elfogyott *Berkes Imre* türelme. Ráordított a bácsira:

- Olyan orvost már láttam, aki megtiltja a szivarozást. De micsoda szemtelen, komisz orvos az, aki megtiltja magának a - *szivarvásárlást*?

A rikkancs-költő.

A pesti éjszakának, különösen a terézvárosi és erzsébetvárosi éjszakának szenzációja volt egy zöldfedelű kis versesfüzet, amelyben egy rikkancs: *Bakti Gyula* foglalta össze és árusította összegyűjtött költeményeit.

A rikkancs-poéta költeményeinek címe: „Éjjel”, aminthogy a költő is főképp éjjel élt, költött, ujságot árult, bejárta az éjjeli kávéházakat és mint az éjszaka vándora, bizony néha egy-egy éjfélutáni afférban is részt vett, ilyenkor aztán a rendőrség „érdeklődött iránta”.

Diener Ákos rendőrtanácsosnak is átnyújtott egy tiszteletpéldányt a zöldfedelű versesfüzetből.

Mint vérbeli író, dedikációt írt a füzet első oldalára. Ezt írta:

„*Személyes szabadságom állandó veszélyeztetőjének, tiszteletem jeléül.*”

A színházi virágnyelv.

Egy fiatal író operettet írt és benyújtotta azt a Király Színházhoz. Vidéken készült el a munkájával és postán küldötte el Pestre.

Szerénységből vagy talán azért, hogy a vastag csomag kéziratért kevesebb portót fizessen, a küldeményre ráírta:

„*Minta érték nélkül!*”

A kéziratban mellékelt levélben arra kérte az igazgatót, hogy az operettet minden körülmények között - akár elfogadja előadásra, akár nem - küldje neki vissza, mert még néhány versszöveget kell beleírnia.

Beöthy igazgató elolvasta a darabot, jónak találta és menten elhatározta, hogy elő fogja adni.

Elhatározásáról pedig a következőképpen értesítette a szerzőt. Becsomagolta a darabot, megcímmezte és a cím mellé odairta:

„*Értéke 4000 korona.*”

Ebből aztán a szerző nemcsak azt tudta meg, hogy a darabját elfogadták, hanem azt is, hogy a komponistával együtt 4000 korona előleg vár rá a színház pénztáránál.

A társszerzők.

Bródy Miksa egyszer *Martos* Ferencsel együtt irt bohózatot. Az előadás előtt elfogta a kávéházban valami rokona:

- Te, borzasztó nehéz dolog lehet az egy szindarabot írni, ugy-e? Pláne bohózatot, amin nevetni kell?

- Nem is olyan nehéz! - felelte kurtán *Bródy*, mert nem óhajtotta az így megindult csevegést folytatni.

- Csak ne szerénykedj, - füzte tovább a szót a rokon - az egy borzasztó nehéz dolog lehet... Csak azt nem értem, hogy lehet kettőnek írni egy szindarabot...

- Ugyan kérlek, - küldte el az ostoba rokont *Bródy* - még azt se tudod, hogy szindarabot nem is lehet másképpen írni, csak két írónak? Hiszen tudod, hogy a szindarabban dialógusok vannak, ketten beszélnek... Hát amit az egyik mond, azt írja az egyik író, amit pedig a másik mond, azt írja a másik író! De van más módszer is: egyik írja a magánhangzókat, másik a mássalhangzókat...

Az új óra.

Ady Endre, aki sokáig nem valami kitűnő anyagi körülmények közt éldogált, egyszer végre - aránylag - nagy pénzhez jutott. Első dolga volt elmenni egy óráshoz. Esztendőök óta vágyakozott egy szép svájci óra után s most érkezettnek látta a pillanatot, hogy végre meg is vegye.

Hosszasan alkudozott az órással, s végül megegyeztek. A boltos nagy tisztelettel beszélt vele, s nyolcvan forintért adta oda neki az órát, mondván:

- Másnak kilencven, de uraságodnak nyolcvan, mert nagy bámulattal olvasom gyönyörű költeményeit.

A költőnek ez nagyon jól esett és kifizette a nyolcvan pengőt. Amikor azonban az órás a pénzt megkapta, kissé hidegebb hangon kezdett beszélni. A költő pedig faggatta:

- És meddig jár egyfolytában ez az óra?

- Egy napig.

- És hányszor kell felhuzni napjában?

- Egyszer.

- És mikor kell felhuzni?

Most már dühös volt az órás. Türelmetlenül mondta:

- Reggel!

- Hm, - szól a költő. - Este nem lehet?

Az órás végleg kiesik a flegmából:

- Nem.
- Miért?
- Mert akkor *uraságod részeg szokott lenni.*

A librettó.

Herczeg Ferenc, aki mostanában újra aktuális lett mint „szövegíró”, elmesélte, hogy miért ment el neki a kedve annak idején a librettó-írástól.

Az a beszélgetés vette el a kedvét, amit egy népszerű öreg zeneszerző-barátjával folytatott.

- Borzasztó, hogy minálunk nem lehet egy tisztességes operett-szöveget kapni! - panaszkodott neki a vén komponista.
- Hogyan - csodálkozott *Herczeg* - hiszen ön már irt több operettet?!
- Igen. Kettőt irtam. De az egyik megbukott. Képzelteti, milyen hülye volt az a szöveg, ha még az én muzsikám se tudta megmenteni!
- De a másíknak sikere volt!
- Igen. Sikere volt. De képzelteti, milyen fényes volt az én muzsikám, hogy még olyan hülye szöveget is meg tudott menteni!

A melódia.

Fehér Jenő zeneszerző fölkereste *Gábor* Andort és elragadtatva mondta:

- Uram, olvastam ma a versét, mondhatom gyönyörű! Épp azért jöttem, hogy engedélyt kérjek öntől a megzenésítésére.

Az író udvariasan válaszolta:

- Ah, ha ön alkalmasnak véli, nagyon szívesen!
- Mit alkalmasnak! Tíz esztendő óta nem irtak verset, amely ennyire megfelelő volna. Ah, micsoda dalt lehet majd erre írni!... Csak egy kis szívességre kérem.
- No mi az?
- Irjon hozzá még egy strófát.

Gábor kedvetlenül vakarta meg az állát.

- Hm! Még egy strófát? De kérem, az ártani fog a költemény kerekdedségének... No de legyen! Megírom.
- És még egy kérésem volna. Legyen oly szíves és írja át ezt a verset valami más témára. Lehetőleg boldogtalan szerelemre; tudja, az nagyon hatásos.

Gábor most már dühösen mondta:

- Talán mindjárt egy másik verset ehelyett?
- Nem, nem ezért a versért örök kár lenne. Maradjon meg ez, csak más tartalommal és egy strófával hosszabban... Ah, ez gyönyörű vers! Magasztos vers!

- De ha sem a tartalma nem jó, sem a nagysága, mi tetszik hát önnek benne?

- A ritmusa uram, a ritmusa!... Tudniillik nekem van már egy melódiám erre a ritmusra, csak még a vers hiányzik hozzá...

Az ötvenkoronás.

A legtöbb kártyás titkolni szereti a nyereségét. Ennek sok oka van. Egyik legfőbb oka az, hogy ha időnek előtte fölkel a kártyaasztaltól, ne mondassák rá a partnerei, hogy megugrik a nyereséggel. Az se utolsó ok, hogy fél a megpumpolástól.

A legtöbb kártyás tehát ha nyer: *zsebre játszik*. A nyereséget lassanként, hogy a többiek észre ne vegyék, a tárcájába vagy a zsebébe csusztatja. *Sülyeszt*, mint a hogy mondani szokták a pesti klubokban.

Budapest egyik leghíresebb „sülyesztő” kártyajátékosa, egy ismertnevű művésznagyság, a ki azonfelül, hogy a maga művészmesterségét folytatja, egy üzleti vállalkozást is vezet.

Már nem mai gyerek és a mellett, hogy sokat és nagy összegekben kártyázik, roppant fukar ember. Neki is az a szokása, hogy kártyázás közben a nagyobb bankókat lassan eltünteti a belső zsebébe és időnkint „rögtön jövök!”-kiáltással visszavonul a klub - telefonfülkéjébe, hogy ott zavartalanul és titokban megszámlálja a nyereségét.

Az egyik ilyen visszavonulásnál a jókedvű *Incze Sándor* utána lopózott és kileste, hogy mit csinál a magányos fülkében. Az öreg ur nem telefonozott, hanem nagy fekete bőrtárcájában számolgatta, ujjai közt morzsolgatva a nyereségét. Sőt mormogott is a művelethez:

- Tíz... husz... harminc... nyolcvan... kilencven... száztíz... százharminc...

A mikor aztán mind a ketten visszatértek a kártyaasztalhoz és a játék tovább folyt, mintha mi sem történt volna, *Incze Sándor* egyszerre csak egy negyedóra mulva megszólalt:

- Hát nem csodálatos az én pechem? - mondotta dühösen és félszemmel erősen figyelte öreg partnerét. - Itt veszitem el a pénzemet, huszra lefagyok, két ászra lefagyok, ha van harmincam: nem jó, ellenben amikor az imént kimentem telefonozni, hát *a fülkében a földön találtam egy ötven koronást...* Ezt itt ni! Hát nem érdekes, hogy hogyan froclirozza az embert a szerencse?

Az öreg partner előbb vérvörös lett, azután halotthalvány, izgett-mozgott a székén, kapkodott a zsebéhez, tapogatta a tárcáját, de szólni természetesen nem mert. Csak olyan szemekkel nézett *Incze*-re, mint a kirabolt ember a tolvajra.

Ettől a pillanattól kezdve ideges és izgatott lett, elvesztette hidegvérét és félóra mulva elvesztette az összes pénzét is...

A másoló.

K. novellairó (husz esztendő előtt még nagyon népszerűek voltak szelid, házassággal végződő „beszélykői”) megbizott egy fiatal jogászt, hogy másolja le a régi „Fővárosi Lapok”-ban megjelent tárcáit. Ki is alkudta vele, mennyit fizet egy-egy tárca lemásolásáért.

Ugy tervezte, hogy ezeket a régi tárcákat elhelyezi majd jó pénzért a napilapoknál. A mai ujságolvasó generáció ugyanis rég elfelejtette már azokat.

A fiatal ember néhány hétig körmölt a muzeumi könyvtárban, aztán egész nyaláb novellát tett az író elé. Az író azon frissen szétküldte azokat az ujságoknak, amelyek az író jó nevében bizva, olvasatlanul leközltek.

Másnap az író véletlenül belenézett egyik novellájába, amely egy napilap tárcarovatában jelent meg másodsor. Elhült benne a vér. A saját neve alatt egy teljesen idegen novella állott. És még hozzá - Uram Istenem! - micsoda novella!

Dühösen hivatta magához a jogász-gyereket és ráförmedt:

- Hallja maga! Micsoda buta elbeszéléseket irt le maga az enyém helyett?

Az ifju óriás megborzolta haját és sértett önérzettel pattant föl:

- Bocsánat, az a novella nem buta!

Ez önérzetes hang egyszerre világosságot gyújtott az író agyában és megdöbbenve kérdezte:

- Hallja maga! Talán csak nem a saját novelláit adta ide?

- Édes Istenem... hát mit csináljak? Nekem vannak jó novelláim és önnek van jó neve... Tehetek én arról, hogy *az én nevem alatt nem fogadják el az elbeszéléseimet?*...

A kivágóművész.

Szomaházy István egy társasággal üldögélt a siófoki strandon.

Amint ott üldögéltek, beszélgettek és dideregtek, elébük állott egy művészhajzatu ifju és felajánlotta szolgálatait, mondván, hogy ő árnyékképkivágó. Tíz perc alatt bárkinek jól sikerült portréját kivágja ollóval fekete papirosból. Az egész csak két korona.

A hölgyek rögtön kaptak az ajánlaton és megkérték *Szomaházyt*, hogy „üljön” a kivágóművésznek és a fehér papírra ragasztott fekete képét ajándékozza nekik, persze aláírással, hogy emléküik legyen a kiváló irótól.

Az író készséggel teljesítette a hölgyek kérelmét. Ugy helyezkedett el a padon, hogy a profilját jól lehessen látni, a művész pedig elővett egy darab fekete papírt és egy kis ollót.

Mielőtt hozzákezdett volna, a mozdulatlan *Szomaházy* megjegyezte:

- Végre most az egyszer *én* mondhatom a fotografusnak: *vágjon* barátságos arcot!

Kabátkaland.

Kosztolányi Dezső mesélte:

Egy *Andrássy-uti* kávéházba betért a fiatal költőnemzetség egyik legbuzgóbb tagja.

Barátai már ott várják egy asztal körül. A ruhatáros nyomban odarohan az ujonnan érkezett-hez és le akarja segíteni a kabátot.

- Mit akar? - kérdi mogorván a költő.

- A ruhatárba vinni a kabátot.

- Ezt nem! - felelte az ifju. - Ezt nem! Nem bizom magukra a kabátot. Nézze meg, tele van a zsebe értékes kézírattal. Csak hagyja itt. Majd egy székre teszem magam mellé.

A ruhatáros megnyugszik, elmegy; a költő leveti kabátját, a székre teszi, leül és megmagyarázza a fiuknak, hogy egy kötetre való vers van a zsebekben...

És alig mulik el negyedóra, egy szakavatott kabáttolvaj ellopta a kabátot. Amikor a költő rémülettel veszi észre a hiányt, a tolvaj már árkon, bokron, zálogházon túl van.

A vigasztalhatlan ifju sápadtan és ordítva vonja felelősségre a kávést, aki hidegvérrel hivatkozik a ruhatárra és sajnálattal utasítja vissza a felelősséget... Azért megkérdi:

- De hát hogyan lehetséges, hogy az urak nem vették észre a tolvajt...

A javithatatlan Karinthy megjegyzi:

- Nem is volt itt tolvaj. Az a kabát magától ment el...

- Hogyan?...

- Vitték a *verslábak*.

A legrosszabb.

Több ujságíró került együvé olyan társaságban, ahol az ujságírók a hölgyeknek az ujságcsinálás apró titkait és érdekes részleteit mondták el. A hölgyek végighallgatták az ujságíróélet örömeit és bajait, s az egyik főként azon csudálkozott, hogy a szerkesztőnek végig kell olvasni az ujságot, mielőtt még kinyomtatják.

- Az ujság - mondta a hölgy - úgy van csinálva, hogy mindenki csak az őt érdeklő részt olvassa el belőle. Nem hiszem, hogy volna ember a szerkesztőn kívül, aki az egész ujságot végigolvasná az első betűtől az utolsóig.

Egy másik hölgy a jelenlevő *Liptai* Imréhez fordul, s így szól:

- Nohát, szerkesztő ur, borzasztó feladat lehet az, végigolvasni mindent, amit az ujságba benyomtatnak!

- Az semmi - mondja *Liptai* - de még azt is végig kell olvasni, amit *nem nyomtatnak bele az ujságba!* Ez a keserves!

A jó háziasszony.

Nagy estély, házibál után következő vasárnapon reconnaissance-vizitre gyűlnek a déli órában a vendégek. Nagyrangú bíró családjánál ilyen hálaviziten történt az alábbi kis lélektani vita.

Adorján Andor és *Szép* Ernő a szalonban ödögött és nézte a berendezést, még pedig nagy figyelemmel, mert az estély előtt egyik sem volt járatos a családhoz.

- Jó háziasszony-e a méltóságos asszony? - kérdi hirtelen *Szép* Ernő *Adorjántól*.

- Miért kérdezed?

- Mert egy megfigyelést tettem - mondja büszkén *Szép*.

- Ugyan mit?

- Azt, hogy rossz háziasszony. És tudod miből látom?

- Miből?

- Abból, hogy a szalonban az összes képek ferdén függenek. Az igazi jó háziasszony vigyáz arra, hogy a képei függőleges állapotban gyönyörködtessék a nézőt.

A világbíró Adorján lenéző mosolylyal felel:

- Látszik, hogy jó író vagy, de nőtlen ember.

- Ugyan!

- Mert a méltóságos asszony jó háziasszony. Még pedig éppen azért, mivel a képei ferdén függenek.

- Ugyan!?

- Ez tudniillik azt mutatja, hogy *a szobalány mindennap leporolja a képeket...*

A mentő ötlet.

Szomory Emilt, a *vig Sorryt* már régóta erőnek erejével meg akarják házasítani a jó barátai, különösen a rokonai. De hát ő - a feltétlen szabadság rajongója - minden erejével tiltakozik minden ilyenfajta kísérlet és kísértés ellen.

Legutóbb egy házasságközvetítőt küldtek a nyakára, aki egy „igazán jó pártit” ajánlott az írónak. Szép leány, okos leány, jó család, gazdag család, nagy hozomány.

Szomory, aki személyesen is ismerte a neki ajánlott menyasszonyt, kézzel-lábbal tiltakozott.

- De hát az istenért - fakadt ki a házasságközvetítő - most csak nincs oka visszautasítani ezt a szerencsés, kitűnő pártit. Hát mi fogása van a dolog ellen?

Az író habozott, gondolkozott egy pillanatig, aztán diadalmasan kivágta:

- Annak a kisasszonynak vörös a haja! Én pedig nem akarom, hogy körülöttem majdan vöröshaju kis zsidógyerekek ugrándozzanak...

A házasságközvetítő arca felderült:

- Uram, ha csak ez a baj, akkor rendben van a dolgunk! Bizalmasan megsughatom önnek, hogy a kisasszony vörös haja - festett haj.

Az író meghökkent, de hamar feltalálta magát:

- Jó, jó! - kiáltotta. - Ezt én tudom. De honnan fogják ezt tudni a - *gyerekek?!*

A kávé.

Szenes Bélát, a Szamár szerkesztőjét meghívták valahová uzsonnára. A háziasszony tüntetni akart a jó gazdasszonyságával s miután soha életében nem főzött kávé, hozatott - a kávéházból.

A kávé rettenetesen rossz volt. Minden volt benne, éppen csak kávé nem. Az író hozzá volt szokva a kávéházi kávéhoz, de ez tultett valamennyin a kávénélküliségében.

A háziasszony csöndesen megjegyezte:

- Én főztem...

Mély csend.

Öt perc múlva megszólal a házigazda, Szenes felé fordulva:

- Nos, milyen a kávé?

Szenes csöndesen felelte:

- Én sohasem szoktam a távollévőkről véleményt mondani...

A helyi intelligencia.

Egy szép felvidéki mezővároskában *Kosztolányi* Dezső meglátogatta valami nyaraló jó barátját.

Amikor már két napig ott mulatott és betelt a vidék természeti szépségeivel és a barátja észrevette, hogy az enyhe unalom árnya jelenik meg az arcán, egy prozopozíciót tett neki:

- Tudod mit, pajtás, gyere el velem a sörödébe, bemutatlak a helyi intelligenciának. El-diskurálunk, sörözünk, aztán délután esetleg kártyázhatunk. Jó?

- Nem, nem barátom - tiltakozott *Kosztolányi* - ne vedd rossz néven, de én senkivel sem akarok megismerkedni.

- Hát legalább gyere el a vendéglőbe - kérlelte a barátja - leülünk egy külön asztalhoz és ha tetszenek neked a fiuk, hát majd aztán összebarátkozunk. Nézd meg őket.

Igy is történt. Délelőtt tizenegy órakor elmentek a nagyvendéglőbe, ahová egy hosszú asztalhoz egymásután érkezett a helyi intelligencia. A patikárus, az állatorvos, egy ügyvéd, a bérlő, a járásbíró és a többiek. Kivétel nélkül mindegyik egy korsó sört rendelt és savanyu tüdőt.

- Egy korsó, egy pájsli! - mondta egyik a másik után a pincérnek.

Amikor a helyi intelligencia egyik képviselője - vagy a járásbíró, vagy az állatorvos - elé odatették a sört és az ételt, az dühösen utánaordított a pincérnek:

- Az istenit magának, micsoda éles kést rak maga ide nekem! Azonnal adjon egy mást, *hiszen ezzel megvágom a számat!*

Kosztolányi odasugta a barátjának:

- Köszönöm, barátom. Menjünk haza. Jobb, ha nem ismerkedem meg a helyi intelligenciával!

Guthiádák.

Guthi Soma a mindig jókedvű humorista - szolid pikétezés közben leejtett egy koronát. A kis ezüst pénz odagurult az asztal alá és *Guthi* magához intette az Otthon-kör egyik pincérét:

- Jöjjön csak! Akar egy koronát keresni?

- Már hogyan akarnék, 'cságos uram!

- Akkor hát csak keresse. Ott van az asztal alatt és ha megtalálta, - adja vissza.

*

A Newyork-hávéház legnépszerűbb délutáni vendége *Guthi Soma* és *Fényes Samu*, a két színműíró és ügyvéd.

Guthi és Fényes évek óta együtt, egy asztalnál isszák a kávéházban feketéjüket és baráti viszonyukat csöppet sem alterálja a kölcsönös évődés, melyet napról-napra folytatnak egymással.

Guthi folyton az álszakállu drámairónak nevezi Fényest, akinek tudvalevőleg tekintélyes szakálla van.

Egyszer Fényes odalép az asztalhoz és el akarja mesélni egy érdekes jogi ügyét.

Guthi rövid kézmozdulattal félbeszakítja szavait és szigorú hangon szól:

- Elég! Ha velem beszélni akarsz, hát vedd le... a szakálladat!

*

Az Otthonban megjelent egy öregedő író, akinek novellái szoktak megjelenni napilapokban, olyan novellái, melyeket senki sem olvas.

Guthi nagy örömmel siet elébe és hangosan szól neki:

- Jó, hogy jön! nagyon fontos üzleti ügyem volna önnel.

A megszólított kíváncsian nézett Guthira.

- Miféle üzlet?

- Nekem van egy találmányom, melyet szabadalmaztatni fogok. Minthogy szükségem van önre, be akarom venni cégtársnak.

Az író izgatott kezdett lenni, Guthi folytatta:

- Találmányom fölöslegessé teszi az aethert...

- Az aethert?

- Igen, az aethert. Hisz tudja, hogy operációknál aetherrel altatják el a beteget.

- Nos és mi az ön találmánya?

- A pótaether, - felelte Guthi, - az ön novellája, melyet a betegek felolvasnak és attól elalszik.

*

Guthi Soma tudvalevőleg kopasz ember.

Egy szép napon nagy meglepetés érte barátait, akiknek társaságában szokta délutáni feketéjét meginni. A haja, mintha megnőtt volna.

Megkérdezték tőle, mi ennek a csodának a titka.

Guthi kivett a zsebéből egy kis flaskót, melyből fényes sötét folyadék csillogott ki.

- Ennek az orvosságnak köszönhetem. Egy bécsi ismerősöm ajánlotta s megnevezte a bécsi céget, melynél megrendelhetem. Meg is rendeltem. Az első flaskónak semmi hatása nem volt, a másodiknak sem, még kevésbé a harmadiknak, negyediknek egész a hetedikig. A hetedik használt.

Mindenki bámulatát fejezte ki.

- És hogyan? Egyszerre megnőtt?

- Igen; egyszerre. Mert a cég minden hetedik megrendelés után egy parókát küld a vevőnek. Ez az!...

S ezzel udvariasan megemelte a parókát.

*

X. álhirlapírót a legtöbb banknál kitűnően ismerik.

Az ismeretség révén annyira megszédte magát, hogy egy közeli telepen villát építtetett magának.

Amikor elkészült, az álhirlapíró bement a Newyorkba és ismerőseinek boldogan mesélte:

- Kész az új villám!

Aztán sorra kérdezett mindenkit, milyen nevet adjon a kis háznak.

- A villa homlokzatára aranybetűkkel szeretném ráírni - mondta.

- Tudja mit? - szólt oda Guthi. - Én egy nagyot jó nevet tudnék.

- Na?

- *Zsarolta-lak.*

*

Guthi Somához a kávéházban odaül egy nagyon kövér kereskedő.

Szót sem szól, csak ül és mereven nézi Guthit, aki alig ismervén az illetőt, nem tudja megmagyarázni magának, minek köszönheti a szerencsét.

Gondolja magában, majd egy régi viccel elkergeti az asztaltól. Így szól hozzá:

- Nem szeretnék a maga bőrében lenni.

- Miért? - kérdi a kövér.

- Mert lötyögnék.

A kövér erre szó nélkül felkel, mereven meghajol és így szól:

- Köszönöm.

A meglepetés sora Guthin van.

- Miért köszöni meg, uram? - kérdi.

- Mert nyertem öt szivart.

- ??

- Fogadtam ugyanis egy barátommal, hogy ha ideülök az asztalhoz, ön kiviccel engem. A fogadást megnyertem.

*

Dr. *Guthi* Soma lóverseny után belépett az Otthon-Körbe. Néhányan körülfogták és megkérdezték tőle, mi történt a versenyen.

- Óriási szerencsém volt! - mondta Guthi.

Mindenki kíváncsi volt szerencséjére, annál is inkább, mert a kitűnő bohózatíró a versenyterén egyike a legpechesebb játékosoknak.

- Képzeljétek; száz koronával mentem ki a versenyre. Az első futamnál husz koronát tettem a hetes számú lóra; vesztettem. Jött a második futam; megint husz koronát tettem; ezt is elvesztettem. A harmadik futamnál a lovam helyezetlenül futott be; a negyediket is elvesztettem. Most még maradt husz koronám. Ebből tiz koronát tettem a kettes lóra; elveszett; a hatodik futamnál elvesztettem az utolsó tiz koronát.

A hallgatóság nem érti a dolgot.

- Hol az óriási szerencse? - kérdik.

- Találtam a földön egy négylevelű lóherét.

*

Guthi Soma ugyis mint kopasz ember, ugyis mint lapszerkesztő, levelet kapott, melynek írója tanácsot kér tőle a kopaszság ellen. Hogy ajánljon neki valamit.

Guthi erre hétfői ujságjában a következőket üzenté neki:

„Figyelmébe ajánljuk a *Medizinische Blätter* egyik érdekes cikkét, mely azt fejtegeti, hogy a kopaszság ellen legjobb a *tejkura*. A cikkíró számos példával bizonyítja, hogy vannak csecsemők, akik egész kopaszon jönnek a világra és az anyatejtől néhány hónapi szorgalmas és lelkiismeretes használat után megjön a hajuk.”

*

Egy vidéki barátja megbizta *Guthi* Somát, hogy keressen neki valami szép és olcsó, kis lakást a fővárosban. A jeles bohózatíró tehát nekivágott ennek az unalmas munkának és eljutott az Erzsébet-körutra, ahol talált is egy csinos harmademeleti lakást.

- Hogy ez a lakás?

- Hétszáz forint.

Olcsó volt, szép volt.

- Kiveszem - mondta *Guthi* - még pedig azonnal le is teszem a foglalót. Mennyi kell?

- Hetven forint.

A zsebébe nyul, elő akarja venni a pénzt, amikor egyszerre csak észreveszi, hogy a lakásban most lakó uriember kétségbeesetten integet a házmester háta mögött. A falakra mutat, az ágyra mutat, és a száját úgy csücsöríti, mint aki ezt mondja:

- *Po... pol... pol...*

Guthi rögtön tisztában volt a helyzettel, értette, hogy a lakás poloskás. De egy humoristához illő módon oldotta meg a helyzetet. Mielőtt a pénzt átadta volna a házmesternek, az ablakhoz ment. Kinézett. Meglepetést színlelt:

- Házmester! - kiáltotta rémulten - micsoda épület az ott szemközt?

- Az, kérem? A szabadalmi hivatal.

Guthi zsebredugja a pénzt:

- Mit - mondja dühösen - a szabadalmi hivatal? És maguk azt akarják, hogy én a szabadalmi hivattal szemben lakjam? Maguk ki mernek adni egy lakást, amelynek ablakai a szabadalmi hivatalra néznek? Micsoda vakmerőség ez? Nem veszem ki a lakást! Alászolgája!...

És elrohant.

*

Nagy társaság rándult ki a környékre, azzal az előre megfontolt szándékkal, hogy hosszas gyaloglással kifárasztja magát, aztán leül uzsonnázni egy ugynevezett kis korcsmában, ahol jó és olcsó az eledel.

Kifáradnak, le is ülnek, vajat rendelnek. Köztük van *Guthi Soma*, aki gyanakvó szemmel néz a vajra.

- Mit nézel? - kérdik tőle.

Felelet helyett Guthi a vajba nyúl és egy hosszú hajszálat huz ki belőle.

- Pincér! - hangzik kórusban - vigye vissza a vajat.

Más vaj érkezik. Most már minden szem kutatólag fordul a vaj felé, de a Guthi szeme a legjobb, mert megint csak ő az, aki az új vajban új hajszálat fedez fel. Odahívják a pincért.

- Küldje a korcsmárost!

Jön a korcsmáros.

- Kérem - förmed rá Guthi - én nem bánom, ha minden vaj tele van hajszálakkal, de akkor mondják meg az embernek, hogy itt kifejezetten *kopasz vajat kell kérni...*

*

Ezt is Guthi mesélte „a pontos emberről”.

Egyik budapesti nagykereskedő nyári szezonra egy egészen kezdő ifjut alkalmazott vidéki utazónak és a szerződés megkötésekor a következő épületes és atyai szónoklatot intézte a meghatott ifjuhoz:

- Nézze, barátocskám, én adok magának hatvan forint havi fizetést. Ez nem sok, de kezdő embernek elég. Mert adok magának ezenkívül egy vasuti bérletjegyet és - ami a legfőbb - külön öt forint napidíjat. Ez már sok! Ebből már csinos összeget meg is takaríthat. Mért, mert azért, hogy magának, mint fiatal, kezdő embernek a legolcsóbb, legszerényebb hotelben kell megszállnia. Maga, mint szerény ifju, olcsó kávémérésben szerényen megreggelizhet, kis vendéglőben nagyon olcsón ebédelhet, vacsorára pedig mindennap vesz magának debrecenit. Semmi költségesebbet, csak debrecenit. Meglátja, ember lesz magából! Indulhat is. Még egyet. Azt talán mondanom sem kell, hogy minden utasításom legpontosabb betartását föltétlenül megkövetelem!

- Igenis! - mondá az ifju és utnak indult.

Tíz napig pontosan, szó szerint betartott minden utasítást, a tizenegyedik napon azonban a nagykereskedő a következő sürgönyt kapta:

Pentelén vagyok, debreceni egész városban nem kapható, kérek sürgönyválaszt, mit cselekedjek.

Az óvatos nyaraló.

A budakeszi omnibuszon dökögnek kifelé a nyaralók. Közbiztonságról folyik a beszéd és mindenki előadja, milyen óvóintézkedéseket tett. Egy ur elővesz valami pisztolyt.

- Ezt - mondja - mindig magamnál hordom, ha így omnibuszon megyek ki. Erdőn megyünk keresztül, nem lehessen tudni... Megtámadhatják az omnibuszt. Amerikában sokkal különös dolgok is történnek.

A szomszédja *Krudy Gyula* megnézi a kis pisztolyt:

- Ezzel akar védekezni?

- Ezzel.

- De hiszen ez játék! Ez öt lépésre se visz.

- Pardon, - mondja a másik, - van nekem otthon egy gyönyörű, tizenháromlövetű *Browning*-pisztolyom is.

- Otthon? Hát mi az ördögnek tartja otthon?

- Na hallja, - szól ez a világ legtermészetesebb hangján, - esetleges támadás esetén csak nem vétetem el magamtól azt a drága pisztolyt!

Ha csak ez kell...

Szini Gyulának, a kiváló írónak van két kis ikergyermeke, virgonc, okos fiuk, úgy hasonlítanak egymásra, mint egyik arany karikagyűrű a másikra s noha csak négy esztendősek, olyan svádájuk, mint más gyerekek hét-nyolc éves korukban.

... Ebéd után beállít az egyik kis fiu az íróhoz és komoly, szinte aggódó arccal mondja:

- Papa, te mindig hajnalban jársz haza, folyton dolgozol, alig eszel, egyre soványodsz, olyan vagy már, mint az árnyék, ha így folytatod, nemsokára meghalsz!

Az író egy pillanatra elképedt, de azután mosolyogva válaszolta:

- Hát, ha én meghalok, fiacskám, akkor tied lesz az a szép képeslevelezőlap-album, amelyet annyira szeretnél. Jó lesz?

A gyerek elgondolkozott és egy pillanatnyi habozás után kijelentette:

- Hát akkor csak halj meg bátran, papa!...

Az önérzetes rovatvezető.

Egy szerkesztőségbe, mely nagy gondosságáról, ambíciójáról és lelkiismeretességéről ismertes, bevitt egy ifju író egy tárcát. A tárca szép volt, s mivel az ifju író honorárium dolgában nem volt nagyon követelő, a szerkesztő elfogadottnak jelentette ki a művet.

Mikor aztán a tárca a nyomdába s onnan kefelevonat alakjában újra a szerkesztőségbe került, a szerkesztőség néhány tagja olvasgatni kezdte. Egyszerre csak felharsan egy felháborodott hang:

- Ezt nem türom!

A napi hírek rovatának vezetője volt, a derék *Londesz Elek*.

- Mit nem türsz? - kérdezték tőle.

A rovatvezető dühösen mutatta a tárcát:

- Ide nézzetek! - kiáltotta. - A tárca így kezdődik: „Fel sem tűnt a napi hírek szürkeségében az az egyszerű eljegyzési hír, melynek szomorú történetét...” stb.

- Nos? - mondták.

- Nem türom, - szólt a rovatvezető - hogy az ifju géniusok így lesajnálják a rovatomat! A mi lapunk napi hirei nem szürkék, hanem élénkek, tarkák!

És a tárcsa másnap megjelent, de így:

„Fel sem tünt a napi hírek *élénk tarkaságában* az az egyszerű...” stb.

Csalás...

Kosztolányi Dezső hároméves fia születése napjára fényes ezüstforintosokat kap a papájától, még pedig öt darabot.

Egy ideig játszik a pénzekkel, azután az egyiket hirtelen elhatározással a szájába dugja.

Az apja rákiált:

- Nem szabad a pénzt a szádba venni!

A kis fiu ijedten rejti a tenyerébe a pénzt, de néhány perc múlva ismét előveszi, gyanakodva vizsgálja és a körmével kapargálja. Egyszerre felháborodva kiált fel:

- Nézd csak, apuka! *Ez nem igazi, ez hamis pénz! Nem jön ki belőle a csokoládé!*

A rossz novella.

Egy kis erdélyi városka egyetlen helyi lapjának szerkesztőségébe beállított a környék leggazdagabb földbirtokosának a fia és átnyújtotta a szerkesztőnek saját szerzeményü novelláját, hogy közölje azt a lapban tárcának.

A novella érzékeny szerelmi történet volt és nagyon rossz, sőt helyesírási hibák is sűrűn tarkították. A szerkesztő azonban mégis átolvasta és udvariasan kijelentette, hogy nagyon sajnálja, de nem közölheti.

A gazdag földbirtokos fiának nagy érdeke lehetett, hogy a rossz novella megjelenjék, mert a szerkesztő visszautasító szavaira meglepő ajánlattal állott elő:

- Még ha száz koronát fizetek érte, akkor se közölheti? - kérdezte.

A szerkesztő egy pillanatig gondolkozott. Elvégre az üzlet nem volt megvetendő. Bele is ment.

- Rendben van. Ha száz koronát fizet az ur a közlésért, úgy átjavítom a tárcát, hogy közölhető lesz.

A vagyonos székely ifju leszámolt öt darab huszkoronást. De volt még egy kívánsága:

- Szeretném, - kérte - ha a tárcsa címe alá, amint a „Pesti Napló”-ban szokott lenni, odanyomatná: „*utánnnyomás tilos*”. Ez érdekesebbé tenné a tárcámat, ez olyan pesties volna...

- Meglesz! - ígérte a szerkesztő.

Vasárnap, a legközelebbi számban, megjelent a tárcsa. Csakhogy a szerkesztő egy kis tréfát engedett meg magának. A szerző kívánságának egy kis változással tett eleget. A tárcsa ugyanis így kezdődött:

„A gróf szerelme. Irta: G. S. - *Utánnnyomás nem díjaztatik.*”

Ünnepi kérdés.

Szomaházy István egyszer a lapja ünnepi számának élénkítésére körkérdéssel fordult a budapesti színházigazgatókhoz. Pikáns kérdéssel lepte meg őket, azt óhajtván megtudni, hogy mit gondolnak: van-e szükség Budapesten még egy új színházra?

Faludi Miklós, a Vígyszínház igazgatója, röviden válaszolt a kérdésre. Ezt írta Szomaházy-nak:

- Tisztelt barátom! Kérdésedre készséggel adok érdemleges választ, de te előbb válaszolsz nekem erre a kérdésre: Van-e szükség Budapesten még egy új hétfői lapra?

A legjobb hely.

Soha ebben az országban annyi verses könyv nem jelent meg, mint a Nyugat-isták föllendülése idején. Jóformán mindenki költő lett, még az az egész fiatal ur is, akiről itt szó van és aki egy pesti nagykereskedő leányának udvarolt.

Egyik párbeszédüket mondjuk el itt:

- Megkapta a leveletem? - kérdi suttogva az ifju.

- Meg.

- Elégette?

- Nem, eltettem.

- Az istenért! Szülei még megtalálják valahol.

- Ne féljen! Olyan helyen van, ahol senki sem keresi.

- Milyen helyen?

- *A maga verseskötetében.*

A külmunkatárs.

Egy kisebb alföldi városban új lap indult meg.

A városka egyik fiatal fiskálisa, akit felkértek arra, hogy dolgozataival támogassa a lapot, nagy cikket küldött be a szerkesztőségbe.

Munkáját „Hafi Zetnekir” álnévvel jelezte.

A lap azonban nem közölte a cikket. Ellenben szerkesztői üzenetet küldött neki. Ezt:

„*Hafi Zetnekir*” cikkét azért nem közöltük, mert írói álneve lapunk elveivel nem fér össze. Változtassa meg „Hafi Zetirhat”-ra.

A finn toaszt.

Budapesten járt egyszer a híres finn festő: *Axel Gallen* és a *Fészek*-klub vacsorát rendezett tiszteletére.

A banket során fölmerült az eszme, hogy jó volna, ha valaki a finn vendéget néhány szóval hazája nyelvén üdvözlőné.

- Tud-e valaki a társaságban finn nyelven? - kérdezte a banket rendezője, de maga se remélte, hogy akad a finn-nyelvű tósztra vállalkozó.

Nagy meglepetésére a klub egyik tagja *Gergely István* kollegánk jelentkezett:

- Én felköszöntöm a mestert finn nyelven. Erre az alkalomra betanultam egy finn pohárköszöntőt.

Örvendezve fogadták ezt a kijelentést és két perc múlva vidám kollegánk, pezsgős pohárral és egy kemény kartonlappal a kezében elkezdte a finnyelvű tósztot, amely nem volt egyéb, mint a lakomára szóló magyar meghívó szövege, csak hogy - *visszafelé olvasva!*

A bankett magyar résztvevői ámulva hallgatták a folyékony „finn” beszédet, maga az ünnepezt Axel Gallen pedig egyre hajlongott a tósztozó ur felé, mert ő maga azt hitte, hogy a szónok - *magyar nyelven beszél* és köszönti őt.

... A turpisság csak akkor sült ki, amikor ravasz kollegánkkal személyesen is meg akart ismerkedni a finn művész. A személyes érintkezés és komoly finn-nyelvű társalgás elől tudni-illik amaz sietve elmenekült.

A szolid író.

Egy fiatal írónk *Csáth Géza*, aki nagyon büszke arra, hogy a legkifogástalanabb európai életet éli és rajongó hive a szentlmén-formáknak, egy este rossz társaságba került. A bohém kollégák magukkal csalták és vigan pezsgőztek egy kávéházban.

A szentlmén író késő éjszaka az órájához kapott és ijedten mondta:

- Tyűh, de késő van már! No én megyek haza. Még sohasem maradtam el hazulról ilyen sokáig!

- Eh, maradj, már nem érdemes ugyse hazamenni. Majd reggel elmegyünk a gőzfürdőbe és ott kialusszuk magunkat!

Ebben ő is megnyugodott és reggel vigan bandukolt a gőzfürdő felé a többivel együtt. De mikor a kapuban a békés polgárokkal találkozott, akik jól kialudva, rendezett ruhákban mentek a fürdőbe, egyszerre visszahökkent.

- Fiuk, én szégyellek bemenni! Fúj, be utálok magamat! Olyan lompos vagyok, mint egy megrögzött korhely.

- Ugyan ne bolondozz, hozzá vannak itt már szokva az ilyen alakokhoz.

- Nem, nem! A szemem kisülne, ha így látnának a szolgák. Fúj!

Elszaladt, de az utcasarkon megállott. Mégis csak nagyon szeretett volna megfürödni. Ekkor fényes ötlete támadt.

Egy boltban vásárolt Csáth egy kis kézi utazótáskát, beült egy konflisba, azután odahajtatott a fürdő elé. Előkelő álmosággal ment a pénztárhoz és így szólt a pénztáros hölgyhöz:

- Kérek egy fürdőjegyet... Egész éjszaka utaztam, tele vagyok korommal!

Ki melyiket...

Két idősebb magyar író találkozik egymással. Mind a kettő ismert, tisztelt nevet vívott ki magának a magyar irodalomban és mind a kettő nagy sikereket aratott már a színpadon is.

De a színpadi sikereik nem voltak egyformák. Az egyik sok pénzt is keresett a színdarabjával, a másiknak azonban mindig meg kellett elégednie az ugynevezett erkölcsi sikerrel, a premier-tapsokkal, meg a sajtó elismerő kritikáival.

Beszélgetnek a Hauptmann új darabjáról, megegyeznek abban, hogy szép, értékes darab, de nem kecsegtet nagy színpadi sikerrel.

- Szeretnéd, ha te irtad volna ezt a darabot? - kérdezi tréfásan az erkölcsi sikerekben gazdag író a sok pénzt kereső szerzőtől.

- Ezt nem.

- Hát a világirodalomnak melyik darabját szeretted volna leginkább megírni.

- Én? *A vadkacsát* Ibsentől... Hát te melyiket?

- Én? *A vig özvegyet* Lehártól...

KIS TRÉFÁK

Irták

**BRÓDY MIKSA
SZOMAHÁZY ISTVÁN
TÁBORI KORNÉL**

Kiadja a „VIDÁM KÖNYVTÁR” kiadóhivatala Budapest.

EGY LETÜNT KORSZAK HUMORA.

A kaméleon.

Képviselők és ujságírók beszéltek *Apponyiról* az elpusztult t. Ház folyosóján.

- Mért kellett Apponyinak megbukni? - vetette föl a kérdést egy képviselő.

Ötletes választ kapott erre egy ujságírótól, a „kis *Herczeg*”-től, aki ezeket mondta:

- Mark Twain ismert kaméleon-meséje erre a válasz. Ebben elmondja a nagy amerikai humorista, hogy volt egy kaméleonja, melynek persze az volt a tulajdonsága, hogy bőre olyan szint vett fel, amilyen színe volt a tárgynak, melyre fektették. Ha kék asztalra helyezték, egyszerre kék színűvé vált a bőre, ha piros volt az asztal, a kaméleon is piros lett. Egy ízben a kegyetlen Mark Twain gonosz kísérletet tett kaméleonjával. Egy papirosra fektette, mely félig piros, félig kék volt. A kaméleon rettenetes zavarba került. Nem tudta, milyen szint válasszon. Kéket-e, vagy pirosat. Addig tanakodott, vergődött, kinlódott, míg a rettenetes lelkiharc megörjítette. Végül megpukkadt.

- Ez a Mark Twain-mese - fejezte be szavait az ujságíró. - A talentumosan sokoldalú Apponyi is a kaméleon mintájára változtatta színeit. Volt ó-konzervatív, új-konzervatív, liberális, hatvanhetes, negyvennyolcas. Amikor azonban miniszter lett, kétszínű papirosra fektették, negyvennyolcasra és hatvanhetesre. Ebbe belepu... azaz belebukott.

A jó fogás.

Volt egyszer egy ember, - ma már híres író - aki mintaképe volt az ügyes adósoknak. Komoly antikapitalisztikus alapon állt és gyönyörteljes passzióval csinálta az adósságát. Ezen az emberen ki nem foghatott a legravaszabb szabó sem. A hitelezőt ezer lépésről megérezte és - eltűnt. Visszavonhatatlanul. Nem lehetett ráakadni, lehetetlenség volt kikutatni, képtelenség volt kilesni.

A szegény embert azonban végre is kissé megviselte ez a hajsza. El volt szánva mindenre; nekibusult és szomorú éjszakáin sirva, zokogva irt egy - bohózatot. A darabot elfogadták a Fővárosi Nyári Színházban. *Sebestyén* Géza igazgató a szerepeket kiosztotta és elérkezett a bemutató napja is.

A hitelezők persze megtudták, mi készül és felszólították doyenjüket, egy tisztességben megőszült fehérneműkereskedőt, hogy:

- Most vagy soha!

Az ősz hitelező pedig azt mondta:

- Testvéreim! Magyarok! Én megfogom ezt az embert!

- Jó fogás lesz! Jó fogás lesz! - zugta a hitelezők kara.

Mint mondani szokták, a premier „forró este” volt. A közönség örjögött. Az első sorban egy ősz uriember ült és amikor a függöny legördült, ő kezdte először tombolva ordítani:

- Szerző! Szerző!

A kezében papirlapot lobogtatott. Ő volt a hitelezők elnöke, az öreg fehérneműs.

- Szerző! Szerző! - bömbölte és úgy tapsolt, mintha csak ez estére engedték volna ki a kékgolyó-utcai intézetből.

És a szerző megjelent a lámpák előtt. Meghajolt és nyomban meglátta hitelezőjét, aki szabályosan kiállított számlát lobogtatva, rikoltozta:

- Szerző! Szerző!

Sikerült. A legsötétebb hitelezőt is megfogták. Kitapsolták.

Az idézet-mánia.

Pesti orvosi körökben jól ismerik azt a fiatal, egyébként képzett és keresett doktort, akinek van egy rettenetes tulajdonsága: mindig és mindenkor citál.

Nyakrafőre idéz, klasszikusokból és modernekből, magyarul, németül, franciául, latinul és görögül. És ami legborzasztóbb: viccesen idéz, mindig az adott helyzetre vonatkozóan elferdíti a citátumokat.

A legfurcsább esetét egyik kollégája - mint mondta: elrettentő például - így örökitette meg:

A citáló mániában szenvedő orvos egyszer csak vakbélgyulladásba esett. Megvizsgáltatta magát *Verebély* professzorral, akinek a diagnózisát természetesen egy Shakespeare-idézetrel fogadta.

Amikor aztán az operációra került a sor, az altatás előtt mosolyogva szól hozzá Verebély:

- Na, kolléga, maga talán még a műtőasztalon, az operáció alatt is citálni fog?!

- Természetesen, - felelte a doktor - figyelje meg, tanár ur, amint majd a régebbi magyar nyelvemlékből fogom önnek és asszisztensének idézni: „*Latiatuc beleim zumtuchel...*”

Benedek furfangja.

Benedek János, akit az egész országban ismertek vidám mókáiról, a koalíció uralma idején, beszámolót mondott Hajduböszörményben. Mivel akkor többedmagával kilépett a függetlenségi pártból, a gyanakodó hajduk fölirtak *Kossuth* Ferenchez, küldjön a beszámolóra hü kormánypárti képviselőt is, aki megmagyarázza nekik, hogyan is szól a kiegyezés s mi itt a miniszter álláspontja.

A képviselő megszimatolta a dolgot s elment *Kossuth*hoz:

- Kegyelmes uram - mondta, - arra kérlek, küldj valami jó svádájú embert velem. Legjobban szeretném *Kelemen* Samut.

A pártelnök vállat vont:

- Ha épp ő kell, nem bánom.

Kelemen le is ment a beszámolóra és *Benedek* János után ő kelt fel szólásra. Nagyon ékesen beszélt, de azért a derék hajduk vasvillaszemmel néztek reá. A népgyűlés pedig egyhangulag bizalmat szavazott: - *Benedek* Jánosnak, aki nem szavazta meg a kiegyezést.

A vasuti kocsiban, Budapest felé utaztában, egyszerre csak *Benedek* nevetve ráüt *Kelemen* Samu vállára:

- Tudod-e, hogyan kerültél te le Hajduböszörménybe?

- Nem én.

- Hát az én becsületes választóim lelkes magyar emberek, de nem szívelhetik a zsidót. Mikor megtudtam, hogy kormánypárti képviselőt kérnek, aki nekik a kiegyezést megmagyarázza, kész volt a tervem. Levittelek téged, hogy ajánld te be nekik a kormány terveit. Látod, milyen sikerrel dolgoztál. A hajduböszörményieknek még a biblia sem kellene, ha ilyen csunya, fekete zsidó kínálja, mint te. Hát még a kvótaemelés...

Ha a tanár telefonál.

H. egyetemi tanár, aki nagy tudományán kívül, arról is nevezetes, hogy szeretettel keresi föl az újságíró-társaságokat, egyszer felcsapott - riporternek.

A köruton látott egy villamoselgázolást s nem mulasztotta el, hogy az esetet azon melegében be ne telefonozza a szerkesztőségbe. Noha a boldogtalan, aki a villamos alá került, nem valami halálosan sérült meg, a professzor egész jegyzőkönyvet vett fel az esetről, még a születési helyét, apja, anyja nevét is följegyezte, hogy a riport annál tökéletesebb legyen.

A telefonnal azonban egy kis baj volt. Szörnyen zugott s mindjárt az elején nem lehetett megérteni az áldozat nevét.

- Betűzze a nevet méltóságos uram, - mondotta kollégánk, aki a telefonnál volt, - mi mindig így teszünk... jobban érthetőek akkor a szavak.

- Na jó, - mondta a professzor. - Tehát k ugymint kalcium-karbid, e ugymint Eustach-kürt, l ugymint lepidoptéria, e ugymint entomológia és n ugymint Nabukodonozor.

Főispán.

Beőthy László, még nagyváradi főispán korában, feljött Budapestre, - véletlenül versenynapon.

Kiment a versenytérre és amatőr-módon tette meg a lovakat. Mint minden amatőr, ő is nyert.

Az ötödik futamnál egy „Főispán” nevű ló is részt vett a versenyben.

- Na erre a lóra nem teszek - mondta Beőthy.

- Miért? - kérdezték a barátok.

- Főispán... Főispán... az mind lassan megy.

Ezuttal azonban Főispán mégis elsőnek jött be; megnyerte a versenyt.

Beőthy fejcsóválva jegyezte meg:

- Nem is fog ez megyei közgyűlésen elnökölni soha!

A Petőfi-utcában.

A Petőfi-utcában, - tőke-korszakban - sok az olyan apró üzlet, amely fölött óriási tábla hirdeti, hogy ott „valódi uraságoktól levett” ruhák és egyéb holmik kaphatók. Az üzletek tulajdonosai rendszeresen kint ülnek a boltajtóban és barátságos felszólításokkal igyekeznek magukhoz csábítani a járókelőket.

Egy délelőtt végigment az utcán *Ivánfi Jenő*, a Nemzeti Színház művésze. Nem volt vásárló szándéka, csak épp arra járt. Óvatosan a kocsit közepén ment és érdeklődve nézegette a hangzatos cégfömliratokat. Egyszerre, a járda széléről, megszólítja az egyik üzletember.

- Parancsol jó, olcsó ruhát?

A színész végigmérte a kereskedőt: alacsony, tömzsi emberke volt, kopott és meglehetősen piszkos ruhában.

- Van az üzletben jó és tiszta ruha? - kérdezte rövid gondolkodás után a művész.

A kereskedő arca földerült:

- Ó, hogyne volna, nagyságos ur. A legjobb és a legtisztább ruhák nálam vannak.

- No, akkor menjen be az üzletbe - és *öltözzék át*.

A gyöngéd értesítés.

A kiméletes gyászhirről több adoma forog közzájón. De egyik sem mulja felül naivitásban a következőt, amelyet dr. *Szontágh*, a kedves ujtátrafüredi főorvos mesélt el:

Egy börzeánernek meghalt az anyósa. Az öreg nő épp akkor szenderült jobblétre, amikor leánya, a börzés felesége a Tátrában nyaralt.

A tőzsdeügynök kiméletesen akarta értesíteni nejét, és a következő táviratot küldte neki:

„Seidenschwanzné, Alsótátrafüred.

Mama könnyü beteg, holnap temetik”.

A háttér.

Törvényszéki tárgyalás...

Vádlott: *Pravotinszky* Lajos festőművész. Magánvádló: egy terézvárosi szövetkezet igazgatója. Az eset pedig a következő:

A direktor lefestette magát a piktorral. Amikor a kép elkészült, az igazgató nem volt megelégedve és megtagadta a kikötött tiszteletdíj kifizetését.

- Mi baja van a képnek? - kérdezte.

- Az a baja, hogy sablonos a háttér. Ezer képen látható az eféle drapériás háttér.

- Majd átfestem, - szólt bosszankodva a piktor, - de milyen akar?

- Valami nekem megfelelőt, amely szorosan összefügg hivatásommal. Magának kell kigondolni.

A piktor elvitte a portrét és átfestette. Aztán elküldte az igazgatónak, aki ügyvédjének adta át az ügyet.

A háttérben ugyanis egy fegyház volt látható.

Ami többet ér...

A képviselőház folyosóján két újságíró politikáról beszélget.

Egyszerre csak valami megakasztja a csevegésüket. Feltűnően elegáns, csodaszép nő vonult el mellettük. Nyilván valamelyik képviselőt kereste.

Sokáig bámulva néztek a nő után s amikor a hölgy hallótávolon kívül volt, az egyik újságíró felsóhajtott:

- Milyen szép! Többet ér az egész Osztrák-magyar banknál!

Ebben a pillanatban megszólal mögöttük egy hang.

- Én is azt mondom!...

Hátrafordultak. *Popovics Sándor* volt.

Ebben a drágaságban...

Egyik kollégánknak két okos, szöske gyereke van, fiu az egyik, most mult hat esztendő, leány a másik, két évvel fiatalabb a bátyjánál. Nagyszerüket tudnak mondani.

A kis Etus egyszer elbeszélte, mit álmódott.

- Megjelent az angyal és azt mondta, hogy kívánjak akármit, két kívánságomat teljesíti. Anyukának új kosztümöt kértem őszre, apukának pedig három nyakkendőt. Csak amikor az anyyalka megint elrepült, akkor jutott eszembe, hogy az anyyalkák mindig három kívánságot szoktak teljesíteni. Borzasztóan haragudtam...

- Belátással kell lenni, - figyelmeztette komolyan a hugát a hatéves Jánoska. - *Ebben a nagy drágaságban az anyyalkák is legföljebb két kívánságot teljesíthetnek.*

„Frocli.”

A börze egyik leggazdagabb faiseurje, az öreg *B.*, este meghívta egyik fiatal kollégáját vacsorára.

Másnap délelőtt az öreg épp elmélázva támaszkodik a tőzsde egyik oszlopánál, kezét a mellén összefonva, merengett el, amikor szemközt jön vele az ifju ügynök, aki nála vacsorázott.

- Kedves *B.* bácsi, - szól a fiatalember - de szép briliáns gyűrűje van!

Csakugyan, nagyon értékes gyémántgyűrű csillogott *B.* kezén.

- Szép, szép, - feleli egykedvűen *B.*

- Látssa, *B.* bácsi, rám hagyhatná a gyűrűt, ha majd meghal.

B. nem szereti, ha a halálra figyelmeztetik. Nagyon epésen felelte hát:

- Azt nem, hanem majd egyebet.

- Mit? - kérdi kíváncsian a fiatalember.

- Maga nálam vacsorázott tegnap este. Láthatta az ezüstkanalaimat. Azokból tizenegyet magára hagyok.

- Miért épp tizenegyet?

B. szurós tekintettel felelte:

- *Hogy meglegyen magának az egész tucat.*

A jó ügynök.

A börzén egyszer *Krausz* Simon gyönyörű mesét mondott el, egy nagyon beteg biztosítási ügynökről.

Az illető arról nevezetes, hogy míg ő hithű zsidó maradt mindvégig, két fiutestvére, már évekkel ezelőtt jobb vallásba tért át.

Karriért is csináltak; az egyik, az idősebb, kanonok és püspökjelölt; a másik pedig, miniszteri tanácsos. A két előkelő testvér nagyon megrémült, amikor megtudta, mily súlyos beteg a biztosító ügynök. Attól féltek, hogy a szegény zsidó meghal és a gyászjelentés felfedi a világ előtt a zsidó eredetét.

A miniszteri tanácsos fölkereste kanonok bátyját és így szólt hozzá:

- Itt csak te tudsz segíteni! Menj el szegény Samuhoz és bird rá, hogy ő is térjen ki a mi vallásunkra.

A főpap szót fogadott, elment Samuhoz, akinek betegágya mellett egy egész délutánt töltött. A miniszteri tanácsos ezalatt türelmetlenül várta az eredményt. Este megérkezett hozzá a kanonok:

- Na? - kérdi izgatottan a tanácsos, - sikerült? Kikeresztelkedett?

A főpap savanyu arccal válaszolt:

- Nem keresztelkedett ki. De engem bebiztosított.

A vérbőség.

Az orvos-egyetemen *Korányi* tanár kérdezte a szigorlatozótól:

- Tegyük föl, hogy egy ember jön önhöz, aki vérbőségben szenved. Mit csinálna ön?

A szigorlatozó érezte, hogy úgy sem tudna megfelelni, elszántan mondta tehát:

- Elrendelném neki, hogy két hétig aludjék az én hónapos szobámban!... Két hét múlva nem szenvedne vérbőségben!

A lép.

Korányi professzorról mesélte ezt is egyik volt tanítványa. Valami szerencsétlen orvos-növendék vizsgázott nála, s már az első feleletével elárulta, hogy nagyon keveset tud. Egyszer aztán ezt kérdezi tőle *Korányi*:

- Tisztában van ön a lép hivatásával az emberi testben?

A vizsgázó hallgat. Izzad, jobbra-balra néz, nagyokat nyel, de nem felel.

- Nos? - kérdi a tanár - nem tudja?

- Kérem - mondja reszkető hangon az ifju, - most megzavarodtam egy kicsit. Ma reggel, mikor idejöttem, még tökéletesen tisztában voltam vele, de elfelejtettem.

Azt mondja erre csöndesen Korányi:

- Lássá, ilyen pechje van az orvosi tudománynak. Ön volt az egyetlen ember a világon, aki tökéletesen tisztában volt a lép hivatásával, és ön is elfelejtette!

A fogorvosnál.

Pólya Tibornak, a fiatal festőművésznek rettenetesen fáj a foga. Egy darabig türte, azután a köruton utólérte az erős elhatározás pillanata: kihuzatja, punktum. Az inspirációt az adta meg az elhatározáshoz, hogy éppen egy fogtechnikus cégtáblája előtt haladt el.

Nyelvét a fogára tartva, fölment a rendelőszobába. De itt kiderült, hogy a fogtechnikus egy kukkot sem tud magyarul. Nemrég telepedett csak ide Genfből. No, sebjaj, majd elmondja neki németül azt a kevés mondanivalóját.

- Bitte... ausziehen mein Zahn mit... izé... ejnye... wie heisst man nur... mit kéjgáz.

E pillanatban sehogy sem akart eszébe jutni az átkozott szó, de a fogművész bólított a fejével. Tehát megnyugodott benne, hogy magyarul is megértette.

Beléült a karosszékbe és a fejét hátratéve, már előre megtelt kéjes sejtelmekkel. Még sohasem volt dolga a kéjgázzal, de sok kellemeset hallott róla. Az valami nagyon jó lehet bizonyosan.

A fogművész kezében a szerszámmal, föléje hajolt és a szájához nyult:

- Bitte aufmachen!

- Ahá - gondolta a páciens - most jön a kéj!

Az ám! E pillanatban recsegés-ropogást érzett; azt hitte, hogy az egész állkapcsa kiszakad menten. És szörnyű fájdalomban átvillant agyán a sokat keresett szó és elbömbölte:

- *Lustgas! Lustgas!*

A fogművész még egy végsőt rántott és megelégedetten lihegte:

- Fertich!

A páciens is megkönnyebbülten mondta németül:

- Egy kissé tuloztak, de az bizonyos, hogy most kéjgázzal nem fáj olyan nagyon.

Ennek az esetnek pedig - ha már csattanója nincs - az a tanulsága, hogy a képzelődés a legjobb kéjgáz.

Az enfant terrible.

A *Krudy-család* legifjabb tagja, - öt esztendő, - nagyon szókimondó ifju. Mindég azt mondja, amit gondol és mindég olyat gondol, amit nem kellene. Így azután természetes, hogy apró elszólásai néha nagy kellemetlenséget okoznak a szüleinek...

Látogatóban volt mamájával egy öreg nagynéninél. Uzsonna közben mélyen elgondolkozott az őszinte gyermek, míg végül, általános meglepetésre így szólt a nagynénihez:

- Ma szivesen adnék neked pusztit Sári néni. Ma szakálltalan napod van.

Hátul...

Sulik Kálmán aradi lapszerkesztő mesélte el ezt a történetet:

A főispánéknál nagy estély volt. Meghívták a megyei tisztikart is, amelynek tagjai közül a legfiatalabb jegyző most került először igazi nagy társaságba. A fiatal ember meglehetősen zavarban volt és különösen a hölgyek társaságában mutatkozott rendkívül félszegnek.

A vacsora után a fiatal jegyző véletlenül a főispán egyik leánya mellé került. Szivarokat szolgáltak föl, a jegyző ur is kivett egy hatalmas havannát, de olyan zavarban volt, hogy amikor rá akart gyújtani, a gyufát a skatulyának nem a foszforos végén huzgálta végig. A gyufa persze nem akart meggyulni, a jegyző irult-pirult, míg végre a főispánkisasszony meg-sajnálta:

- De kérem, ne ott gyujtsa meg! *Hátul!*...

A jegyzőnek felragyogott az arca. Fölugrott a helyéről és meggyújtotta a gyufát azon a helyen, amelyen ült - hátul!...

A falusi ártatlanság.

Pólya Tibor mesélte el a művészasztalnál házasesetének következő jelenetét:

- A feleségem sok baj után tegnap faluról hozatott magának cselédet. Jól megtermett, pufók arcú lány érkezett meg és már a vacsoránál ő terített.

Persze, a feleségem kiment a konyhába és a tapasztalatlan lány helyett ő maga tette a deszkára az edényeket.

A lány behozta a deszkát; a tányérokat szépen kirakta az asztalra; az egyik tojástartót a feleségem elé tette. A másikat azonban egy ideig gondolkozva forgatta kezében.

Majd hirtelen hozzám lép; a tojástartóval nagyot üt a hátamra és így szól:

- *Ez is kap egy ilyen fazokat?*

A boszu.

Vasárnap este egy külső-terézvárosi kávéházban. Szólt a zene, a pincérek - már az a néhány gyűrött-kopott szmokingos, fáradt ember, aki kiszolgált - sűrögtek-forogtak, a kávéház üvegablakait befutotta a pára s néha egy-egy kifestett arcú hölgy is belibbent az ajtón, amelyen át hangos muzsikaszó áradt ki az éjszakába.

Az egyik asztalnál nagyobb társaság szórakozott. Többnyire kereskedősegédek, de volt köztük néhány családos kereskedő és kishivatalnok is. Tíz óra felé már pezsgőt bontatott a társaság, s néhány vidám hölgy is odatelepedett az asztalhoz.

Egyszerre hangos csattanás zavarta meg a mulatságot. B. ur, egy kövér rövidárukereskedő arculütötte a szomszédját, L. cipőkereskedőt. Hogy min vesztek össze, nem lehetett pontosan megállapítani. A társaság tagjai felugrottak és hamarosan szétválasztották a veszekedőket.

Nemsokára oltogatni kezdték a lámpákat és a társaság fölkerekedett. A cipőkereskedő ekkor odalépett B. urhoz, aki az imént inzultálta:

- Nézd csak, Samu, - mondta neki halkán, - nincs pénzem. *Adj kölcsön husz koronát.*

Samut eleinte meglepte a dolog, de örült, hogy valamivel kiengesztelheti a szomszédját és átnyújtotta a husz koronát.

- Itt a pénz, - mondta, - de vasárnapra megadd!

- Az csak természetes! - felelte fölényesen a cipész.

Végignézte ezt a jelenetet a társaság egyik tagja s az utcán megszólította a cipészt:

- Mondja csak, *hogy kérhet pénzt valakitől, aki azelőtt öt perccel pofonvágta?* Hát nincs magában egy szemernyi önérzet sem?

- Dehogynincs! - vágja ki ingerülten a cipész. - *Ezt a husz koronát nem fogja visszakapni!*

A jó háziasszony.

Tarnay, a fiatal színész szobát bérelt egy kisebb penzióban. A berendezéssel és a kiszolgálással meg volt elégedve, csak a reggeli kávéra panaszkodott: Hol gyöngé volt a kávé, hol rossz volt a tej, hol felforrt a fekete kávé, szóval mindig volt valami baj.

Egy reggel azután kellemes meglepetés érte a színészt: kitünő volt a kávé. Az íze zamatos volt, a színe is más, mint azelőtt, még cukor is több volt benne, sőt szép, fehér föl is uszott a tetején.

A színész becsengette a gazdaasszonyt.

- Látja, - mondta neki, - ma kitünő a kávé. Nem úgy, mint máskor.

A gazdasszony a nem várt dicséretre annyira meglepődött, hogy őszintén bevallotta:

- *Jaj, akkor tévedésből a saját kávémat hoztam be...*

A kocsoffőr.

A rendőrségen jelentkezett egy lipótvárosi bankár soffőrvizsgálóra. Véletlenül jelen volt a vizsgán *Sándor*, akkori főkapitány is.

A vizsgáló nagy drukokban ül fel a gépre, elindítja a gépet és minden skrupulozítás nélkül neki lóditja egy oszlopnak. Az oszlop kettétört, a gép félrehajolt, a soffőr kibukott a kocsiából.

Nem történt semmi baja. Kissé feldult ábrázattal kelt föl a földről, nagyon szégyelte magát. *Sándor*hoz fordulva így mentegetődzött:

- Ez azért volt, mert ma először hajtok a nyilvánosság előtt.

Sándor gunyosan felelte:

- Először, uram? Nem! *Inkább utoljára!...*

Hires emberek.

Szinnyei-Merse, a világhírű magyar festőművész ül a kávéházban *Márk* Lajossal. Később asztalukhoz ül *Rátkay Márton* és egyik zeneszerzőnk.

- Egyszerre csak így kiált föl *Rátkay*:

- Most veszem csak észre, hogy hány híres ember ül itt egy asztalnál... Nagyon sok, borzasztóan sok!...

- Nono! - mondja Márk - legfeljebb egy.

És Szinnyeire mutat.

- Ellenkezőleg, legalább hat - feleli Rátkay.

- Hat?

- Igen. Itt van először Szinnyi ur, az egy; aztán Márk Lajos, aki már Amerikát is megjárta, kettő; itt vagyok én...

- Még mindig csak három - jegyzi meg félénken a komponista.

- Dehogya! Van még legalább három.

És a zeneszerzőre mutatva, folytatja:

- Lehár, Fall Leó és Strauss...

A bankfiókok.

A közgazdasági rovatvezető íróasztalán megszólal a telefon. Egyik barátja telefonál, aki időnkint az érdekesebb közgazdasági eseményekről informálni szokta.

- Halló! Szervusz Szegő!

- Szervusz! Mi ujság?

- Érdekes ujság. „Szaporodnak a bankfiókok” cím alatt megirhatnád, hogy Blum Brunónak is, meg Ország Róbertnek is fia született.

Mire jó a feleség?

A Lipótváros egyik zsurján történt. Megjelent egy ügyvéd, aki vőlegénye egy nagyon fiatal lánynak.

A fiskális persze olvadozó hangulatban van. Mindenkinek a menyasszonyáról és a saját boldogságáról beszél. Az emberek már unják.

- Tudja kérem, - szól a vőlegény *Harsányi Zsolthoz*, - a menyasszony jóval fiatalabb, mint én. De ez a helyes, mert legalább lesz egy lény, aki később majd befogja a szememet.

- Jó, jó - feleli Harsányi, - ezt hiába fogja megtenni a kedves felesége. Mert jön majd egy jó barátja, aki kinyitja az ön szemét.

A kíváncsi szerző.

Egy fiatal drámaíró elment a Magyar Színházba, hogy érdeklődjék rég beadott drámája ügyében. - Épp tizedszer.

Beőthy László igazgató mosolyogva fogadta és a darab kéziratát átnyujtva neki, így szólt:

- Kitünő a darab, csak néhány szót kell még beírnia.

- Boldog vagyok!

- Én be is irtam azt a néhány szót ön helyett, de persze ez nem számít! Önnek kell azt megírnia.

A szerző hónalja alá vette a könyvet és nagy boldogan rohant a kávéházba, ahol elmesélte, milyen szerencse érte. Aztán kinyitotta a könyvet, hogy megkeresse az igazgatói utasítást. Azt a pár szót, melyet még be kell írnia a darabba.

Mindjárt az első oldalon ráakadtak. Ez volt:

„*A darabot visszavonom!*”

Előrelátás...

A váci fegyház egyik tisztviselője kissé megszorult anyagilag.

A tisztviselők ilyenkor mit csinálnak? Kölcsönt vesznek föl valami szövetkezetnél. A mi emberünk is bejött Pestre és két kezesének aláírásával ellátott váltóját benyújtotta egy pénzintézethez.

Az igazgatósági gyűlésen annak a rendje és módja szerint szavazás alá került a fegyintézeti tiszt váltója is.

A vezérigazgató referálta az ügyet, ajánlva, hogy a kölcsönt szavazzák meg.

Beszédét ezekkel a szavakkal fejezte be:

- Adjuk meg, uraim, a kölcsönt, nem lehet tudni, *mikor szorulunk ezeknek az uraknak jóindulatára.*

A kölcsönt egyhangulag megszavazták.

A praktikus tanár.

A Barcsay-utcai gimnázium növendékei tanáraik vezetésével többnapos kirándulást tettek a vidéken. A program szerint egyik városból éjfélkor kellett továbbutazniok és hogy a költséget csökkentsék, ezt az estét már nem töltötték a szállóban, hanem a pályaudvarra vonultak ki, a nagy váróteremben helyezkedtek el este tíz órakor, hogy ott várják be a vonat indulását.

Míg a tanárok a pályaudvar előtt szivaroztak, az egész napi sétától elfáradt diákokat a váróteremben elnyomta az álom. Fél-tizenkettőkor a vezető tanár, dr. *Lázár Béla*, bement a váróterembe és azt vette észre, hogy valamennyi diák alszik. Félóra hiányzott a vonat indulásához, tehát nem lehetett várni. Körülnézett, hogy talán akad egy ébren levő fiu, aki fölkeltse a többi, de mind aludt. A tanár ur erre harsány hangon elkiáltotta magát:

- Félóra múlva indul a vonat! Fölkelni, fiuk!

Nagy csönd. A fiuk nyugodtan alusznak. A tanár türelmetlenkedik és végül is kiadja az ujjab, most már teljesen célravezető parancsot:

- Félóra múlva indul a vonat. Fiuk, *mindenki keltse fel a szomszédját.*

Falusi karriér.

Vértés Marcel, a kedves piktor, elhatározta, hogy a nyári hónapokat vidéken tölti. A menetrend és a térkép segítségével ki is választott egy eldugott falucskát és odautazott.

Az első napokat sétával és ismerkedéssel töltötte el. Harmadnapra már ismerte a falu összes nevezetes személyeit: a bírót, a kisbírót, az esküdteket, a tűzoltóparancsnokot és a többieket. A vezetőemberek közül csak egyet nem ismert még, egy hatvanesztendős öreg parasztot, aki igen sok tisztet viselt. Végre ezzel is megismerkedett. A bemutatkozás után a következő párbeszéd folyt le közöttük:

- Hány esztendős maga, öregem?

- Csak hatvan, hál' Istennek!

- És maga egyszemélyben éjjeli őr, kondás, csósz, lámpagyújtogató és csodadoktor?

Az öreg megpödrögte a gyér ősz bajuszát és kevélyen mondta:

- Biz'ugy! Csakhogy én már hatvan esztendős vagyok. *A maga korában még én sem voltam semmi.*

Külvárosi idill.

A napközi otthonból. Elmeséli a tanítónéni.

A Snyozik meg a Kolt karonfogva jöttek az iskolába. Megkérdem:

- No, mióta ez a nagy barátság?

A Snyozik: Most együtt lakunk a Kolt néniéknél.

Én: Hát nálatok, Kolt, elég hely van?

A Kolt: Van két ágyunk. Az egyikben alszom én, meg a Snyozik, meg a Snyozik kis testvére. A másikban alszik a Snyozik papája.

Rövid csönd.

A Snyozik: Meg a Kolt néni...

Kávéházi játék.

A börzeánerek kávéházában alsózik két körmönfont tőzsdeügynök. Kibicük is van; még pedig az egyik ügynök cégtársa, aki azonban nem a társának kibicel, hanem az ellenfélnek.

Kiosztják a kártyát és a cégtárs kvintet kap a kezébe.

Kijátszik és így szól:

- Kvint...

Nem mer kontrázni. De ebben a pillanatban érzi, hogy a lábát nyomogatják. Hamar kiböki:

- ... és kontra.

- Szept és rekontra! - hallatszik diadalmasan a másik oldalról feléje; persze el is veszti a játékot.

A kibic tuloldalról szerény hangon megszólal:

- Hát hogy kontrázhattad meg, amikor egy szexted hiányzik?

Társa pirosan a dühtől ordít felé:

- Te állat! Miért nyomtad meg a lábam?

A másik játékos hangosan fölkacag és így szól:

- Ne szidja őt. *Én nyomtam meg a maga lábát... Mert én ismerem magukat!*

A rivális.

Amikor a Nemzeti Színházban színre került Jean Aicard „Lebonnard papa” című vígjátéka, úgy osztották ki az újdonság szerepeit, hogy a darabban Dezső József fogja játszani a Török Irma öccsét.

A művésznő egyik riválisa, amikor ezt megtudta, felkereste Dezsőt.

- Kedves Dezsőkém, - kérte mézédés hangon. - Tégy nekem egy szivességet. Neked nem kerül semmibe, nekem meg nagy örömet szerzel vele.

- Kérlek. Mi az?

- Játszszad el „Lebonnard papá”-ban a szerepedet ősz fejjel...

A fránya fiskális.

A biharmegyei románlakta helységekben ha valamelyik gazda hivatalos írást - stemplis papirost - kap, fel se bontja, meg se nézi, csak viszi be egyenesen Váradra az ügyvédhez.

Ugy se érti a rumuny a magyar írást, a jegyzőjében meg nem bizik, rábizza hát az ügyvédjére, hadd intézze az el a dolgát, ha kell: az adóhivatallal, ha kell: a bíróságnál.

Egyszer csak nagy paksamétát kapott egy román gazda Budapestről: egy osztálysorsjegy-árusító küldötte el neki a reklámját, a szerencsenaptárát, meg egy sorsjegyet. A román felvette a szürét, zsebetette a vastag levelet, befogott és behajtatott Nagyváradra, az ügyvédjéhez.

Átadta az ügyvédnek a pesti irásokat, hogy hát mitevő legyen már most.

Az ügyvéd kitergette íróasztalára azt a sok nyomtatványt, a reklámlevelet, a szerencsenaptárt, meg a sorsjegyet, úgy tett, mintha gondolkoznék, azután kegyes hangon jelentette ki a román gazdának:

- Ne féljen semmit, frátye, nem lesz semmi baj! Adjon ide öt pengőt, elintézem a dolgot, még a tárgyalásra se kell befáradni Váradra!

A paraszt boldogan szurta le az öt pengőt és odahaza fünek-fának eldicsekedett, hogy milyen jó ügyvéd az ő ügyvédje. Öt pengőért elintézi az ő bonyolódott dolgát - mert bonyolódott ügy az, ami olyan sok stemplis papirossal kezdődik! - és még a tárgyalásra sem kell elmennie.

Ha a paraszt válik...

Dr. *Dévényi* Miklós miskolci ügyvéd irodájában játszódott le ez a jelenet. Beállit hozzá egy paraszt:

- Hallom, hogy a tekintetes ur érti legjobban, hogy a férfit meg az asszonyt, hogyan kell elválasztani!

- Hát ilyesmivel is foglalkoznám - mondja az ügyvéd.

- Válasszon el hát az ur engem az asszonytól. Nem sajnálom érte a pénzt. Nem tudok tovább vele élni.

Az ügyvéd belemegy a dologba, s fölteszi a szükséges kérdéseket. Többek közt ezt kérdi tőle:

- Mikor keltek egybe?

A paraszt nagyot néz:

- Nem keltünk mi egybe.

- Hát?

- Hát csak... csak úgy élünk együtt.

- De hiszen akkor nem kell válópör - szól az ügyvéd. - Egyszerűen a faképnél hagyhatja az asszonyt.

A paraszt gondolkozik egy kicsit, aztán nagyon mélyet, nagyon keserveset sóhajt:

- Hát azt hiszi a tekintetes ur, hogy *ha az asszonyt úgy egyszerűen a faképnél lehetne hagyni, hát eljöttem volna ide?*

Mire jó az alkohol?

Egy nagy vidéki városban - beszélte dr. *Scharl* Pál, az Erzsébet-szanatórium igazgatója - megalakult az alkoholelles egyesület. Abban a városban már története van az alkohol ellen vívott küzdelemnek, mert itt esett meg, hogy egy apostol felolvasása után, melyben elmondta, milyen gyilkos hatása van az emberi szervezetre az alkoholnak, az elnök, aki a városnak fő-kortese így rekesztette be a gyűlést:

- Hallották, uraim, milyen káros az emberre az alkohol. No de disznó is, aki alkoholt iszik. Maradjunk csak meg, uraim, a sörnél, meg a jó bornál.

Most megalakult itt az alkohol ellen küzdő egyesület. Mindjárt az első napon népgyűlés volt, amelynek szónoka arról szavalt, hogy az alkohol kárára van a munkásnak, mert elgyöngíti. A szónoklat után fölteszte a kortes-elnök a kérdést, hogy ki akar a tárgyhöz szólni. Feláll erre egy ember, és így szól:

- Tisztelt gyűlés, én csak azt akarom mondani, hogy hazugság az, miszerint bortól, sörből, pálinkától elgyöngül az ember. Itt van rá az élő példa, én magam. Tavasszal beteg voltam, hát azt mondta a sógorom, hogy ő majd küld egy kis hordó jó egri bikavért, attól megerősödöm, küldött is, és amikor a hordó megjött, olyan gyöngé voltam, hogy nem tudtam fölemelni. Azóta mindennap iszom belőle egy litert és most már *félkézzel fölemelem a hordót...*

A furfangos polgár.

A *Rózsahegy és Vidéke* című ujság egyik számában „Megtörtént” címmel közölte ezt az ilyenformán bizonyára tényleg megtörtént esetet:

Sok hangzatos vezércikknél és tudományos értekezésnél szemléltetőbb és meggyőzőbb formában bizonyította be a napokban egy Cs. nevű rózsahegy polgár azt a sajnálatos igazságot, hogy az állategészségügy nálunk sokkal magasabb fokon áll a közegészségügynél. A legutóbbi *marhazárlat* folytán ugyanis az állatorvosok szigorúan ellenőrizték, vajjon az istállók kellő tisztántartásáról történik-e gondoskodás. Cs. - aki már egyizben az istálló piszkos volta miatt meg volt birságolva - a napokban megtudta, hogy az állatorvos az istálló ellenőrzése céljából ismét fel fogja keresni. Minthogy tartott tőle, hogy ennek a szemlének ismét birság lesz a vége, a következő tragikomikus módon segített magán. A tehenet az istállóból a saját lakószobájába költöztette át, odakötötte az asztallábaihoz és aztán nyugodtan várta a történéndőket. Az állatorvos rövid idő múlva tényleg megjelent és egyenesen az istálló felé tartott. Féluton elébe áll Cs. uram és a lehető legártatlanabb arccal imígy szólítja meg az elképedt állatorvost:

- Semmi keresni valója az urnak az istállóban! *Ott én lakom.* A tehenem odabenn lakik a szobában. Tessék oda besétálni!

Tableau.

A lábtörés.

Van a Bácskában egy dús gazdag parasztnábob, akinek rengeteg sok a földje, marhája és készpénze, de roppant kevés a vágott dohányja. Müveletlen, tanulatlan ember, mindössze az elemi iskolát végezte el és csak hogy éppen megtanult írni, meg olvasni. Ezt a gazdag parasztot egyszer csak súlyos baleset érte: a gazdasági épületei között járkált, elcsuszott és kitorpte a lábát.

Nem akarta magát rábizni a házi orvosára, aki a szomszéd városban lakott, hanem elhatározta, hogy Pestről hivat le magához egy híres sebész tanárt.

A következő sürgönyt küldötte el egy ismert fővárosi professzornak:

„Jöjjön azonnal. Kitorptam a lábam.”

A professzor, mielőtt vasutra ült volna - hogy tudja, milyen műszereket és kötéseket kell magával vinnie, - előbb táviratilag kérdezősködött:

„Kérem, azonnal táviratilag pontosan tudatni, hogy hol tört el a láb?”

Néhány óra múlva megkapta a parasztnábob távirati válaszát, amely így szólt:

„Tehénistálló és ispánlak között, kerítéstől három méternyire.”

Ügyvédi fogás.

Ujvidéken nagyon jó védőügyvéd volt dr. Z., de amellet arról is nevezetes, hogy a klienseket a legfurfangosabb uton tudta megszerezni magának.

Egyszer falusi paraszt állított be a fiskális irodájába. Tisztességtudóan köszön.

- Adjon isten a tekintetes urnak!

- Magának is adjon Isten. Mi jó szél hozta kendet ide?

- Bajba vónék, tekintetes ur, - felelt a paraszt, - még pedig nagyba.

Ezzel elmesélte a súlyos testi sértés esetét, amelynek főhőse ő maga volt.

Az ügyvéd végighallgatta, aztán megsodorta bajszát, kijelentette, hogy bár így, meg úgy, az eset súlyos, de neki, csakis neki sikerülni fog megnyerni az ügyet.

- Aztán mivel fogok tartozni a tekintetes urnak?

A fiskális habozás nélkül felelte:

- Ezer koronával.

A kliens megijedt.

- De tekintetes ur, az sok lesz. B. ügyvéd ur olcsóbban megteszi, tán még a felét sem kéri annak, amit a tekintetes ur kér.

Z. megvető tekintettel méri végig a parasztot, aztán körültekint a szobában, szeme megakad a falon függő és a kilenc aradi vértanút ábrázoló olajfestményen. Megfogja a kliens kezét, szépen odavezeti a kép alá és így szól.

- Látja ezeket az embereket az akasztófa alatt?

A paraszt igenlőleg int fejével.

- No lám - folytatta Z. - *ezek is a maga ügyvédjéhez fordultak!*

A jó üzlet.

A patikáról szóló viccek már éppenugy kimentek a divatból, mint az anyós-viccek. „Drága, mint a patika”, ma már éppen olyan ritkán mondják, akárcsak azt, hogy „brr, az anyósom!”

Hogy végleg ki ne hasítotték a tréfa birodalmából ez a hálás terrénum: közöljük ezt az egy viccet.

A vidéki patikában vesz egy boltosinas valami kenőcsöt.

- *Egy korona az ára!* mondja a provizor.

A fiu átveszi a tégelyt, letesz egy pénzdarabot és kisiet a patikából. Csak amikor már eltávozott, veszi észre a provizor, hogy egy korona helyett egy *huszfilléres* pénzdarabbal fizetett.

- Szaladjak utána, főnök ur? - kérdi a provizor a jelenlévő gyógyszerészt.

- Nem érdemes! - feleli a patikáros és legyint a kezével - *még mindig nyerünk a kenőcsön tiz fillért!*

Egy csodabogár.

Egyik budapesti ügyvéd új patvaristát fogadott. Elegáns zsentri fiut, aki eljutott a doktorátusig, de még nem volt prakszison. Igen jó ajánló-levelekkel jött: minden szigorlatot kitüntetéssel tett le és emellett az atlétikai klubnak is a választmányi tagja volt. A fiskális nagyon örült előkelő képviselőjének és mindjárt az első napon el is küldte egy sommás tárgyalásra, amelynek Weisz és Schwarz szabó cég egy kifizetetlen számlája volt az eredő oka és abból 149 korona 65 fillér és járulékaik dolgában kellett dönten.

Dél felé elégedett arccal visszatért az ügyvédjelölt:

- No, mit végzett, doktor ur? - kérdezte tőle nyájasan a principálisa.

- Letettem a pört, - volt a felelet.

Az ügyvéd ijedten ugrott fel a helyéről:

- Mit csinált?

- Letettem a pört, - ismételte nyugodtan a sommás ügyek uj bajnoka. Az ellenfelem tagadta a megrendelést, tagadta az átvételt és nekem nem volt jogom kételkedni a szavában, végre is, kollégával és gavallér uri emberrel volt dolgom, aki *rongyos százötven korona kedvéért nem hazudik...*

Az ügyvéd rezignált arccal vette elő a főkönyvet:

- Doktor ur! - mondta - beírok az ön számlájára 19 korona 50 fillér perköltséget, amit majd elsején lehuzok a fizetéséből. Ennyit kaptunk volna, ha ön nem választmányi tagja az atlétikai klubnak és nem tette volna le kitüntetéssel szigorlatokat...

A gavalléria mártirja nem is maradt ügyvédbojtár két hétig sem. Ma az igazságügyminisztérium kodifikáló osztályában ül s ő csinálta az árdrágító paragrafusokat.

A ravasz fiskális.

A pesti lakásinségnek megvannak a maga bohózatai is. Ezek közül való az alábbi történet.

Az Erzsébet-téren virágozik egy posztókereskedő cég. Azon a helyen, ahol ma diszes üzlete van, valaha kicsiben kezdte, egynyilásu bolthelyiségben. De idővel annyira vitte, hogy kibérelte a házban levő összes üzlethelyiségeket. De rájöttek a cég tulajdonosai, hogy még így is szűken vannak. Elmenni nem akartak a házból a világért sem, a földszinten már minden az övék volt, tehát elhatározták, hogy fölfelé terjeszkednek, s kiveszik az első emeletet.

Fölmegy nagy titokban az egyik cégtárs a háziurhoz és kéri az első emeleti lakást.

- Odaadnám, - mondja a háziur - de abban meg husz év óta lakik egy előkelő ügyvéd, aki épp a minap mondta, hogy nem megy ki a házamból lakni, amíg meg nem hal!

A kereskedő szárazan szól:

- Hát ideadja-e, ha félévenként ezer forinttal többet fizetek mint ő és ötéves szerződést kötök?

Rövid habozás után a háziur rááll az alkura, a „pénz beszél, kutya ugat” elvénél fogva, s rögtön meg is köti a szerződést a posztókereskedővel. Ez vigan távozik.

Most felmond a háziur az ügyvédnek. Az ügyvéd kétségbeesetten rohan fel a háziurhoz.

- Hja, - mondja ez - ezer forinttal többet ígértek érte és - pénz beszél, kutya ugat.

Az ügyvéd elmosolyodik:

- Rendben van, - mondja. - Most majd én teszek önnek egy ajánlatot.

- Nos?

- Mennyit fizetnek a posztókereskedők a földszinti helyiségekért?

- Háromezer forintot.

- Van szerződésük?

- Nincs.

- Nahát, - vágja ki a csattanót az ügyvéd - adok én azért az egész földszintért évi ötezer forint bért és ötéves szerződést! Megkapom?

A háziur nagyot ugrik örömeiben:

- Hogy a pokolba ne kapná meg! Pénz beszél, kutya ugat!

Azonnal leülnek és megírják, aláírják a szerződést. A háziur pedig kapja magát és felmond a kereskedőknek.

Most jön a bohózat harmadik felvonása. A kereskedők rohannak az ügyvédhez, hogy az istenért, ne tegye őket tönkre. De a tényálláson nem lehet segíteni. Csak nagy rábeszélésre és ötezer forint újabb kártérítésért engedte át az ügyvéd a cégnek a drága bérszerződést. Most úgy áll az ügy, hogy az ügyvéd megmaradt a régi lakásában, sőt az ötezer forinton újra be is butorozta, a háziur pedig boldog, mert a földszinti helyiség 3000 forintról 5000 forintra stájerolódott - magától.

Csak a két kereskedő sirdogál csöndesen.

Népszámlálás.

Egy népszámláló biztos mondta el a magyar humor jellemzésére.

Beállit egy öreg földmives házába és felveszi a szükséges nacionálét.

- Aztán hány gyermeke van? - kérdi az öregtől.

- Hatvanhét vót, tekintetes uram...

A biztos haragosan förmed az öregre:

- Kikérem magamnak az efélét! Mondja meg becsülettel, mennyi a család!

- Hatvan hét vót, uram. Ez az igazság...

Csak nagynehezen derült ki a tényállás.

- Hat van, hét vót, mer egy meghótt - mondta a végén helyesen tagolva a szókat az öreg.

A vaskorona.

A vaskorona-rend harmadosztályu alfajával tüntette ki a király egyik nagyiparosunkat.

A családban már hetekkel előbb a bekövetkezendő nagy eseményről álmodoztak. A házikis-asszony, egy lipótvárosi körökben bőven megforduló hölgy, mindenütt a papa kitüntetéséről beszélt. Az ügy azonban sokáig késett.

Egy délben lihegve érkezik haza a nagyiparos. Arca majd kicsattan az örömtől.

- Fiaim - kiáltja - jön a vaskorona!... Holnap benn lesz már a hivatalos lapban.

A kisasszony boldog és izgatott.

- Igazán papa, - mondja - *jó lesz még ma beküldeni a kabinetirodába a fejmértékedet!*

Mozi és színház.

Józsa Károly festőművész családjánál már hosszabb idő óta volt szolgálatban egy derék falusi cselédleány. A legrendesebb szolgáló volt, olyan, amilyent a festőék még nem is láttak. Szabad idejét kézimunkázással töltötte és egyetlen szórakozása az volt, hogy vasárnap délutánonként a hugával moziba járt. A mozijárás lassanként szenvedélyévé vált: szerette a filmek romantikus, vagy hátborzongató történeteit és minden gondolatát ez kötötte le.

A Józsa-család egyszer elhatározta, hogy valami ajándékkal lepi meg a derék leányt. Józsa vásárolt egy jegyet az egyik operett-színházba.

Mari nagy izgalommal várta a nagy napot. Délben gyorsan elvégezte a munkáját, diszbe öltözött és felvonult a vasárnap délutáni előadásra. Estefelé hazaérkezett. A család várakozva fogadta.

- Na, hogy tetszett, Mari? - kérdezte a nagysága.

- Tetszett, tetszett, elég szép volt - mondta a leány.

Mindnyájan megütközve néztek rá: hát nincs extázisban? Mi történt, hogy csak ilyen lanyhán dicsérgeti? Meg is kérdezték tőle. Mari előbb huzódott a választól, aztán mégis megfelelt:

- Szép a színház, de *hiába fogtam be a fülemet, azér mégis hallottam mindent. Mégse olyan a, mint a mozi.*

„A közigazgatás egyszerűsítése.”

A büntető járásbiróságnál elbocsátották az egyik szolgát, még pedig a következő okból.

Valami kisebb ügyben egy józsefvárosi iparosembert citáltak be. Pont tíz órára volt kitűzve a tárgyalás, de lett tizenegy, amikor a bíró elővette a józsefvárosi ember aktáját és szólt a szolgának, hogy hívja be.

Erre a szolga, - aki egyébként alig néhány napja volt a bíróságnál, - kedélyesen mondja:

- Azt az embert elengedtem...

- Hát miért? - kérdi a bíró.

- Mert kihallgattam és kiderült, hogy szegény ártatlan volt.

A borraivaló.

Az udvar budapesti tartózkodása alatt nagy öröm érte az egyik fővárosi mulatóhely szép táncosnőjét.

Egy este inas jelent meg a táncosnő öltözőjében és óriási csokrot adott át a művésznőnek.

- Ki küldte? - kérdezte a boldog hölgy.

- A kegyelmes ezredes ur...

Egy előkelő katonát nevezett meg, aki a király udvartartásában diszes pozíciót foglal el.

A hölgyet végtelenül meghatotta a dolog, boldogsága másnap fokozódott, amikor az inas újabb koszorúval jelent meg. Harmadnap és negyednap ismét... A táncosnő mindig husz korona borraivalót adott a legénynek.

Az ötödik napon a táncosnő és a gróf találkoztak.

- Köszönöm önnek, gróf ur, a sok szép virágot...

A gróf meghökken arcot vágott.

- Kérem, én csak egyszer küldtem.

Most a hölgyön volt a megütközés sora... Végül behívták a szolgát.

- Te - kérdezte a gróf - hányszor vittél virágot a kisasszonynak?

- Négyyszer - felelte a szolga.

- Négyyszer?... Hisz én csak egyszer küldtem.

- Igen, de a kisasszony mindig megadta nekem a husz koronát, amibe került és én ujat hoztam.

A főhadnagy és a pucer.

Egy Németországból hazatért kereskedő beszélte el az alábbi történetet:

Egy kisebb német városban volt dolgom. Több napot töltöttem a városban és egy kis penzióban béreltem lakást. A második napon egy német főhadnagy érkezett a penzióba és szobát bérelt a maga és a legénye számára. A főhadnagy sovány szemüveges emberke volt; a legénye ellenben tagbaszakadt, pocakos, negyvenes férfi; a kezén több aranygyűrű volt s egyenruhája finom szövetből készült.

A főhadnagy, miután kivette a szobát, így szólt a szobaleánynak:

- Kérem, meg kell jegyeznem, hogy csak azzal a feltétellel veszem ki a szobát, ha a legényem ruháját, és cipőjét is épp olyan gondosan tisztítják ki, mint az enyémet.

A szobaleány nagyot nézett, de azért beleegyezett a furcsa kívánságba. A penzió személyzete látta, hogy a főhadnagy sokkal jobban bánik a legényével, mint ahogy azt a bajtársi szellem megkövetelheti; sőt valósággal tiszteletteljesen bánik vele, de nem sokat törődtek a dologgal.

Másnap reggel azután benyitott a főhadnagy szobájába a háziszolga és meglepetve látta, hogy a főhadnagy a szűk kereveten hever, míg a tisztiszolga a kényelmes, selyempaplanos ágyban szendereg. Ezt már mégis megsokalta és odalépett a főhadnaghoz, így szólt:

- Már megbocsásson, főhadnagy ur, de mégis csak szemtelenség, amit ez a szolga megenged magának! Még az ágyat is elfoglalja a főhadnagy ur elől!

De a főhadnagy ijedten ugrott fel és csendre intve a háziszolgát, suttogó hangon felelte:

- Pszt! Fel ne költse valahogy! *Ez a gazdám, egy dugszdag württembergi posztógyáros, én meg az utazója vagyok!* Érti már?...

A bakfis meg a jogász.

A báli költészet, a halálosan elkoptatott rózsaszinű, fátyolos, tüllös, selymes, parfümös báli költészet utolsó éveit járja. Ennek a haldokló romantikának egyik hajtása ez a kis eset.

Táncol a bakfis a jogással. Borzasztó tüzesen járnak a csárdást, a bakfis a legszebb műrezgéseket produkálja, a jogász forog a sarkán, a földre tenyerel, szóval duhajkodik és élvez a szép pár. Aztán belefáradnak és lassan rezegnek tovább, miközben megindul a diskurzus:

- Mi maga?
- Jogász vagyok.
- Hol? Pesten?
- Nem.
- Kolozsvártt?
- Nem.

Szünet. A jogász szégyelli a szép leány előtt, hogy nem egyetemi jogász, hanem csak valamelyik kis jogakadémiához tartozik.

- Hát hol jogász? - kérdi a leány.
- Kérem - lihegi a fiu - én... én... én *mezei jogász* vagyok...

Igy hívják tudniillik az egyetemiek a vidéki jogászt.

Vége van a csárdásnak, a leány visszamegy az anyjához. A mama megkérdi:

- Kivel táncoltál?
- Egy jogászszal. Mama, ő a legujabb egyetemre jár.
- Hogyhogy?
- Megkérdeztem tőle, hogy hol jogász és azt felelte, hogy: *Mezén*.

A hivatalnok-halál.

Vasuti főtisztviselő mesélte ezt a finom kis történetet:

Egy idősebb hivatalnok, régi ismerősöm, lelkes hive a részlet-rendszernek s a hónap elsején szinte népvándorlás indul meg íróasztala felé a pénzbeszedők részéről.

De egyszer csak nem jelent meg az irodában. A kollegák türelmetlenül várták érkezését. Délután végre betelefonált a felesége s elmondta, hogy férjét féloldali gutaütés érte.

A kollegák lesujtva hallgatták a szomorú hírt, egyikük azonban megjegyezte:

- Az öreg ur csakugyan következetes önmagához.
- Miért? - kérdezték.
- Mert hü marad a részlet-rendszerhez. Most féloldali gutaütést kapott, úgy látszik tehát, hogy *meghalni is részletekben fog*.

Az ichneumon.

Még a háború előtt történt s annál furábban hangzik most ez a história.

Apponyi híres interpellációja kapcsán a hármasszövetségről beszéltek a képviselőház folyosóján.

- Az olaszokkal való szövetség csak a képzeletben van meg - jelentette ki az egyik képviselő.

Mire *Herczeg Ferenc* a következő előadást tartotta a képzeletről:

- Egyszer utazott egy ur Pozsony felé. Vele szemközt a kupéban egy másik ur is ült, külsejéről ítélve, falusi zsidó. Utóbbit nagyon furta a kíváncsiság, hogy mi lehet abban a nagy dobozban, amely a másik utas feje fölött a hálóban hevert.

Egyébként is unta a szótlanyságot és megszólította az idegen urat:

- Kihez legyen szerencsém?...

A másiknak nem tetszett az ismerkedés, de nem akart gorombáskodni...

- Sárkány vagyok...

Rövid csend után:

- És mivel tetszik foglalkozni?

Rideg válasz:

- Földbirtokos vagyok...

Ujabb csend után:

- És ha szabad tudnom, mi van abban a dobozban?

- Abban a dobozban?... Egy ichneumon...

- Ichneumon?... És mi az?

- Az egy kis állat, egész kicsi állat...

- És mire jó az?

- Rovarokat eszik... Tudja, a sógoromnak van egy betegsége; azt képzelem, hogy az agyában egy rovar van. Viszem tehát ezt az ichneumont, hogy kiegyezze a fejéből a rovarot...

Az utas nem érti a dolgot.

- De uram - mondja - hiszen az a rovar csak képzeletben van a sógora agyában.

- Ez az!... Az ichneumon is csak képzeletben van abban a dobozban.

A konyhapénz.

Vannak Pesten családok, ahol a konyhapénzzel soha sincsen baj. Vannak családok, ahol a ház asszonyának se reggelenként, se vasárnaponként nem kell kérnie az urától a konyhapénzt, sőt - tessék elhinni - vannak családok, ahol a férj és feleség között még szó sem esik soha a konyhapénzről.

Ilyen család például a *Fürst* Bertalan családja. Az ismertnevű nagykereskedő és gyáros ugyanis a bankja által utaltatja minden elsejére felesége kezébe a konyhapénzt. Azt az utasítást adta erről bankjának - egy előkelő fővárosi pénzügyintézetnek - hogy minden hónap 29-én postán küldjék el feleségének a meghatározott egy hónapra szóló háztartási összeget, hogy akár harminc- akár harmincegynapos a hónap, a konyhapénz meglegyen.

Egyszer, március negyedikén, amikor hazament ebédelni, furcsa kis meglepetés érte Fürst Bertalant. Nem volt ebéd. A felesége mosolyogva fogadta:

- Tudod, miért nincs ebéd?

- Dehogyan tudom!

- Mert nincs konyhapénz. Ma már negyedike van és még nem kaptam meg... Nem akartalak zavarni ezzel a dologgal... Gondoltam, hogy talán másképp intézkedtél...

- Dehogyan intézkedtem, édesem. Rögtön telefonozok a bankhoz és összeszidom őket.

És felhívta telefonon a bankját.

- Mi az, mi történt, miért nem küldték el a feleségemnek a háztartási pénzt?

- Mert nem méltóztatott elrendelni! - felelte a kezelő hivatalnok.

- Ugyan! Hiszen egyszer és mindenkorra rendelkeztem.

- Persze. Éppen azért nem küldtük el.

Ez érthetetlen. Miért?

- Mert úgy méltóztatott rendelkezni írásbeli utasításában, hogy minden hónap huszonkilencedikén küldjük az összeget...

- Igen, igen... Nos, és?

- És a múlt február hónapban *nem volt huszonkilencedike*...

Az új pályázó.

Nagy csapás ért egy kis vidéki szintársulatot: megszökött a bonvivant. Talán jobb szerződést kapott, vagy más oka volt, elég annyi, hogy megszökött. A direktor azonnal pályázatot hirdetett a megüresedett állásra. Néhány nap múlva jelentkezett nála egy feltűnően sovány, hórihorgas, borzas fiatalember.

- Maga bonvivant? - kérdezte gyanakodva az igazgató.

- Az nem vagyok, de talán mégis hasznomat veheti igazgató ur. Eredetileg színházi fodrász vagyok, de táncos-komikus szerepekben már nagy sikereket arattam.

- Táncos komikus? - mondta az igazgató. - Tényleg, azt is használhatnék. No jól van, próbát tartok magával.

Intett a karmesternek, aki egymaga képviselte a zenekart. A karmester a zongorához ült és egy énekes-táncdarabot kezdett játszani. A fodrász-színész hozzáfogott a produkcióhoz. Hangja ugyan nem volt, de elég értelmesen markirozta az éneklést, de tánc ürügyével a leghihetlenebb bakugrásokot művelte a deszkákon.

Tíz percnyi vergődés után a direktor szünetet rendelt.

- Kedves barátom, nagyon sajnálom, de nem használhatom magát.

- És ha szabad érdeklődnöm, miért nem?

- Mert maga barátom, őszintén szólva, nem *táncos komikus*, hanem *komikus táncos*.

A ravasz fiskális.

Egy gazdag nagykereskedő-cégnek meghalt az ügyvédje és ügyvédet keresett. Aki ismeri a viszonyokat, az sejtheti, hogy a cégnek nem volt nehéz a dolga. Százszámra ajánlkoztak fiatal fiskálisok, a legnagyobb protekciós irásokkal felszerelve. A cég tulajdonosa azonban nem ezek közül választott, hanem egyebet csinált. Volt egy veszendő pöre, amelynek megnyeré-

séhez már semmi reménye nem volt. Kijelentette, hogy aki ezt a 700 forintos pört meg tudja nyerni, az lesz az ügyvédje.

A fiskálisok sorra megnézték az irásokat és kétségbeesetten távoztak azzal a kijelentéssel, hogy ezt a pört megnyerni tiszta lehetetlenség.

Az egyik azonban - a cég mostani ügyvédje - tulajárt az eszközön. Elvállalta a pört, elutazott vidékre, ott el is vesztette, aztán hazajött Pestre, bejelentette, hogy megnyerte a pört - és a sajátjából fizette ki a 700 forintot. Így kapta meg az állást, mely azóta évenként 10.000 forintot jövedelmez neki...

A kis féltékeny.

Egy ügyvédről beszélnek, aki a nyarat a Balaton mellett töltötte a feleségével.

Az asszony, aki - ok nélkül, vagy jogosan, nem lehet tudni - féltékeny volt az urára, nagyon vigyázott, hogy a fiskális sehová se menjen nélküle. Egy tikkasztó nyári délután mégis sikerült az ügyvédnek elosonnia hazulról, míg a felesége aludt. Mikor estefelé hazajött, a felesége rátámadt:

- Hol voltál ilyen sokáig?

- A Balaton partján.

- Ebben a rekkenő hőségben?

- Igen. Képzeld csak, drágám - nem szeretek dicsekedni, de el kell mondanom - még egy emberéletet is megmentettem ma délután.

- Egy emberéletet?

- Igen. Ott ültem a fák alatt a tópart egy elhagyatott részén, amikor hirtelen kétségbeesett sikoltást hallottam. Felugrottam és láttam, hogy egy gyermek fuldoklik a habok közt. Pillanat alatt csónakba ugrottam és szerencsésen kimentettem a fuldoklót.

- És kié volt az a gyerek?

- Nem tudom én. Még a nevét sem kérdeztem meg.

- Hát hová vitted?

- Nem kellett sehová se vinnem, mert odafutott érte az anyja.

- Urinő volt?

- Igen, egy gyönyörű fiatalasszony. Képzeld, *sirva borult a nyakamba és megcsókolt.*

Az asszonynak elállt a lélekzete.

- Megcsókolt? Károly?! Téged egy idegen nő megcsókolt?! Hát jól jegyezd meg magadnak: *ezentul ne merj gyerekeket kihuzgálni a vizből, mert velem gyülik meg a bajod! Megértted?!...*

A groom és a koldus.

Aforizmával kell bevezetnünk azt a kis történetet, melyet most el fogunk mondani: Az élet olyan színű, mint a hangulatunk... Ez az aforizma. Most pedig a történet:

Jacobi Viktor, a kitűnő zeneszerző *Párisban* volt, - először életében. Ott többször meglátogatta lakásán Kober Leó rajzolóművészt.

Egy izben így szólott hozzá Kober, aki az nap épp pénzhiányban szenvedett.

- Mondja, volt már a Rue de la Paixben?

- Nem...

- Hallatlan! Három hete van már Párisban és még nem volt a Rue de la Paixben...

- Miért? Hát mi van ott?

- Uram. Ha meg akar pukkadni az irigységtől, hát oda menjen. Mert ami vagyon, előkelőség és luxus a világon van, azt ott megtalálja.

- Istenem! - felelte erre Jacobi. - Igazán, nem vágyódtam a gazdagságot látni. Már én olyan ember vagyok, aki megelégsem azzal, amim van...

- De uram! Tudja, mi van ott?... Épp tegnap mentem arra. Hát látok egy villanyos autót, abban egy ragyogó nőt, ragyogó toalettben; az ékszerei milliókat értek. Egy fehér szőrű orosz agár hevert a lábánál; legalább huszezer frankba került; a bakon egy libériába bujt néger soffőr és egy groom... Egy szegény koldus nyujtotta a kocsi felé alamizsnakérő kezét. A groom benyult mellényzsebébe és hanyag mozdulattal dobott ki annak a koldusnak egy száz frankost...

Jacobi örült a szép mesének és elment.

Néhány nap mulva ismét meglátogatta Kobert. A piktör nagyszerű kedvében volt, délelőtt dus megrendeléseket kapott. Rózsás világban látta a jövőt, a jelent és a maga boldogságáról beszélt Jacobinak.

Egyszerre csak így szól hozzá az utóbbi.

- Mondja, mikor volt a Rue de la Paixben?

- A Rue de la Paixben?... Mit keressek én a Rue de la Paixben?

- Mit?... Ha tudná, hogy ott micsoda gazdagság, előkelőség és luxus van?

- Bánom is én!

- És - folytatta Jacobi - a hölgy az autóban. A groom, aki száz frankot adott a koldusnak...

Kober megvetőleg szakította félbe:

- Ugyan kérem. Azt hiszi, hogy muszáj ennek igaznak lenni?...

Az alkoholista.

Schaffer tanárhoz beállit egy ismertnevű festőművész. Látszik rajta, hogy nagyon nyugtalan, ideges.

A professzor alaposan megvizsgálja a beteget, de mindjárt látja, hogy alkoholistával van dolga.

- Ugy-e, uram ön iszik?

- Hát, nem tagadom, tanár ur, szeretem az italt.

- Uram, jó lesz abbahagyni. Minden korty alkohol egy-egy órával rövidíti meg az életét.

A piktör legyint egyet kezével.

- Ezt már mondta más orvos is. De nem hiszem; mert kiszámítottam, hogy ilyképpen *jóval a születésem előtt már meghaltam volna.*

A vetélytársak.

Két konkurrens budapesti kereskedő, akik már sok borsot törtek egymás orra alá, véletlen folytán egy társasvacsorán összetalálkoztak. Személyesen addig még sohasem volt szerencsésük egymáshoz, bár öt év óta van az üzletük egymás közelében, hanem hirtől annál jobban ismerte egyik a másikat. Ezt viszont úgy kell értelmezni, hogy minél veszettebb hírét igyekeztek költeni egymásnak, ami a vevők révén eljutott mindegyikük füléhez.

A társasvacsorán be kellett mutatkozniok, s bár mindenik arca megdöbbenést árult el, mégis az illem úgy követelte, hogy ne nagyon mutassák a nagy gyűlöletet. Vacsora után a dohányzóba mentek át a vendégek, s eközben a dolog úgy alakult, hogy a két kereskedő egymás mellett foglalt helyet.

A szituáció nagyon kínos volt, meg kellett indulnia közöttük a társalgásnak. Egyikük, a fatalista, aki már kezdett belenyugodni a sors rendelkezésébe végre erőltetett nyájassággal megkérdezte a halálos ellenségét:

- Ha szabad érdeklődnöm, hová utazik a nyáron?

- *Magára utazom!* - felelte összeráncolt szemöldökkel az engesztelhetetlen konkurrens.

A ravasz sváb.

Egy budai patikába beállított egy budakeszi sváb paraszt és rámutatván a nyakán lévő nagy daganatokra, valami jóféle kenőcsöt kért a daganatok ellen.

- Egy év óta bajlódok már ezekkel, - mondotta a patikusnak - most valami olyan jó szert tessék adni, amitől biztosan elmulik valamennyi.

- Csinálhatok magának egy igen jó kenőcsöt, de abból egy tégely sokba kerül ám! - figyelmeztette a patikus.

- Nem baj, csak jó legyen!

Az atyafi leült, a patikus pedig kevert, kevert egy negyedóraig, aztán a kenőcsöt benyomta egy nagy fehér tégelybe, bepakkolta, bekötözte.

- Itt van, barátom. Ebből a kenőcsből ezzel a tégelylyel négy forint hatvan krajcárba kerül. De ez aztán biztosan használ!...

- Biztosan? Egész biztosan? - mondotta erre a sváb. - Akkor hát nem bánom, ha tíz forintba kerül is egy tégely, de most adjon belőle a tekintetes ur vagy öt krajcárba valót.

A szabadulás.

Az illavai fegyház igazgatója vendégül látta régi ismerősét, akinek a szomorú intézet minden nevezetességét megmutatta. A fegyencek éppen az udvaron sétáltak s az igazgató és vendége lementek közéjük. A látogató jóakarattal kérdezte meg az egyik fegyencet:

- Örülne, ha már ütne a szabadulás órája?

- Örülne az ördög!
- Aztán miért?
- *Mert én életfogytiglani fegyházra vagyok ítélve.*

A konkurrensok.

Egy pesti ismert városatya, aki a főváros közgyűlésein sokszor és nagyon szakszerűen foglalkozott közlekedési dolgokkal és a villamos vasutak ügyeivel, gyalogszerrel igyekezett át a Kálvin-téren a Kecskeméti-utcába, *Hüvös Józsefnek*, a Városi Villamos Vasut igazgatójának társaságában.

Éppen megint villamos ügyek fölött vitatkoztak és a városatya, elmerülve a témába, nem vette észre, oly közel ért hozzá a Közuti Villamos egyik kocsija, hogy szinte a kabátját surolta. Hüvös ijedten ragadta meg a barátja és kérlelhetetlen kritikusa karját:

- Az Istenért, vigyázz! - kiáltott rá.
- Látod, látod - szólt erre nevetve a városatya - milyen ember vagy te: *még azt se gönnölod Sándor Pálnak, hogy ő gázoljon el!...*

Tanulmány-ut.

Kálmán Imre a kitűnő zeneszerző találkozott az egyik mulatóhelyen *Komor Gyulával*, a Vígyszínház titkárával.

Komor tudvalevően szinpadai szerző is: minden karácsonykor új gyermekdarabját mutatják be a kicsinyek nagy örömére.

- Nini?... Komor? - üdvözölte Kálmán. - Te itt?... Még nem láttalak soha éjjeli mulatóhelyen!... Mit csinálsz itt?
- Tanulmányokat folytatok új darabomhoz, a *Hindenburg bácsihoz* - felelte zavartan Komor.

A gyerek-doktor.

Egy fővárosi orvosprofesszor mesélte:

Három kis gyermekem játszik a gyermekszobában klinikát.

A kis lány a beteg, a két fiu közül az egyik professzor, a másik asszistens.

Bejön a beteg.

- Na, mi baja? - kérdi a professzor.

- Szorulásom van...

A professzor az asszistenshez fordul:

- Na, asszistens ur, mit adjunk a betegnek?

- Adjunk neki tapaszt.

Árverés.

Van itt a fővárosban egy előkelő ur, aki szenvedélyes gyűjtője a régi porcellánoknak.

Egyszer bizalmas értesítést kapott, hogy egy előkelő, de tönkrement urnál árverés lesz és porcellánkészlet is jut újra.

Az árverés napján véletlenül el kellett utaznia s ezért megbizta az inasát, hogy ő menjen el az árverésre.

- A legnagyobb ár, amit a porcellánkészletért adhatok, ezer korona.

A szolga - nem valami ravasz fia - elment s amikor az árverező száz korona alapárt hirdetett, elkezdte az árverést.

- Kétszáz, - mondta.

Senki sem kínált többet... Az árverező már le akarta ütni, amikor a szolga megint közbevágott:

- Háromszáz.

És önmagát licitálta fel egész ezer koronáig, mert a gazdája ennyit mondott.

A porcellángyűjtő értesült a dolgról s azóta a világért sem küldené inasát licitációkra.

A jó doktor.

Egy állatorvos mesélte el a következőket: Nemrég beállít hozzá egy asszony, kezében üvegcsésével, amelyben egy nagyon halófélben levő kis aranyhal hevert a vizes fenéken...

- Gyógyítsa meg, uram, az én halamat. Nagyon hálás leszek érte.

A ló doktor látta, hogy bizony nem igen lehet segíteni a kis állaton. De ezt nem árulta el a nőnek.

- Tessék itthagyni, - mondta, - holnapra egészségesen fogja visszakapni.

Az állatorvos aztán bement a városba, egy koronáért vett egy ugyanolyan nagyságu aranyhalat. Hazavitte és a haldokló halat a szemébe dobta.

Másnap eljött az asszony és boldogan fizetett tíz koronát a csodás gyógyulásért.

A tanyai pógár.

A szegedi adópénztárhoz bejön egy tanyai gazda, hogy megfizesse az adóját. Elővesz egy adóintést is, amely szerint két korona kutya-adót is kell fizetnie.

Mielőtt fizetne, nézegeti az irást és megkérdi:

- Kérem szépen, kifizetem ezt a kutyapénzt, ha már éppen muszáj, de tessék beírni, hogy ez nem igazságos dolog ám!

- Nem igazságos? - kérdi a hivatalnok. - Aztán miért nem?

- Mert megkövetem szépen, nekem nincs is kutyám!

- Hát akkor kié az a kutya?

- Tudom is én! - feleli a gazda ravaszul. - Nálam az udvaron *csak élvezeti jogon eszi a fene!*

Az előrelátó elnök.

Egy esztergomi egyesület tagjai részére farsangi táncmultságot rendezett. Ezen az estén a szomszédos tagoknak az egyesület szolgálja bort is mért ki, bár az egyesületnek nincs italmérési engedélye. Valaki besugta ezt a pénzügyőröknek és másnap megjelent a kör elnökénél egy pénzügyőri szemlést.

- Tíz korona bírságot rótt ki a biztos ur az egyesületre a minapi jogosulatlan italmérésért. Itt a végzés, tessék elolvasni.

Az elnök elolvasta a végzést, belenyúlt a fiókba és kitett az asztalra husz koronát.

- Tíz korona visszajár! - mondotta a szemlést.

- Nem - felelte az elnök. - Csak tessék megtartani. Mondja meg a biztos urnak, hogy tiszteltetem, *a jövő vasárnap is fogunk mulatni!*

Vám nélkül.

A még nevezetes *ex-lex* idején történt, s akkor mesélték el:

Már beszéljenek akármit, hogy milyen nagy bajban van a haza; nem lehet túlságosan boldogtalan a magyar, amikor nem kell adót fizetnie.

Csak az a baj, hogy az ugynevezett *közvetett adókat* mégis meg muszáj fizetni, hacsak nem akar az ember lemondani mindazokról az élvezeti cikkekről, amikre a pénzügyőrök kivették a dézsmát. Már pedig a magyar ember nem szívesen mond le, még egy kis adófizetés árán sem.

De két polgártárs mégis hamar rájött a módjára, hogy hogyan menekülhetik meg a pénzügyőrtől ebben az *ex-lexes* világban. A Közvágóhid mellett villamosra szállottak és az egyik tekintélyes palackot tartott a kezében, jófajta óborral telve.

A soroksári vámnál azonban megszólította őket a pénzügyőr.

- Mi az ott kérem abban a palackban?

Az egyik polgártárs nyugodtan válaszolta:

- Bor! Óbor!

- Igen? Akkor hát tessék vámot fizetni érte.

- Már pedig olyan nincs! *Ex-lex*ben nem fizetünk. Nincs törvény, hát nincs adó sem!

A pénzügyőr nagy ékesszólással kifejtette nekik, hogy az *ex-lex* nem vonatkozik a fogyasztási adókra. A nagyszabású fejtegetésnek azonban mindössze is annyi volt az eredménye, hogy a két polgártárs kerekén kijelentette:

- Már pedig mi nem fizetünk! Csak azért se fizetünk.

Leszállottak a villamosról, hogy tovább folytassák a disputát a pénzügyőrral.

- Már pedig fizetni fognak! - harsogta a pénzügyőr.

- Már pedig nem fizetünk! - harsogták ők vissza.

- Azt szeretném én látni!

- No hát lássa!

Az egyik polgártárs kikapta a dugót az üvegből és kortyantott egy hosszut a borból. Aztán átnyujtotta a társának:

- Igyál te is koma! Telepedjünk itt le. Itt még vám nélkül ihatunk!

A koma is ivott egyet, aztán barátságosan odakinálta a fináncnak is:

- Igyék maga is, szemlész ur! Elég jó ital, ha nincs is adó rajta!...

Hátha...

Beöthy Zsolt mesélte:

Egy öreg magyar tudós, akinek legalább is olyan nagy a szerénysége, mint a tudománya és amellet egyeneslelkű, szókimondó ember, nemrég töltötte be életének hetvenedik évét.

Ez alkalommal egy rajongó volt tanítványa tanulmányt irt róla. A tanulmány megjelent egy folyóiratban. A volt tanítvány, aki egyébként nagy stréber, egekig magasztalta az agg tudóst és mértéktelen elragadtatásában azt találta róla írni, hogy ő „a világ legnagyobb tudósa.”

Amikor a cikk megjelent, a tanítvány felvitte a folyóiratot a tudóshoz, hogy személyesen vegye át a remélt elismerő és köszönő szavakat.

Az öreg tudós belefogott a cikk olvasásába, de amikor ahhoz a mondathoz ért, mely szerint ő a világ legnagyobb tudósa, becsapta a füzetet.

Jóságos, kék szemével ránézett a fiatal emberre és nyugodtan mondotta neki:

- Nézze, kedves fiatal barátom, ugy-e, én öreg ember vagyok? Hetven esztendő. Sokat tanultam, tapasztaltam, sokat jártam-keltem a világban... Voltam Észak-Amerikában, voltam Elő-Indiában... Azért én mégse merném teljes határozottsággal kimondani, pláne leírni, hogy ön, kedves fiatal barátom, a világ legnagyobb - *szamara!*... Mert hátha Délamerikában vagy Hátsó-Indiában van önnél nagyobb számár is?

Feld papa szakvéleménye.

Feld papa újjászervezte a társulatát és színészeket szerződtetett. És mert annyi a színész, már *Feld*hez is kellett protekció. Így protezsált valaki egyet *Feld* papánál.

- Jó színész? - kérdezte *Feld* Zsigmond.

- Kitűnő.

- Mit tud?

- Mindent. Nagyszerű ember. *Gondolkodó színész.*

Feld papa elhárító mozdulatot tett a kezével.

- Gondolkodó színész, az nem kell. Azt a *Feld* Zsigmond nem használhat.

- De mért nem?

- Azért. Mert én megmondom magadnak, mi az egy gondolkodó színész. Mert én azt tudok.

- Nos?

- Gondolkodó színész az olyan rossz színész, aki *gondol, hogy ő egy színész...*

A jó kívánság.

Tisza István lent járt szatmármegyei birtokán, a kis Uzó faluban. Ritka vendég volt a faluban és amikor híre jött, hogy a hatalmas ur megérkezik, összebeszéltek a parasztok, hogy deputációval fogadják. A falu határán várta Tiszát a küldöttség és amikor megérkezett a gróf, kilépett a sorból a legöregebb paraszt és beszélni kezdett:

- Azt kívánjuk, - kezdte - hogy a mindenható isten adjon hosszú életet a kegyelmes urnak és *világosítsa föl a kegyelmes ur elméjét...*

A következő pillanatban Tisza sarkon fordult és otthagya a bámuló parasztokat. Nem volt kíváncsi a folytatásra.

A politikai meggyőződés.

Két ismertnevű festőművész, *Basch* Gyula és *Kandó* László az Andrássy-uton egy briliáns mellűt találtak.

Elvitték az ékszer a kapitányságra, ahol jegyzőkönyvbe vétették, hogy amennyiben a tulajdonos jelentkezik, a megtalálónak szánt jutalmat adják a szocialista-párt sztrájkalapjának.

Jelentkezett is csakhamar a tulajdonos. *Dániel* Gábor volt, a munkapártnak „még” alelnöke. Igazolta, hogy az ékszer felesége vesztette el.

A rendőrségen figyelmeztették a megtalálók feltételeire, mire *Dániel* ridegen így szólt:

- Egy fillért sem adok. Nem támogatom a szocialistákat! Ellenkezik politikai meggyőződéssel.

És hazament.

A két festő értesült az esetről és megizenték a nemes képviselőnek, hogy jól van, ne a szocialistáknak adjon. Küldje el a jutalmat a képviselőházi új darabontársaság alapja számára.

És most kiderült, hogy *Dániel* Gábornak van politikai meggyőződése.

A darabontoknak sem adott.

Rövid bírálat.

Egy tárlaton valamelyik fiatal festőművész találkozott Feleky Gézával, a jeles bírálóval, akit persze rögtön megragadott és a festményei elé hurcolt.

Az egyik kép előtt a festő büszkén szólt Felekyhez:

- Nos, mit szólsz hozzá!

A kritikus elismeréssel bólintgatott.

- Gratulálok, nagyon tehetséges munka és...

A fiatal ember boldogan mosolygott.

- ... és az az érdekes, - folytatja Feleky - hogy rögtön Heinét juttatja az ember eszébe ez a kép.

- Heinét? - csodálkozott a piktor.

- Igen. Heine „Loreley”-át.

- Különös. Pedig nem is gondoltam arra, mikor festettem.
- És mégis... Tudod annak a versnek első sora így szól: „*Én nem tudom, hogy mit jelentsen...*”

Wodianer-anekdoták.

Néhai *Wodianer* Móricz, *Wodianer* Albert báró atyja Bécsben lakott, ahol nagy bankháza volt. Ő nyitotta meg annak idején a Deák Ferencz-téri irodát és ő alapította a C. J. *Malvieux*-cégű első pesti bankházat is, amelyből később a Pénzváltó- és leszámítoló-bank alakult.

Az idősebb *Wodianer* báró a pesti fiók vezetésével fiát bizta meg, *Wodianer* Albertet, akinek a *Malvieux*-banknál folyószámlát nyitattatott, hogy annyit költhessen, amennyi neki tetszik. A pénzt ő maga is folyósíthatta volna Albert bárónak, de mivel nem akarta, hogy a fia minden alkalommal tőle legyen kénytelen pénzt kérni, a *Malvieux*-bank útján bocsátotta rendelkezésére a pénzt.

Évek múltán feltűnt az öreg *Wodianer*nek, hogy a *Malvieux*-bank nem kéri a letét szaporítását és kérdést intézett a bankhoz, hogy még sem fogyott el az a pénz. Mire a bank azt felelte, hogy nemcsak hogy érintetlen a pénz, de a fiatal *Wodianer* *nagyszerűen gyümölcsözteti...*

Egy alkalommal, amikor az idősebb *Wodianer* Pestre jött, a fiakkeresnek, aki a pályaudvarról hazavitte, négy koronát adott. A fiakkeres, aki ismerte az öreg *Wodianer*t, méltatlankodva jegyezte meg:

- Méltóságos ur, a fiatal *Wodianer* báró öméltósága többet szokott adni.
- Az teheti, *neki az öreg Wodianer az apja* - felelte az idősebb *Wodianer* báró.

Az utolsó kérdés.

Valamelyik vidéki városban, - azt hiszem *Nagyváradon* - gyűlést tartottak a helybeli feministák.

A nők szavazati jogáról volt szó, amely a kormány választójogi javaslatából akkor egészen kiszorult.

A meetingen nemcsak hölgyek voltak jelen nagy számban, hanem férfiak is, akik részben az ügy iránti buzgóságból, részben egyik-másik hölgy kedvéért vettek részt az értekezleten.

Egy nagyon csinos fiatal lány volt az előadó. Ékesszólóan mondta el beszédét és élénken bizonyította, hogy mennyire jogosult a nők passzív és aktív választójoga.

Mikor aztán véget ért a beszéd, a csinos szónoknő a hallgatóság felé fordulva így szólt:

- Amennyiben valakinek van valami kérdése hozzám, jelentkezzenek.

Erre felállt egy ravasz szemű fiatal joghallgató és a következő kérdést intézte a szónoknőhöz:

- Kérem, kisasszony, *megengedi, hogy hazakisérjem?*

Kinkérdések.

Szivós pesti divat volt a „kinkérdések”. Tapasztalatlan ember már nem tudta, merről döfnek bele lehetetlen kérdést, annyian üzték a „humornak” ezt a „váfaját”.

Ime néhány „mutatványszám” a rémes kérdésekből, amelyeket *Csortos* Gyula adott föl:

Kérdés:

- Miért van a fiakker előtt két ló és a konflis előtt egy ló?

Felelet:

- Hogy huzzák...

Kérdés:

- Miért van a villamos első perronján az ajtón, hogy: „zárva”?

Felelet:

- Mert se zapja, se zanja, tehát zárva...

Kérdés:

- Mi a különbség a vízvezeték és egy apátlan-anyátlan gyerek között?

Felelet:

- Az, hogy a vízvezetéknek van csapja, de az árva gyereknek nincsapja...

A jó ötlet.

Biró Mihály festőművész éjnek idején beült egy fiakkerbe, hogy budai lakására hajtasson.

Amikor a kocsiból kiszállt, vette észre, hogy a pénztárcájában hiányzik az a minimális összeg is, melylyel egy pesti fiakkerest, aki Budára viszi az embert, még pedig éjnek idején, kielégíteni tudna.

Szorgosan kaparászott minden zsebében, de eredmény nélkül.

Végül aztán eszébe jut valami.

Igy szólt a kocsishoz:

- Kérem, adjon csak ide egy gyufát. A kocsiban elvesztettem ötven koronát.

Sötét volt az éjszaka... egy kis budai utcában történt az eset...

A fiakkeres megrántotta a gyepelőt, ostorával nagyot csapott két lovára és a következő pillanatban, mint a villám, vágatott el.

Ami a grófort érdekli.

Rózsahegyi Kálmán ajánlatot kapott *Bálint Dezső* igazgatótól - akit barátai és ismerősei *Daisy* néven ismernek -, hogy néhány estén át föllépjen a Royal Orfeum színpadán.

Ez azonban nem egészen egyszerű dolog. *Rózsahegyi* a Nemzeti Színház tagja lévén, felsőbb engedelem nélkül nem léphet föl seholsem a Nemzeti Színházon kívül.

Mivelhogy csinos summáról volt szó, *Rózsahegyi* elment a főigazgatóhoz, hogy tőle kérjen engedélyt a vendéjátékra.

A gróf figyelmesen hallgatta végig a művészt, aki negyedórás beszédben magyarázgatta, hogy mennyire fontos ránézve, hogy *Daisy* ajánlatát elfogadja és hogy *Daisy* milyen kitűnő direktor és hogy *Daisy*nél dicsőség játszani.

A főigazgató egész idő alatt szót sem szólt, csak hallgatta Rózsahegyit. Amikor aztán utóbbi mindent elmondott magáról és Daisy (mert folyton így nevezte) színházáról, gróf Bánffy végül megszólalt:

- Mondja csak, kérem, csinos nő az a Daisy?

A régi barátnők.

Bárkány Mária, a híres magyar születésű német tragika hazajött szülőföldjére, *Kassára*, hogy meglátogassa rokonait.

És ha már itt volt, meg nem állhatta, hogy be ne nézzen Budapestre is. Itt egy régi barátnőjét látogatta meg, akit hosszú esztendőök óta nem látott már. Amikor elhagyta, akkor őszülő, deres haju asszony volt már a barátnője, ellenben most, amikor viszontlátta, pompás divatos szőke haját viselt. Viszont a tragika a legutolsó alkalommal még ifjúságában virágzó nő volt, most azonban már rajta is mély nyomokat hagyott a legkellemetlenebb tragikai végzet: az idő.

Bárkány Mária nagyot nézett, mikor meglátta barátnője szőke fürtjeit, de hallgatott. Ám a barátnője annál áradozóbban beszélt:

- Hadd nézzelek, meg édes... oh, épp oly fiatal vagy, mint amikor legutoljára láttalak!

Bárkány Mária mosolyogva hallgatta a sablonos bókákat és a barátnő most egy merész fordulattal türelmetlenül kérdezte:

- És mit szólsz hozzám? Nagyon változtam?

A tragika nyájasan válaszolta:

- Oh, nagyon, édesem... Egyetlen ősz hajszálad sincs - *már...*

Hadiék csevegnek.

Huszár Károly, a kedves Pufi leste el a következő beszélgetést a Nemzeti Színház Capus-premierjén.

A második emeleti helyek előcsarnokában néhányan - férfiak és nők - a darabról beszélgetnek az egyik felvonásközben.

- Gyönyörűek a mondások ebben a darabban! - mondja az egyik.

- Ugyan kérlek! - szól egy másik. - Hogy jönnek ennek a Kápünek a mondásai Wilde mondásaihoz! Azok gyönyörűek!

Mire a társaság egyik hölgytagja megjegyzi:

- A legszebb mondásokat mégis csak *Mottó* írja...

A magyarázó-tábla.

A Vigszínházban épp „A makrancos hölgy” előadására készültek, még pedig *Hegedűs* Gyula vezetésével, aki a színház első Shakespeare-előadását rendezte.

Az egyik próbán, amikor a stilszerű új dizsleteket először állították föl, a színház egyik fiatal segédszínésze, aki a darabban egy ötszavas szerepet játszik, azt kezdte magyarázgatni, hogy milyen érdekes volna, ha a darabot úgy adnák elő, mint Shakespeare korában.

- Milyen nagyszerű volna, - mondotta lelkesen - ha dekorációk nélkül játszanánk és az egyes színeket csak táblák magyaráznák, amikre rá volna írva: „Ez egy erdő!” vagy „Ez egy vár!” vagy „Ez a Petrucchio háza!” és így tovább.

Tíz perccel később ugyanerről a fiatal színésztől kislült, hogy parányi kis szerepét sehogyan sem bírja a rendező kedve szerint elmondani. Tízszer is elismételtette vele Hegedüs Gyula ötszavas mondatát: mindig rosszul mondta.

Amikor Hegedüs végre is belátta, hogy nem bír vele boldogulni, mosolyogva így szólt hozzá:

- Na fiam, neked igazán a régi Shakespeare-színpadon kellene föllélni! Mert akkor odaakaszthatnának a nyakadba egy táblát ezzel a fölírással: „Ez egy színész!”

Az operai kórus.

Ki ne ismerné az operastilus kicsufolására kitalált mókát, mely szerint a kórus félóráig énekl nagy buzgalommal, hogy „a gróf belefult a vízbe, a gróf belefult a vízbe mentsük meg őt, mentsük meg őt...” és míg így énekelnek, a gróf csakugyan és végérvényesen belefut a vízbe.

Amikor az Operaház kóristái „sztrájkoltak”, ifj. *Ábrányi* Emil aggodalmaskodva kérdezte meg egy újságírótól:

- És mit fog csinálni a kórus, ha csakugyan becsukják az Operaházat?

- Tudod, barátom - felelte kollegánk - most a politikában nagyon sok gróf fult bele a vízbe, hát ők majd sietnek és sorba megmentik őket...

A keringő.

Két népszerű zeneszerző - *Szirmai* és *Jacobi* - találkozott Kacsóh Pongrác lakásán, ahol kölcsönösen elzongorázták darabjaik számait.

Amikor a versenyzongorázásnak vége lett, a Kacsóh bírálata következett:

- Kitűnő, elsőrangú mindakettő - mondta őszinte lelkesedéssel. - De egy baj van. Csodálom, hogy észre nem vettétek. *Szirmai* hősnőjének belépő keringője nagyon hasonlít *Jacobi* hősének főkeringőjéhez.

A két operettszerző szomorúan bólintott fejével. Ők is észrevették a dolgot. Ujra zongorához ültek, még egyszer eljátszották a keringőket és csakugyan kiderült, hogy az első taktus úgy szólván ugyanaz.

Egyiknek meg kell változtatni az egész számot. De ki legyen az? Mindegyik azt szerette volna, ha a másik változtat. Kapacitálás kezdődött, kezdetben eredménytelenül. Az egész társaság elment a kávéházba, ahol folytatták a rábeszélést.

Órákig tartott a küzdelem. Végül *Jacobi* így szólt:

- Jól van. Legyek én az áldozat. Én kerülök először színre, engem úgy sem vádolhatnak plágiummal, tehát lovagiasságból is nekem kell engednem. Maradjon meg tehát a te valcered.

Ezzel mélabusan hívta a pincért.

- Fizetek!

A főpincér megjelent.

- Mi volt a nagyságos urnak? - kérdezte.

- Volt - mondta be szomorú hangon a komponista - volt egy... keringőm.

Ripacséknál.

A hős, reggel a „színház” körül beszélget az igazgatóval. Ő a hős, a titkár, a szinlapkihordó, a rendező egy személyben. Tekintélyes állásához képest megtanácskozta az igazgatóval a műsort.

- Mit játszunk ma este direktor ur?

- Ma este? Hamletet.

- Miért ép Hamletet?

- Muszáj, a közönség klasszikust követel.

- Jó, akkor adjon harminc krajcárt, hogy megborotválkozhassam. Csak nem játszhatom Hamletet nyolc napos szakállal.

- Igaza van, - felelte a direktor ur.

Majd rövid habozás után megjegyezte:

- *Hát akkor majd Othellót fogjuk játszani.*

A jó vidéken.

Egy sz... megyei hetilap szerkesztője az íróasztalához ült, hogy a lap legközelebbi számát összeállítsa.

Odaszól a gimnazista fiának:

- Te, Gyuri, hozd csak ide az ollót.

A fiu bemegy a szomszéd-szobába, ahol épp a varrónő dolgozott, akihez így szól:

- Tessék csak ideadni a *segédszerkesztőt!*

Kollokviumon.

Bohém külsejű fiatalember volt a jelölt, aki bizony nem nagyon buzgón bujta a jogi könyveit és a kérdésekre nem mutatott valami nagy tájékozottságot.

A tanár ezt kérdezte tőle:

- Mondja meg, fiatalember, mit ért ön önvédelem alatt?

Az ifju hallgatott. A tanár jóakarattal nyomra akarta vezetni és így szól:

- Ha ön egy erdőben, elhagyott úton halad és egyszerre a bokorból előugrik egy ember, aki hatalmas dorongot lóbálva, rákiált önre: „Adjon ide ezer koronát!” - mit csinál ön?

- *Röhögök!*

Kávéházi jelenet.

Egy ur már félórája kéri türelmetlenül az egyik lapot, de a pincér félóra óta ezzel a stereotyp válaszszal felel:

- Kézben vannak.

- De nézze - szól a vendég egy másik vendégre mutatva, aki a szomszéd-asztalnál ül. - Az az ur már negyedóra óta olvassa az apróhirdetéseket... talán elkérhetné tőle.

A pincér odalép a másik asztalhoz és udvariasan elkéri a lapot; de az illető tagadólag rázta a fejét és folytatta az olvasást.

Végül a türelmetlen ur dühösen szólt oda a szomszédnak:

- Nézze, kedves uram, ön már negyedórája olvassa a házasság-rovatot az apróhirdetések közt... Ha feleséget akar... legyen!... *magának adom a lányomat!... De szíveskedjék már azt a lapot átnyújtani.*

Finom jelentés.

Részeg embert vitt be a rendőr az egyik budai őrszobába. A részeg garázdálkodott, mikor a rendőr figyelmeztette, nekiment a rendőrnek, aki aztán megkötözve vitte be az őrszobára.

Mialatt a részeg egy priccsen aludta ki a mámorát, a rendőr leült és megírta a jelentést. A jelentés utolsó mondata ez volt:

„*Minthogy a kihágó lelkiállapota megkivánta, összebilincseltem...*”

Az asszony neve.

Az egyik pestmegyei községben a jegyzőhöz beállít egy atyafi.

- Jegyző ur - mondja - meghalt a feleségem. Tessék az irást róla kiállítani.

A jegyző, aki egyuttal anyakönyvvezető is, hozzáfog az irás kiállításához és megkérdezi az özvegyi sorsra jutott embertől:

- Hogy hívták a feleségét?

- Azt én már nem tudom, tekintetes jegyző ur.

- Nem tudja?

- Nem én.

A jegyző faggatni kezdi az embert:

- Hát kegyelmed hogyan hívta a megboldogultat?

Az ember gondolkodik egy darabig, azután kiböki:

- Hát csak ugy: *hallod-e, hé!*

A régi fajta titkos szavazás.

Megyei bizottsági tagokat választottak Fehérmegyében.

Akadtt egy kis ellenzék is, úgy hogy két szavazóliszttal szavaztak a választópolgárok. Az ellenzék főkortese egy borbély volt, aki szorgalmasan osztogatta pártjának szavazójegyzékeit.

Működése közben meglát egy környékbeli parasztgazdát, aki kezében a hivatalos szavazóliszttal igyekezett az urna felé.

- Nem jó papirossal akar szavazni, urambátyám! - kiáltott rá, kikapta a kezéből a hivatalos lisztát és odanyomott neki egy ellenzékét.

A paraszt bontogatni kezdte az összehajtogatott papirost.

- Mit csinál, urambátyám?! - kiáltott rá a borbély és megfogta a karját.

- Hát már csak megnézem, - mondta amaz - hogy mire szavazok!

- Meg ne nézze, az Istenért! - figyelmeztette erre rémült arccal a borbély. - Csak nem akar urambátyám bajba kerülni. Hiszen tudja, hogy - *titkos szavazás folik!*

VIG JÁTÉK

UJ KIS ANTHOLOGIA

**HARSÁNYI, KARINTHY, KOMOR,
LAKATOS, LIPTAI, MOLNÁR
KIS SZINDARABJAI**

Kiadja a „VIDÁM KÖNYVTÁR” kiadóhivatala Budapest.

A KASSZA.

Irta: Harsányi Zsolt.

Szereplők: Kávés és Pincér.

(Szin: Zugkávéház részlet - kassza-üvegekkel, előtte kis asztalka - kávés az asztalnál ül, estilapot olvas.)

Kávés (Pincér bejön): Maga az a pincér? Itt a könyve? Jó várjon... Látja ezt a lapot? Mihelyt belép, az első dolga az lesz, hogy erre nem fizet elő. Majd adok én neki, hogy a záróra üdvös! Üdvös!?!... Az ilyen firkaaszt kell bezárni! Az egy jó záróra. Jó zárórában legyen mondva, amit nekem ez a záróra eddig ártott. Na hagyjuk ezt. Szóval maga be akar ide hozzám állni. Na a figurája nem valami izé. Na dehát mindegy. Nem egy szépségversenyre kell maga nekem, hanem, hogy megbecsülje magát és jól dolgozzon. És majd ezt a kabátot, mielőtt belép, ki fogja kefélni édes fiam. Nna, mutassa szépen a könyvit. Mi? Lederer Szigfrid? Szigfrid? Miért nem hívják magát mindjárt Loengrinnek? Loengrin fizetni! Egész jó! Ki fizet egy Loengrinnek? Hogy képzeli maga ezt? Hogy lehet valaki pincér azzal a névvel, hogy Loengrin?

Pincér: Szigfrid!

Kávés: Az mindegy. Szigfrid, Loengrin. Tálts az mindegy. Tudja kit hívnak Szigfridnek? Egy főhadnagyot. Az egy Szigfrid, de nem egy fizető pincér a Gorlice kávéházban. Maga itt nekem Károly lesz. Károly fizetek! Az igen! Vagy, Károly egy szipkát! Az igen, de nem Loengrin!

Pincér: Szigfrid!

Kávés: Mondtam már, hogy az mindegy! Mit csökönyösködik édes fiacskám? Menjünk tovább. Tehát mi lesz maga itt, kérem? Károly, lesz! Hát figyeljen ide Károly. Mielőtt még egyáltalában bármibe is megállapodnánk. Figyelmeztetem magát, hogy én nagyon jó ember vagyok. Akárkitől megkérdezheti. Én egy aranyszivű ember vagyok. Nagyon szeretem az alkalmazottaimat és a munkát mindég megbecsülöm és ha ez a pizok háboru ki nem tör, akkor a Károly még ma is nálam van. Nem maga, a Szigfrid-Károly, Szigfrid... hanem a Dávid Károly. Mert lássa, Dávidnak megint nem lehet egy pincért hívni. Egy Dávid legyőzheti Góliátot, de nem a... a Braun urat, aki minden délután idejár és murizik. Apropos. Braun ur, ennek a Braun urnak, két cukorral kevesebbet kell adni. Mert kettőt ugyanis mindig haza visz. Na igen. Hát hol is hagytam el? Hogy én jó ember vagyok. Előre bemondom, hogy maga én nálam addig marad, ha rendesen viseli magát, ameddig akar. Ha én száz évig leszek a gazdája, maga száz évig itt maradhat. Magának én velem semmi baja a világon nem lesz. Semmi. Maga bejön szépen reggel 8 órakor, elvégzi a dolgot. És 1 órakor már el is mehet - éjjel. Nálam maga itt maradhat, amíg él. Nálam magának egy nagyszerű örökös helye lesz. Ha maga ide beáll, maga meg van alapítva. És ha egyszer, mit lehet tudni, emberek vagyunk, mégis elmegy innen, ha megmondja, hogy nálam volt, mindenütt beveszik. Így volt most a Károlylyal is a katonáéknál. Én nem beszélek a levegőbe. Na hát hol is hagytam el? Hogy éjjel 1-kor elmehet kivéve, hogy ha van valami nagy takarítás, vagy ilyes valami. Nyolctól-egyig nincs magának egyéb dolga, minthogy a vendégeket, úgy ebéd után, mint vacsora után szépen, figyelmesen kiszolgálja. Az én vendégeim mind kitűnő emberek. Maga felveszi a rendelést, kimegy a konyhába, elhozza a rendelést, szép barátságosan odaadja a vendégeknek, s slussz! Már nincs is ott. Egyéb dolga magának aztán nincs, 8-tól 1-ig egyebet nem csinál. A kasszához magának nem is kell menni. Messziről oda kiabálja, hogy két pikk kapó, pikk fek

pohár és megy tovább. Tehát amint megbeszéltünk, ez magának egy örökös állás, itt magának jó dolga lesz. Én nem vagyok az az ember, aki a pénzért kiuzsorázza, maga csak kiszolgál és a kasszával nem törődik. De nem is szeretem, ha odamegy, ez már egy olyan bizalmaskodás. Az se jó, ha az alkalmazott a kisasszonnyal bizalmaskodik. Minden rendes üzletben van alkalmazott és van főnök. Ki itt az alkalmazott? Maga! Ki itt a főnök?

Pincér: Dajcs ur!

Kávés: Naná, maga, maga hülye! Most jön be és maga jön itt nekem magyarázni, hogy hogy az én kávéházamban ki a főnök? kérdeztem én magát? Maga akkor feleljen fiam, ha én kérdezem. Nálam ez a rend. Velem az alkalmazott nem bratyizik. Száz szónak is egy a vége, a kasszához maga nem megy. Megértette?

Pincér: Meg!

Kávés: Tudom, hogy megértette. Ha olyan hülyének tartanám, hogy ezt sem érti meg, akkor szóba sem álltam volna magával. Egyszóval a kasszánál magának semmi keresni valója nincs. Magának itt van keresni valója a vendégeknél. De a kasszánál nem. Nem is ajánlom, hogy legyen. Tudja milyen dolog az? ha a pincér állandóan a kasszához jár?... Az olyan dolog... Mindegy, itt nem hasonlatokról van szó, itt arról van szó, hogy maga ne lógjon nekem folyton annál a nyavalyás kasszánál, mert azt nem tűröm. Még az kéne, hogy a kasszához menjen. Ha a kasszához megy, akkor röpül, mert én nem tűröm ám, hogy engem maceráljanak. Maga ahhoz fiam nagyon fíjjatal, hogy engem ugrasson. Sokkal különb legények nem tudtak engem ugratni öcsém! Kérdezze csak meg, mi volt a józsefvárosi választáson! Még ma is ferde neki a szája. Most képzelje el, ha én a kasszánál megcsipek valakit, hogy akkor azzal mi történik. Na jó, jó, én nem akarom magát fenyegetni, én csak nyíltan megmondom, hogy maga tudja, hogy nálam a kasszához menni veszélyes és tilos. De különben mit is akarna maga a kasszánál? Vagy tisztességes ember és akkor nem is álmodik a kasszáról, vagy egy csirkefogó, gazember, piszok és akkor mind kevés, amit tőlem kapni fog, ha odamegy. A kasszához menni? Én még ilyet nem is láttam, hogy egy ember ne tudjon a kassza nélkül élni? Hát muszáj magának a kasszához menni? Jól kezd itt maga fiam. Azt már látom, hogy mi nem fogunk együtt megöregedni. Mindig az a kassza. A 10-ik gazember, akit a kassza miatt kell kirugnom. No, de úgy kell nekem. Mennél jobban bánik velük az ember, annál komiszabbak. Ugy kell azokkal bánni, mint a kutyákkal. Örökös állást akar nekik adni az ember, de nekik persze a kassza kell. Dolgozni azt nem. De kigrabecsolni a kasszából azt igen. Bitang népség!

Pincér: De kérem szépen!

Kávés: Mi? feleselni? Mars ki, mars ki! No gyerünk! No takarodjék édes fiam, mert rendőrt hivatok. És majd a könyvébe is beírom, hogy maga milyen veszedelmes ember. Különben a könyvét majd a rendőrségen átveheti. Hát mi lesz? Megy - vagy nem megy? Takarodjék, mert széttépem! Ilyen gazember! Ilyen gazember, a kasszához!

A BÜVÖS SZÉK.

Irta: Karinthy Frigyes.

Szereplők: Államtitkár. Miniszter. Sziv Sándor, író. Kállay, a szab. ügyek referense. Dr. Fulda, orvos, egyetemi tanár. Berta, az államtitkár felesége. Dávid és Marci hivataloszolgák. Hordár. Génusz.

(Történik az államtitkár hivatalos szobájában, délután. Jobbra, balra és középen ajtó, jobbról kandalló. Délután, később este.)

Dávid (mikor a függöny fölmege, a színpadon van, porol.)

Marci (jön): Már megint itt van.

Dávid: Ki van itt?

Marci: A feltaláló.

Dávid: Mér nem mondja neki, hogy nincs hivatalos óra?

Marci: Aszongya, be akar gyönni.

Dávid: Hát nem mondta neki, hogy nem jön be az államtitkár ur?

Marci: Dehogyan. Aszongya, ő vár.

Dávid: De ha nem jön be, akkor hiába vár.

Marci: No hát akkor.

Dávid: Hát csak küldje be, majd én beszélek vele.

Marci: Hé, tanár ur... Na jöjjön be frissen... *(El.)*

Génusz (be középen): Jónapot.

Dávid: Jónapot, tanár ur, na mi baj?

Génusz: Az államtitkár ur nincs itt?

Dávid: Nincs.

Génusz: Nem is jön be?

Dávid: Nem.

Génusz: Hát a szabadalmi ügyek referense? Az sincs itt?

Dávid: Mit akar tőle?

Génusz: Beszélni akarok vele.

Dávid: Milyen ügyben?

Génusz: Szabadalmi ügyben.

Dávid: Szabadalmi ügyben nem fogad.

Génusz: Szabadalmi ügyben ki fogad?

Dávid: Az államtitkár ur. De az nincs itt.

Géniusz (epésen): Nézze, kérem, én nagyon jól tudom, hogy az államtitkár ur nem akar fogadni engem. Már tizszer voltam itt. Először, mikor a perpetum mobilét találtam fel... Nem fogadott, egy kicsur ment be hozzá, ki a női kalaptűket meghosszabbító szabadalomról tárgyalt... Azt fogadta, az ajtóban hallottam, hogy nyájaskodtak... Másodszor, amikor a repülőgépet találtam fel, amivel a holdba lehet repülni. Nem fogadott. Spitz urat fogadta, aki a világító köpöcsészét találta fel, hogy az ember éjszaka is tudja, hova köpjön. Legutoljára, tegnap, mint egy örült rohantam ide, mert feltaláltam a műembert, az örök élet problémáját... Nem fogadott. Valami Bergert fogadott, aki egy körömrészeltőt talált fel, amivel csipkés szélüre lehet reszelni a körmöt...

Dávid: Erről nagy tárgyalás folyik, azt hallottam.

Géniusz: Hát tudja mit, én most nem találtam fel semmit.

Dávid: Na látja. Feltalálta magát.

Géniusz: Kérem, menjen be a referens úrhoz és jelentse, hogy az az úr van itt, akivel a multkor beszélt, nem én.

Dávid: Ugyan, kérem.

Géniusz: Csak menjen be, Dávid. Ugyis utoljára zaklatom magukat. Holnap utazom Amerikába.

Dávid: Igaz ez?

Géniusz: Becsületszavamra.

Dávid: Akkor megnézem. (El.)

Géniusz (hirtelen az ajtóhoz fut, suttogva): János, hozza be gyorsan.

Hordár (megjelenik és egy karszéket hoz be, amiből drótok lógnak).

Géniusz: Tegye le. (A széke belekapcsolja észrevétlen módon a vezetékét alul.) Azt hiszem, működik. (Beleül a székebe.) Aki ebben a székekben ül... addig, amig benne ül, az hangosan ki-mondja, amit gondol, kimondja az igazságot anélkül, hogy akarná. Tudja mit kell mondani?

Hordár: Igenis. Hogy elhoztam a széket, amit az államtitkár úr öméltósága rendelt.

Géniusz (pénzt ad neki): És engem nem ismer, érti? Sose látott.

Hordár: Igenis.

Géniusz: Vigyázzon, jönnek. Szóval nem ismerjük egymást.

Dávid (jön balról): Mondom, hogy nincs itt.

Géniusz: Az baj.

Dávid (a hordárhoz): Mit akar?

Hordár: Elhoztam a széket, amit az államtitkár úr öméltósága rendelt.

Dávid: Biztosan ide küldték?

Hordár (a papirost nézi): Első emelet, államtitkár úr szobája.

Dávid: Akkor jól van, hagyja itt.

Hordár: Tessék ezt aláírni, hogy átvették.

Dávid (aláírja): Rendben van?

Hordár: Alászolgája. (El.)

Dávid (nézi a széket): Jó darab. Masszív! A referens úr nincs itt.

Géniusz (műzavarban): Igazán nincs itt?

Dávid: Nincs.

Géniusz: Nem is jön be?

Dávid: Nem. Bécsben van.

Géniusz: Az államtitkár úr sem jön be?

Dávid: Nem.

Géniusz: Elutazott?

Dávid: El.

Géniusz: Kár, pedig még butort is rendelt ide. *(A székre.)* Szép darab... De csak szemnek, nem praktikus, nem valami jó ülés esik benne.

Dávid: Miért ne? *(Beleül.)* Egész jó ülés esik benne.

Géniusz (hirtelen eléugrik, energikusan): Itt van a referens úr?

Dávid: Persze, hogy itt van.

Géniusz: Nem utazott el Bécsbe?

Dávid: Mi az ördögöt keresne Bécsben?

Géniusz: Az államtitkár úr bejön ma?

Dávid: Persze, hogy bejön. Öt perc múlva itt lesz.

Géniusz: Köszönöm, csak ezt akartam tudni, mondja meg az államtitkár úrnak, hogy jó mulatást kívánok neki, - elmentem Amerikába. Alászolgája.*(El.)*

Dávid: Ejnye... de erős volt az a havanna, amit loptam. *(Felugrik.)* Elstartolt az öreg, mit is mondott, mikor elment?

Kállay (jön jobbról): Az államtitkár úr még nincs itt? Brrr, de hideg van itt. Még nem fűtenek?

Dávid: Most gyújtottunk be éppen.

Államtitkár (jön középről): Ejnye, de hüvös van... Dávid... Á, jónapot, Kállay.

Kállay (hajlongva): Jó reggelt, méltóságos uram.

Államtitkár: Mi ujság? Ki keresett?

Dávid: Ezt a széket hozták, hogy a méltóságos úr rendelte.

Államtitkár: Ja... ez az... én nem rendeltem, csak szóltam a multkor, hogy kellene... nem rossz... maradhat. Más nem volt itt?

Dávid: A feltaláló is itt volt.

Államtitkár: A Géniusz mester... Mit akar az tőlem?

Dávid: Azt mondta, Amerikába megy.

Államtitkár: Hála Istennek.

Kállay: Engem is folyton zaklat.

Államtitkár: Én igazán nem vagyok az az ember, aki nem hagyja érvényesülni a tehetségeket... de mindig olyankor zavar, mikor nagyfontosságú dolgaim vannak.

Kállay: Lehetetlen fráter. Már egy éve, hogy magyarázom neki, hogy ebben a pillanatban nem érek rá.

Államtitkár: Én igazán nem az az ember vagyok...

Kállay: A méltóságos ur igazán nem az az ember.

Államtitkár: Mégis csak illenék tudni, hogy mostanában sok a dolgom, ez a szerződés például...

Kállay: Ja, a reszelő-szerződés... Amerikával.

Államtitkár: Csinos munka. Olvasta?

Kállay: Ó, méltóságos uram... Kedvenc olvasmányom!

Államtitkár: Hogy tetszik?

Kállay: Nagyszerű!

Államtitkár: Azt hiszem, nem végeztünk fölösleges munkát, szerénytelenség nélkül mondhatom.

Kállay: A történelem még foglalkozni fog ezzel a reszelővel... és azzal, aki kireszelte... akarom mondani: kieszelte...

Államtitkár: Ó, maga hizeleg, Kállay...

Kállay: Csak az igazság...

Államtitkár: Hát azt hiszi, hogy meg van elégedve az országgal?

Kállay: Méltóságos uram, szilárd meggyőződésem, hogy az az egy év, mióta méltóságod az államtitkári széket betölteni sziveskedik, minden tisztességes embert meggyőzhetett arról, hogy, bár a minisztérium sok kitűnő férfit emelt föl a felelősségteljes állás magaslatára (*a büvös szék felé hátrál*) de olyan... de olyan... (*beleül*) de olyan cimeres marha, mint te, még nem rontotta itt a levegőt!

Államtitkár (nagy meglepetéssel): Te... Tessék?!

Kállay: Na, mit tátod a szádat?

Államtitkár: Mi az? Mit jelentsen ez?

Kállay: Mondd, öregem, de egészen röviden, meddig akarsz még élni?

Államtitkár (orditva): Kállay úr!

Kállay (a nagy hangra felugrik): Parancsoljon, méltóságos uram!

Államtitkár: Megörült?

Kállay: Az istenért, mi történt?...

Államtitkár (hidegen): Ugy látom, pillanatnyi elmezavar állt be önnél, ami nem menti viselkedését... és én... én tudni fogom a kötelességem. Távozzék szobájába.

Kállay (rémülten): Az istenért, miről van szó, valaki megrágalmazott?

Államtitkár: Távozzék. (*A büvös szék felé megy és beleveti magát.*) De ilyet!... És még hozzá maga Kállay... Nem értem... hiszen én tudom, hogy nagy marha vagyok... de hát muszáj azt a szemembe mondani?... ez nem szép magától.

Kállay: Jézusmária... (Mutatja, hogy megőrült.) Mi ez? Bocsánatot kérek... Alászolgája. (Elszalad.)

Államtitkár (feláll, járkal): Hallatlan!... Mi volt ez?... Ez megtudott valamit... Vagy megőrült?... Nem értem! (Az a telefon, ami bűvös szék mellett álló asztalkán áll, megszólal. Állva telefonál.) Halló... itt az államtitkár... a kegyelmes úr? (Meghajol.) Jó reggelt, kegyelmes uram... ja igen, a szabadalmi szerződés Amerikával... a körömrészelő ügyben... amivel csipkés szélüre lehet... hogy olvastam? hát persze, hogy olvastam... Kegyelmes uram, mit mondjak?... grandiózus. Hát persze, hogy észrevettem... zseniális... a megokolás, tudtam én, hogy legjobb lesz, ha te magad személyesen csinálod... Halló!... hogy általában hogy vagyok megelegetve?... Keresnem kell a szavakat... azt hiszem, nem tuzok, ha azt állítom, hogy ez a szerződés, bár első effajta fogalmazványod, kegyelmes uram... mégis... (beleül a székbe) mégis a legbárgyubb zagyvaság, amit valaha e nemben olvastam... halló!... hát persze, hogy jól értetted, kérlek, bárgyubb zagyvaság, - igen bár-gyu, ugymint Bálint, Ákos, Róza, Gyula, Ubul, Berta, Berta!... Égnek meredt a hajam, mikor olvastam... Hiszen blamirozzuk magunkat Amerika előtt... és ezt én irjam alá?... Ezt a vacakot?... ezt a piszkot? ezt az otromba disznóságot?... hát mondd csak öregem, nem sülsz le a képedről a bőr?... halló... halló... kikapcsoltak!

Dávid (jelent): Sziv Sándor.

Államtitkár (feláll a székről): Persze... persze... Tessék!

Sziv (elegáns, affektáltan hanyag, racscsol, fáradt modoros): Jó reggelt, Lajoskám...

Államtitkár: Isten hozott, Sándorkám... költöm... Minek köszönhetem?

Sziv: Erre jártam... Valami halványlila érzésem volt... hogy egyedül leszel... és a házak olyan furcsán néztek rám...

Államtitkár: Te örök poéta... Szóval, csak egy hangulatnak köszönhetem. Foglald helyet, kérlek.

Sziv: Nem zavarlak?

Államtitkár: Dehogy, éppen most beszéltem a kegyelmes urral.

Sziv: Idegesnek látszol. (Leül.)

Államtitkár: Egy kis kellemetlenségem volt az imént.

Sziv: Futólag az is eszembe jutott, hogy beszélhetnénk arról a dologról...

Államtitkár: Miről parancsolsz?

Sziv: Istenem, miről is van szó, oly szórakozott vagyok, mintha egy zöld fátyol lebegne köztem és az ég között...

Államtitkár: No, talán eszedbe jut!

Sziv: A szerkesztő említett valamit, - mit tudom én, - én csak azt tudom, hogy a kankalin illata oly forró néha, mint nyári estén egy asszony csipkezebkendője.

Államtitkár: Sejttem már. Az amerikai szerződésről van szó, a részelő szabadalmáról... téged biztak meg a lapnál. Én már szoltam a szerkesztődnek, hogy a minisztériumnak kellemes volna, ha A Dél vezércikkben foglalkozna vele... persze, szimpátiával, hogy így, meg úgy... hogy a magyar körömrészelő ipar... meg meg egymás... és persze, örülnék, ha a lap valami módon háláját kifejezné neked... és hogy a minisztérium sem riadna vissza... hogy bizonyos formában a lapnak megkönnyítse... hogy hálás legyen irántad...

Sziv: Ugyan, kérlek, nem értek én az ilyesmihez... ilyen kereskedelmi dolgokhoz... mihez értek én?... egy hajfűrt... egy szép mondat... egy lány Chopin-akkord... *(feláll)* különben mit tudom én...

Államtitkár: Kérlek, hiszen nem erőltetek... ha nem vállalod...

Sziv: Hogy vállalom-e... Istenem! *(Beleül a büvös székre. Zsidós kereskedőseged hangon raccsolás nélkül.)* Na ná! majd nem vállalom! Ha arról van szó, hogy dohányt kapok. Arról van szó, tata, mennyi pénzt adtok, ha jó szaftosan megírom ezt a disznóságot.

Dávid (jelent): A kegyelmes úr!

Államtitkár: Személyesen?

Dávid: Igenis.

Államtitkár: Parancsolj kegyelmes uram...

Miniszter (jön. Fel van dulva, de leplezni igyekszik): Jó napot, államtitkár úr...

Államtitkár: Kegyelmes uram, engedd meg, hogy bemutatthassam Sziv Sándort, a nagy költőt... akit eddig csak hírből ismertél...

Sziv: Boldog vagyok, hogy bemutatkozhatom, kegyelmes uram.

Miniszter: Olvastam, olvastam, nagyon szép. *(Államtitkárhoz.)* Ugy látszik, tényleg nem tudsz róla...

Államtitkár: Miről kegyelmes uram?

Miniszter: Az imént nagyon kellemetlen... Valaki egy igen izetlen tréfát csinált.

Államtitkár (meglepve): Tréfát?

Miniszter: Igen... a te nevedben telefonált nekem valaki... valami szemtelen csirkefogó... csak tudnám, miszerint ki az?

Államtitkár: Az én nevemben?

Miniszter: Ugy látszik, miszerint kívülről kapcsoltak be valakit, valami arcátlan taknyost... valami ujságíró talán...

Államtitkár: De hát mit mondott?

Miniszter (látván, hogy az államtitkár nem tud semmit): Semmiség, inkább nagyon udvarias volt... bizonyos felvilágosításokat kért... semmi, beszéljünk másról. Tulajdonképpen nem is akartalak zavarni - a szerződés miatt. Szerettem volna még egy pár szót, - de ha el vagy foglalva...

Államtitkár: Kegyelmes uram, azt hiszem, az író ur előtt beszélhetünk. Sziv Sándor ur tulajdonképpen A Dél című lap megbízásából tisztelt meg látogatásával.

Miniszter: A Dél... A Dél...

Államtitkár: A reszelő-ügyben... a lap vezércikkben foglalkoznék az esettel, ha bizonyos felvilágosításokat kapna.

Miniszter: Miszerint felvilágosításokat...

Sziv: Minket nagyon érdekel a dolog és tisztában vagyunk annak nemzetközi jelentőségével... és azzal az európai haszonnal...

Miniszter: A haszon, az megvan. Örülök, hogy rendelkezésére állhatok.

Sziv (noteszt vesz elő): Tehát néhány kérdésem volna ez esetben. Annyit körülbelül tudok, miről van szó, egy nagyjövőjü találmány forog szóban, ugyebár?

Miniszter: Szerény nézetem szerint, ha sikerül Amerikával megcsinálni ezt a szerződést, amit körültekintő munkával fogalmaztunk meg. (*Körülnéz és hátrálva a bűvös szék elé megy.*) És elvárom, miszerint a nagyközönség is tudomásul vegye, ebben az esetben elvárható és remélhető, miszerint... (*leül a székbe*) kimászunk a slamasztikából, amit csináltunk.

Sziv (felneéz): Slamasztikából?

Miniszter: Abból a disznóságból, amit a vasuttal csináltunk.

Államtitkár: A kegyelmes úr talán...

Miniszter: Ugyan ne ugráljon Lajos... A maga finom ötlete volt, hogy az a zsidó közvetítse a panamicseket!

Sziv (mohón): A Fuchs báró?

Államtitkár (erőltetve nevet): A kegyelmes urnak tréfálni méltóztatik.

Miniszter: Nagy kedvem van tréfálni! A parlamentet becsaptuk, az rendben volna. Bánom is én, csak még egyszer fiatal lehetnék.

Államtitkár: Kegyelmes uram... Erről a mostani szerződésről van szó...

Miniszter: Hagyj nekem békét a szerződéssel... Majd betömjük a száját egy pár nagy pofájúnak... Ki ért az ilyesmihez? Én nem.

Államtitkár: Kegyelmes uram... talán rosszul van...

Miniszter: Rosszul, fenét! Öreg számár vagyok, vén csataló. Mit bánom én, ha a kormányozható kolerát adom is el Amerikának, csak még egyszer megtudnék ropogtatni egy női derekat.

Államtitkár: Kegyelmes uram... az író ur... félre fogja érteni... ezt a tréfát...

Miniszter: Mit akarsz tőlem?... Te a félmilliódat megkaptad a reszelőgyártól, amíg ez ki nem sül, addig semmi baj, aztán megyünk mindketten a fenébe.

Dávid (jelent): A méltóságos asszony...

Államtitkár: A feleségem...

Miniszter: Jöhet, jöhet, jó bőr...

Államtitkár: Kéretem a feleségemet, várjon egy percre.

Dávid: Igenis. (*El.*)

(*Miniszter feláll a bűvös székből.*)

Államtitkár: Tisztában van vele, kegyelmes uram, mit jelentenek ezek a dolgok, amiket egy ujságíró jelenlétében mondott?

Miniszter (ámulva): Miféle dolgok?

Államtitkár (magánkivül): Jó. A kegyelmes úr azt állítja, hogy én egy fél milliót kaptam... Hát a kegyelmes ur mit kapott?

Miniszter (lélegzet után kapkod): Á... államtitkár úr... mit jelentsen ez?... Megbolondult?...

Államtitkár: Én nem... De itt úgy látszik, mindenki meg van örülve... leleplezni a kormányt egy ujságíró előtt!...

Miniszter: Államtitkár úr, Önt teszem felelőssé ezekért a szavakért, úgy is be vagyunk már szóva.. Miszerint... Miszerint... (El.)

Államtitkár: Hát mi ez, megőrültem?! jaj rosszul vagyok... (Egy székbe roskad.)

Sziv: Szent isten, rosszul van... Dávid, szaladjon Fulda öméltóságáért, az orvos urért...

Dávid (be és el.)

Államtitkár: Sándorkám, csak a feleségem előtt semmit...

Sziv: Rendben van, csak nyugodj meg már.

Berta (jön, nagyon előkelő lorgnonnal): Ah, hát mégis fogad az államtitkár ur? Már azt hittem, hogy nem. Legközelebb kérvényben fordulok a nagyméltóságú minisztériumhoz, ha a férjemet látni akarom.

Államtitkár: Bocsáss meg, Berta... A kegyelmes ur... Elment a kegyelmes ur?

Berta (meglátja a költőt): Présénté moi monsieur, mon ami, vous êtes inpoli...

Államtitkár: Pardon... Sziv Sándor, a költő... a feleségem, kedves Sándor...

Sziv: Méltóságos asszonyom...

Berta: Ah!... A kimondhatatlan sziv?... A Lótuszvirág szerzője?... Csak a fényképekről ismerem.

Sziv: A legrosszabb oldalamról, méltóságos asszonyom...

Berta (mindkét kezét nyújtja): Nagyon örülök. És köszönöm!

Sziv: Mit, méltóságos asszonyom?

Berta: Köszönöm azokat a könnyeket, amiket okozott nekem és köszönöm azokat a brüsszeli csipkéket... amit a lelkemből kivágott... Köszönöm a kék rubintokat és köszönöm ezeket a sorokat:

A szeretőmnek arca kék legyen,
És két oldalt csorogjon lefelé,
Hideg barackot egyék véresen,
Meztelenül egy kályha tetején,
Két lábujja közt tartson egy tojást
És a hajában öt darab smaragdot,
Szájában régi drága türkiszek,
Röhögjön sirva s szóljon: így harapd.

Langyos teában üljön homlokig
És énekeljen régi éneket,
És zongorázzék régi hegedün,
Amíg a türkisz-serleg megreped.
Hajában főtt gyémántok legyenek,
Egyik fülében lógjon két agát,
Másik fülében lógjon öt narancs
És ha megunja, akassza fel magát.

Ilyen szépet csak Paul Claudel irt... és Verlaine. Mondja, hol találkoznak maguk költők, szennyes csunya életen túl, hogy így megértik egymást?

Sziv: Méltóságos asszonyom, ismeri Paul Claudelt?

Berta: Hogy ismerem-e?... Hiszen csak ő irt olyan verseket, mint ön... Ha ilyen sorokra gondolok, úgy érzem magam, mintha langyos folyóban usznék a végtelenség felé.

Sziv: Ugy-e, én is ugyanezt mondtam.

Berta: Az én csodás költőim Verhaeren... Rilke... Weitmén.

Sziv: Az én költőim!... Mily csodás találkozás!...

Berta: Talán megértés...

Államtitkár: Honnan jösz?

Berta: Ah!... vagy úgy!... A szabónőmtől... *(A szék felé megy.)* Ah, ha megcsap a versek forró illata les beautées perverze... Baudelaire, Rimbaud... és a többi *(beleveti magát a székbe)* és a többi schmactfecni, akiből egy szót se értek és akiket muszáj olvasni nebuch helyett, hogy Szomaházyt olvasnám nebuch, akit legalább megértek.

Sziv: Méltóságos asszonyom.

Berta: Lass mi ausz alle mitanande, mint ahogy a Steiner néni mondta: alle mitanande, miserable bande... látod pasikám, ez egy vers! *(Lábait lóbázva énekel.)* Hengst eich auf, alle mit anande, miserable bande...

Sziv: Méltóságos asszonyom...

Berta: Mit forgatod a szemed, délelőtt egészen másképpen bandzsitottál!

Államtitkár: Tessék?

Berta: Persze, azt hiszed, pongyolában, az megint más... Ha tudnád, hogy nézel ki otthon abba a huszforintos pizsamádba... te... te... pfuj, te kicsi malac!

Államtitkár: Mi ez?

Berta: Ugyan ne ugrálj, mintha nem tudnád...

Államtitkár (rárohan Szivre): Gazember! *(Az asztal körül szaladnak.)*

Sziv: Ne nyuljon hozzám... uriemberek vagyunk... nyugalom...

Berta (szintén körülszalad és egy székbe roskad): Mi történt veled? Megőrültél?

Államtitkár: Most vallottad be... hogy megcsaltál vele...

Berta: Jézusom, te tényleg megőrültél... Én a szabónőről beszéltem.

Államtitkár: Mi ez, hallucinálok?...

Dávid (jelent): Fulda öméltósága!...

Fulda: Jónapot, jónapot. Na, hol a beteg?

Államtitkár: Jónapot, drága doktor ur, csak hogy itt van, maga megment engem.

Fulda: No, mi az, méltóságos uram?...

Államtitkár: Kedves jó tanár ur... minden összezavarodott... azt mondják, hallucinálok... rettenetes, nem álom ez?

Fulda: Nyugalom, méltóságos uram. Egy kis pillanatnyi idegzavar, nem kell félni, itt vagyok már.

Államtitkár: Igen Fulda... az orvostudomány gyöngye! csak Fulda segíthet rajtam!

Fulda (fogja a kezét): Egy kis egzotált neuravibráció. Semmi, mindjárt felirok valamit. *(Noteszt vesz elő és beleül a bűvös székebe.)* Valami marhaságot, amitől jobban nem lesz ugyan. Ellenben rosszabbul talán lesz, sőt esetleg felfordul, ugy-e, aminek mindenki őszintén örülni fog, - ugy-e, ezzel legalább szolgálatot tehetek a tudománynak, amihez különben annyit értek, mint hajdu a harangöntéshez és amit úgy utálok, mint a betegeimet és mint téged, te vén számár! *(Ir.)*

Államtitkár (megragadja az orvost, felrántja a székből és kidobja): Ki innét, ki, te gazember!

Fulda: Kikérem magamnak... Elégtételt kérek... Megyek a miniszterhez.

Államtitkár: (Kituszkolja, a homlokát törli.)

Berta: Szegény barátom, te tényleg beteg vagy. *(Beleül a bűvös székebe.)* Elvégre ez az orvos nagyjában igazat mondott, legjobb volna, ha nem törődne a mások dolgával, örülnél, hogy élsz és nem állnál utjában a fiataloknak.

Államtitkár (rárohan): Ki innen! *(Megragadja és kituszkolja.)*

Berta: Csirkefogó!... Én jó vagyok hozzá és ez a hála... Beadom a válópert! *(El.)*

Sziv: Lajoskám, ha ezek után, még hinni tudsz benne, hogy van egy jó barátod, akkor azt mondom neked, *(beleül a bűvös székebe)* hogy tényleg a legjobban teszed, ha távozol a balfenéken, minek él az ilyen link ember?

Államtitkár (felrántja és kilöki): Ki innen!

Sziv: Disznóság, mindent meg fogok irni. Törjön ki a forradalom!!

Államtitkár: Ki innen! *(Ezalatt összemegy a függöny és ő kimegy a függöny elé, a közönségnek kiáltja):* Ki innen!

(Vége.)

KÁRTYA ÉS DIVAT.

Pesti játék.

Irta: Liptai Imre.

Szereplők:

Pagony Kelemen vállalkozó.

Cékla, a felesége.

Strucz Tódor ügynök.

Tuba, a felesége.

A kalaposné.

Masamódlány.

Orvos.

(Történik egy belvárosi női-kalap üzletben a tavaszi ujdonságok idején.)

I. JELENET.

A kalaposné (Egy rájjert próbálgat a kalapra): Giza! Ezt a rájjert rátesszük erre a gombakalapra és azonnal elviszi Brézlyné öméltóságához. Megmondja neki...

Giza: Megmondom neki... *(Hadarja.)* Méltósága ebben a pillanatban kaptuk ezt a párisi modellt. A legutolsó divat, eredeti márka: Madame Louison. Paris, Rue St. Toutiste.

A kalaposné: Jó, jó, jó...

Giza: ... Budapestén más nem viselheti ezt a remek kalapot...

A kalaposné: Hallgasson már. Itt persze tud beszélni. De Káviáréktól ma is vissza hozta a kalapot.

Giza (a rendes hangján): Mert Káviárnénak van szeme. Káviárné mielőtt az Isten úgy felvitte a dolgát, maga is kalapokat csinált. Neki hiába szavalom: Madame Louison. Paris, Rue St. Toutiste, Káviárné csak ránéz és azt mondja, ezt megint a maga Madame Bertája sóflizta össze.

A kalaposné: Jó, jó. Káviárné megismerhette, de Brézlyné méltósága nem fogja megismerni. Ő nem volt kalaposné.

Giza: Nem... Ő kaszirnő volt a Paradicsom-kávéházban.

A kalaposné (Vezénylő hangon): Csitt! Kuncsaft!...

II. JELENET.

Megjelenik Pagony Kelemen a feleségével.

A kalaposné: Kezét csókolom nagyságos asszony.

Pagonyné: Jó napot. *(A férjét huzza, aki az ajtóban megcsökönysödött.)* Gyere... Gyere már...

Pagony: (Mint akit fogorvoshoz visznek.) Naa!... Nem!...

Pagonyné: Kelemen!... Ne csinálj nekem itt jelenetet. Lejön a bőr az arcomról...

Pagony: Jó. Az nem kerül pénzbe... *(Ki akar menni.)* Nem megyek!...

Pagonyné (a kalaposnéhoz zavart mosolylyal): Mindig ilyen tréfás az uram, ha kalapot veszek...

A kalaposné: Oh nagyon kedves *(Gizához sugva):* Szóljon neki!...

Giza (Kacér mosolylyal): Tessék helyet foglalni nagyságos ur...

Pagonyné: Ugy, ugy kisasszony. Segítsen behozni az én rossz uramat...

Pagony (A feleségéhez): Egész csinos kis bestia...

Pagonyné (sugva): Kelemen viseld magad tisztességesen...

A kalaposné: Tessék helyet foglalni. *(Elveszi Pagony felöltőjét és kalapját.)*

Pagony (Leül): Megmondtam otthon, hogy ha már ide is hurcolsz, úgy fogok viselkedni, hogy kidobjanak.

Pagonyné: Kelemen, kiég a szemem.

Pagony: Még ez volna az egyetlen lehetőség, hogy a régi kalapodnál maradj.

Pagonyné: Nem sült ki a szemed?

Pagony: Nem, ne félj semmit. Ha akkor nem sült ki, amikor feleségül vettelek, most már nyugodt lehetsz. *(Le akarja venni a kabátját.)*

Pagonyné (Rémülten): Mit csinálsz? *(Visszatartja.)*

Pagony: Levetkezem... Érzem, hogy itt fogom hagyni a bőrömet, hát levetkezem.

Pagonyné (A kalaposnéhoz fanyar nevetéssel.) Mindig ilyen tréfás az uram...

A kalaposné: Nem tesz semmit nagyságos asszony. Mi azt már megszoktuk... Tehát egy szép kalapot...

Giza: Egy fess kalapot...

Pagonyné: Igen egy kalapot.

Pagony (Sóhajtva): Kalapot!...

A kalaposné: Lehet az egy finom modell kalap? Lehet az egy drágább kalap?

Pagonyné: Na-na...

Pagony: *Lehet-e?* Csakis drága kalapot mutassanak. Mit gondol, hogy a feleségem majd olcsó kalapot vesz? Mi? Cékla!...

Giza: Cékla?

Pagony: Igen... Öt évvel ezelőtt, amikor megizleltem még cukor volt, édes volt. De ma már savanyu, mint a cékla. Mi? Cékla!

Pagonyné: Kelemen otthon ezt mind nagyon meg fogod bánni.

Pagony: Amennyit én már otthon megbántam... Én már mindent megbántam...

Giza: (Egy dobozból kis kalapot vesz elő. A rájjerest.) Parancsoljon nagyságos asszony... Ezt tessék felpróbálni!

A kalaposné: Pompiöz!... Elragadó!

Pagonyné: (A tükörben nézi magát.) Kis kalap!...

A kalaposné: Legujabb...

Pagony: (Lábujjhegyen feláll.) Talán most megszökhettek. (Lassan a kalapja után nyul. Az ajtóig ér.)

Pagonyné (észreveszi): Kelemen!... Oda ülsz le!... (Tovább nézegeti magát.)

Pagony (Gyorsan visszaiül): Igen, drágám!... (Fohászkodva föltekint.) Mit akarsz tőlem?... Jó Isten ott fenn az égen... Miért nem engedted, hogy elszökhessem. Vettél te már valamikor kalapot?... Tudod te, mi az kalapot venni?...

Pagonyné (A férjéhez): Na, mit szólsz hozzá? (A fejét forgatja.)

Pagony: Éppen szemrehányást teszek neki...

Pagonyné: A kalapról beszélek.

Pagony: Ja a kalapról? Óriási!...

Pagonyné: Sőt ellenkezőleg én azt hiszem, hogy nagyon kicsi.

Pagony: Hát adjanak neki egy számmal nagyobbat.

A kalaposné: Giza, mutasson a nagyságos asszonynak egy szép tagál-kalapot a párisi modellekből.

Giza (Elővesz egy másik kalapot): Tessék ezt megtekinteni nagyságos asszony... Eredeti márka: Madame Louison. Paris. Rue Toutiste... (Fölteszi Pagonyné fejére.)

A kalaposné: Tíz évvel fiatalítja ez a kalap.

Pagony: Fiacskám! Akkor ilyent kettőt vehetnél.

Pagonyné: Most nem tudom elhatározni magamat: kis kalapot vegyek vagy nagy kalapot vegyek? (Nézegeti magát.)

A kalaposné: Mind a kettő elragadó...

Pagony: (Fohászkodva feltekint): Érted?... Jó Isten hát most figyelj ide. Most nem tudja elhatározni, hogy kis kalapot vegyen vagy nagy kalapot... Érted? Hát most nézd meg, hogy meddig kell nekem itt ülni...

Pagonyné (A férjéhez): Na, mit szólsz hozzá?...

Pagony: Semmit, csak figyelmeztettem valamire.

Pagonyné: A kalapomat?

Pagony: Ja a kalap? Azt hiszem, ez éppen elég bő...

Pagonyné: Sőt ellenkezőleg fiacskám, én azt hiszem, hogy nagyon nagy.

Pagony: Hát adjanak neki egy számmal kisebbet...

III. JELENET.

Strucz Tódor és neje megérkezik.

A kalaposné: Giza, mutasson egy kisebb kalapot. (Strucznéhoz): Kezeit csókolom nagyságos asszony...

Struczné (A férjéhez): Gyere... Ne hadd magad huzni...

Strucz: Nem megyek...

Pagony (Mulat): Az én esetem!

Struczné: Gyere!... (Huzza.)

Strucz: Jó, jó. (Pagony asztalához megy.)

Pagonyné (Egy kalapot próbál): Mégis azt hiszem, hogy jobban áll a nagy kalap...

A kalaposné (Strucznéhoz): Tehát egy fess kalapot?

Struczné: Igen, egy kalapot.

Strucz (Sóhajtvá): Kalapot!... (Leül! Pagony mellé. Bemutatkozik.) Strucz!

Pagony: Pagony! (Kezet fognak.)

Strucz: Részvétemet... Maguk hol tartanak?

Pagony: Óh, mi már ott tartunk, hogy a feleségem nem tudja, kis kalapot vegyen-e vagy nagy kalapot.

Struczné (Kalapot próbál): Hogy tetszik ez Strucz?

A kalaposné: Pardon, ez nem strucc, ez marabu.

Struczné: Pardon, a férjem az Strucz.

A kalaposné: Óh, pardon, pardon...

Struczné: No mit szólsz hozzá? Most nem tudom, hogy kis kalapot vegyek, vagy nagy kalapot?

Pagony: Az én esetem! (Kezet fog Struczczal.)

Strucz: Na lássa, már én is ott tartok... És most nézzen ide, bámulni fog, hogy én milyen okos ember vagyok... Tíz év óta járok a feleségemmel kalapot venni. De én mindig hozok magammal kártyát... (Egy csomag kártyát tesz ki az asztalra.)

Pagony: Kártyát!...

Strucz: És táblát! (Előveszi.) És krétát!... (Előveszi.) Még mindig találtam itt olyan szerencsétlen embert, mint én... És amíg egy asszony manapság kalapot választ!... Osszon!

Pagony: Igaza van. (Kever, emeltet és oszt.) Legalább eltelik az idő.

Giza (Pagonynéhez): Eredeti párisi márka: wiff és nem feltűnő...

Giza: Rendkívül appart... Madame Louison St.Toutiste...

A kalaposné: Paris... Legujabb csempészet.

Pagonyné: Kelemen... Nézd meg ezt a kalapot.

Pagony (Struczhoz): Nem veszem föl...

Pagonyné: Tudom, hogy nem te veszed föl. De én fölvehetem-e?

Pagony (Visszafordul): Blank tizesre te se veheted föl.

Giza: Tizes?... Szépen. Ez hatvan korona... De ha levesszük ezt a rájjért róla...

A kalaposné (Strucznéhoz): Ez a toll, ez a szín... Olyan a nagyságos asszony arca benne, mint a bimbó.

Strucz (Pagonyhoz): Zöld!

Struczné: Zöld?... Nem csoda. Amennyit otthon mérgeződtem.

Pagony: Játsszon ki.

Strucz: Terc!...

Pagonyné: Jól áll ez a kalap?

Pagony (A játékhoz): Attól függ, hogy milyen nagy!

Pagonyné: Nem nagy, Kicsi!...

Strucz: Véletlenül: király, Béla... És bemondom a kasszát, tulit, ultimót és a százast...

Pagony: Mit mondott kasszát, tulit, ultimót és százast?

Pagonyné: (Gizához): A férjemnek a kis kalap tetszik jobban. Ugy-e Kelemen?

A kalaposné (Strucznéhoz): Ennél maradjon nagyságos asszony.

Pagony (A feleségéhez): Igen drágám, a nagy kalap.

Struczné (Habozva): Ennél maradjak?

Pagony (A játékoshoz): Ellenzem az ügyet...

A kalaposné: (Pagonyhoz): Miért kérem? Ez nagyon jól áll önnagyságának...

Pagony (Visszafordul): Mi az? Mit akar önnagyságával?

A kalaposné: Hogy milyen fess ebben a kalapban.

Pagony (Idegesen): Kérem ne zavarja össze a dolgot. Önnagysága nem az én feleségem. Önnagysága a Strucz ur felesége. Az én feleségem ott áll abba a nagy kalapba...

A kalaposné: Óh, pardón, pardón...

Pagonyné (Az urához): Kelemen, ennél maradjak?

Pagony: Kontra kassza, kontra tuli, kontra ultimó és kontra százast, sőt be mondom a két-százast is...

Pagonyné. Kelemen mit szólsz hozzá?

Giza (Struczhoz): Strucz ur kérem, önnagysága kérdi, hogy ennél maradjon-e?

Strucz: Hagyjon békét, mi közöm nekem ahhoz. Nem az én feleségem... Az én feleségem itt áll ebbe a kis kalapba.

A kalaposné (Strucznéhoz): Ez tagál. A legujabb...

Strucz (Pagonyhoz): Mit kontrázott meg? Az ultimót is?

Pagony: Hát mit mondott be?

Pagonyné: Kelemen!...

Struczné: Tódor!...

Strucz: Én mindent be mondtam, kivéve a tagált...

Pagony: Mi az a tagál...

A kalaposné: Az kérem lószőr forma... (*Mutatja.*)

Pagony (Visszafordul): Hagyjon békét a formájával... (*Struczhoz.*) Hát rekontra. Minden rekontra.

Pagonyné: Kelemen. Most ide nézz...

Pagony (Visszafordul): Rekontra! Mondtam már, hogy rekontra.

Strucz: Mit rekontrázik? Hiszen nem én kontráztam. Maga kontrázott...

Pagonyné: Te mondtad, hogy nagy kalapot válasszak...

Pagony: Nem, nem a keservét neki. Én kicsit mondtam... (*Ledobja a kabátját.*) Kicsit mondtam!

A kalaposné (Pagonynéhez): Strucz ur mondta a nagyot.

Pagonyné: Füttyülök a Strucz urra.

Giza: Pagony ur mondta a nagy kalapot.

Struczné (Struczhoz): Hát te mit mondtál Tódor?

Strucz: Én a kasszát mondtam... és az ultimót mondtam és a százast is be mondtam...

A kalaposné: Óh, annyiba nem kerül...

Pagony (Ordít): Ne beszéljenek annyit... (*Struczhoz.*) Sub kontra! Sub kontra!

Strucz: Hirs! Hirs!...

Pagonyné: Mit akar az apámtól!

Strucz: Az urához szóltam.

Pagonyné: Az nem Hirs, az Pagony!...

Pagony: Játszon ki...

Struczné: Tódor felelj már...

Pagony (Strucznéhez): Hallgass! Hallgass! Mondtam már, hogy a nagyot vedd. (*Struczhoz.*) Játszon ki!

Struczné: Ne tegezzen. Micsoda szemtelenség ez. (*Pagonynéhez.*) Szép kis ura van...

Strucz: Mért tegezi a feleségemet... (*Kijátszik.*) Adjon rá!

Pagonyné: Na hallja. Nem vagyok kíváncsi a megjegyzéseire...

Pagony: Sokat adok rá!

A kalaposné: De kérem, de kérem...

Giza: Nagysád kérem...

Strucz: Mit mondott? Ne sértegesse a feleségemet.

Pagonyné: Kelemen... Kelemen!

Struczné: Tódor!... Tódor!

Pagony (Dühöngve felugrik): Mindent bemondok... Strucz! Strucz! Marabu... Hol az a kalap?
(*Lekapja Struczné fejéről a kalapot.*) Itt a kalap!... Itt a kalap!...

Struczné: Szentelen!... Szentelen!...

Pagonyné: Kelemen, megőrültél. Tedd le azt a lószőr-kalapot.

Strucz (Odarohan): Mért bántotta a feleségemet!

Pagony (Ordít): Szalmát, szalmát adjanak! (*Eldobja a tagál kalapot.*)

Giza: Tessék egy fess szalmakalap. (*Pagonynak adja.*)

A kalaposné: Borzasztó, borzasztó.

Pagony: Kontra! Kontra! (*Rágja a kalapot.*)

A kalaposné (Sikoltozik): Megeszi a kalapot!...

Strucz (Torkon ragadja a kalaposnét): Mért bántotta a feleségemet?

A kalaposné: Segítség! Segítség!

Struczné (Pagonyhoz): Az ura komisz fráter!

Pagonyné: Bestia!... Bestia! (*Torkon ragadja Strucznét.*)

Giza (Kirohan sikoltozva): Madame Luison... Rue St. Toutiste.

Pagony (Struczhoz): Nekem mondta ezt?! (*Pofon üti.*) Vannak, vannak!... Panama...

Strucz (Torkon ragadja Pagonyt): Gazember, gazember!

Struczné: Vegye le a rájjert a nyakamról.

Pagony: Aszpikot! Aszpikot!... (*Pofozza Struczot.*)

Pagonyné: Kis kalap!... Nagy kalap!... Kelemen!

Strucz: Guta!... Guta!...

(*Teljes kavarodás, birkózás, pofonok. Kalapok repülnek a levegőbe. A kalaposné jajgatva kapkod utánuk.*)

IV. JELENET.

Giza beront a mentőorvossal.

Giza: Itt az orvos!... Itt az orvos!...

Az orvos: Hölgyeim és uraim!... (*Mindenki elhallgat.*) A kocsí előállott!...

(*Függöny.*)

HALLÓ, TE VAGY AZ, ÉDES?...

Irta: Lakatos László.

Személyek: A férj. A feleség.

(Szoba. A szobában asztal. Az asztal mellett jobbról, balról karosszék. Az asztalon telefonkészülék. Olyan, hogy az ember a karosszékben ülve is kényelmesen telefonálhat. Amikor a függöny felgördül, a feleség a karosszékben ül és javában telefonál.)

A feleség: Halló... Te vagy az, édes?... Nem, az uram nincs itthon... Egyedül vagyok... Igen, drága Gyurkám, holnap délután Budán... Halló! Hogy ráérek-e? Hogyne, édes, mindig ráérek, amikor csak te kívánod... Mindig.

A férj (bejött óvatosan, lopva a szobába. Kalapban van, bot van a kezében.)

A feleség (aki nem vette észre, hogy a férj bejött): Szeretsz?... Édes, édes Gyurkám... Nem, csöppet sem zavarsz, egészen egyedül vagyok. Az uram ma csak később jön haza. Fiákeron vársz, édes, a Margithidnál. Budai hidfő. Holnap délután négy órakor... Halló... Nagyon helyes... A fiáker fedele föl lesz hajtva. Köszönöm, édes, hogy ezzel is törődsz. Nem akarod kompromittálni a te kis barátnődet, aki *(nagyot sóhajt)* férjes asszony. De mennyire férjes. Férjes!

A férj (nem nagyon durván, de elég hallhatóan letette kalapját, botját. Még régi helyén van, az asszony háta mögött).

A feleség (megfordul, észreveszi az urát).

A férj: Csak folytasd, Irénkém, egészen nyugodtan. Kezd érdekelni a dolog. *(Előbbre jön.)* Holnap délután budai hidfő. *(Itt a férj olyan mozdulatot tesz, mintha el akarná kapni a kagylót, a feleség ezt ügyesen elhárítja.)*

A feleség (nagy zavarban tovább a telefonba): Halló!... Nem, nem! Nincs senki sem a szobában. De nem, ha mondom, az uram még az irodában ül és dolgozik... *(Nagyot sóhajt.)* Hiszen tudod, kedves barátom, hogy az uram mennyit dolgozik, hogyan fárad és küzködik csak azért, hogy jó dolgom legyen.

A férj (beült a másik karosszékbe): Csak folytasd. Le ne merd tenni a kagylót! Mindent akarok tudni!

A feleség: Nem minden bokorban terem ám olyan férj, mint ő!

A férj: Ühüm.

A feleség: Hogy féltékeny? Istenem, melyik férj nem az? És valld be, kedves öregem, hogy neki van is rá valamelyest oka. Utóvégre is még nem vagyok nyolcvan éves és...

A férj: És?...

A feleség: A viselkedésem bizony gyakran olyan, hogy még gyanakodhatnék is rám, ha nem volna az az áldott jó ember, aki annyira megbizik a korrektségemben. Halló... a korrektségemben. Halló... a korrektségemben.

A férj (sziszegve): A randevuról beszélj, ne rólam. Most rajtakaptalak, mindent akarok tudni!

A feleség (felelni akar valamit).

A férj: A telefonba beszélj! Vele beszélj, a kedveseddel! Kíváncsi vagyok, mit fogsz még neki mondani.

A feleség (a telefonba): Halló, kedvesem. Igen, gyanakodhatnék rám, mert vannak rossz szokásaim. Ostoba vagyok és könnyelmű. Telefonozni szoktam fiatal embereknek olyankor, ha az uram nincs itthon. Például most. Most is olyan egyedül vagyok, olyan árva... Halló... Igen, a viselkedésem gyanuba ejthetne egy ostoba embert, de hála Istennek, az uram olyan okos, de olyan nagyon okos...

A férj (sziszegve): A randevura vagyok kíváncsi. Budai hidfő!

A feleség: Igen, a látszat ellenem szól... Halló... Néha tréfából tegezni szoktam a jó barátaimat, ha telefonozok nekik. Mint magát is az előbb, György... Halló... Ne, ne tréfáljon kérem, ez a legkomolyabb, hiszen mindig magázódnunk szoktunk.

A férj (az asztalra csap): A tárgyira, a randevura! Budai hidfő! Holnap délután! Mindent akarok tudni! *(Ujra az asztalra csap.)*

A feleség: Halló... Én voltam. Igen, én! De ha mondom, én csaptam az asztalra. Hogy miért? De furcsa kérdés!... mert idegessé tesz azzal a felhajtott kocsfedéllel. Hát kicsoda vagyok én?... Halló... És kicsoda maga! Vagy talán randevura megyünk... Mi?

A férj: Irén, ne komédiázz!

A feleség: Mert megigértem magának, hogy egyszer együtt kocsizunk, Gyurka... Izé, György... És aztán! Ha tettem, miért tettem, mert az uram, szegény, délután nem ér rá...

A férj: A tulok.

A feleség: Ő értem dolgozik.

A férj: A tulok.

A feleség: Halló... György... izé, halló, kedves Adler ur... hát maga azt hitte, hogy én a maga kedvéért mondtam, hogy: igen. Hohó! Téved, kedves Gyurka... izé, halló, Adler ur... Hiszen miről volt tulajdonképpen szó? Egy kis sétakocsizásról a Hűvösvölgybe.

A férj: A Hűvösvölgybe.

A feleség: És csak nem képzeled, hogy magával mennék fiákerezni, ha mehetnék mással is.

A férj: Mással!

A feleség: Halló... Hogy kivel? Vakmerő! Hát az édes urammal!

A férj: Tessék?

A feleség: Igen, de ő nem visz, ő sohasem visz, mert ő *(sirást utánozva)*, mert ő nem szeret engem.

A férj: Tessék!

A feleség: Ő nem szereti az ő drága kis, jó kis, hü kis feleségét.

A férj: Na tessék.

A feleség: Az én drága jó uram olyan komoly ember. Halló... Tessék?... De hát már mondtam egyszer, hogy egyedül vagyok. Hogy egészen egyedül vagyok... Becsületszavamra, hogy egyedül vagyok. Egészen egyedül. *(Szünet.)* Hahaha... Hogy min nevetek? Hát... hát azon, hogy maga komolyan vette, azt... azt... az előbb a kocsi... a hidfővel... Halló... Hát nem érezte a hangomon, hogy tréfálok... Hahaha... Hahaha... Nevetnem kell, kacagnom kell. És maga azt komolyan vette, Adler ur.

A férj (az asztalra csap): Komolyan vette, Adler ur.

A feleség: Hát mért ne ugratnék olyan ostoba piperkőcöket, mint maga, Adler ur?... Halló... Hogy ostobának tartom?... De mennyire!

A férj: De mennyire!... Mondd neki, hogy én is... Én is ostobának tartom.

A feleség: Mások is ostobának tartják... hogy ki? (*Kérdően néz az urára.*)

A férj: Mondd neki, hogy az egész világ... Az egész világ annak tartja.

A feleség: Az egész világ... Az egész világ annak tartja. Hogy ki az okos ember? Az uram, igen az, aki komoly, az, aki dolgozik. Nem, édes Adlerkám, az én uramat nem lehetne becsapni.

A férj (egy kicsit még azért kételkedik): Gondolod?

A feleség: Magát, Adlerkám? Maga arra született, hogy becsapják. Direkte arra született. Hogy én miért ugratom?... Hogy én miért ugratom magát!...

A férj: Mondd neki, hogy mi köze hozzá... Mi köze hozzá...

A feleség (nagyon gyorsan a kagyló mellé): Mi köze hozzá, mi köze hozzá... (*A kagylóba:*) Ugrattam, mert vakmerő volt, mert szemtelen volt. Mert a női becsületemre tört.

A férj: Ezt tette?

A feleség: Üldöz, ostromol már egy fél év óta.

A férj (sokallja): Már egy fél év óta!

A feleség: Igen. Ezt a leckét megérdemelte. Különbet is érdemelne. (*Hirtelen.*) Istenem, ha az én jó uram itt volna!

A férj: Istenem, hiszen ha én itt volnék!

A feleség (merően az urára néz): Akkor tudom Istenem, kikapná a kezemből a kagylót...

A férj (csodálkozva): Kikapnám a kezedből a kagylót?

A feleség: És ugyancsak megmondaná magának, maga nőcsábász, maga aszfaltgigerli, maga, aki már egy félév óta ostromolja egy erényes asszony, egy családanya köszívét...

A férj (felháborodva): Micsoda! A te köszívédet ostromolja! Na megállj, te Adler...

A feleség: Maga léhűtő...

A férj (hirtelen kikapja a feleség kezéből a kagylót, most ő beszél a telefonba): Maga léhűtő... Maga bohóc... (*csodálkozva*) Halló... Hogy én itthon vagyok-e?

A feleség: Itthon vagy!

A férj: Itthon vagyok!

A feleség: Egész délután itthon voltál?

A férj: Egész délután itthon voltam.

A feleség: Előre megbeszélt dolog volt, hogy őt becsapjuk...

A férj: Előre megbeszélt dolog volt, hogy őt becsapjuk... Izé... hogy becsapjuk magát, Adler ur...

A feleség: Arra született, hogy megcsalják...

A férj: Arra született, hogy megcsalják...

A feleség: Ostobább, mint egy férj.

A férj: Ostobább, mint egy férj. (Lecsapja a kagylót, de csak az asztalra, nem a telefonkészülékre.)

A feleség (az ura nyakába ugrik): Te drága, te édes, te jó. Mért nem jöttél előbb haza? Olyan pompás hecc volt... Annyit mulattam. (Sóhajt): Phü!

A férj: Hát még én! Ha tudnád, hogy én hogy mulattam... Hát már egy félév óta szemtelenkedik veled?

A feleség: Igen. De te mindent láttál, mindent sejtettél, mindent tudtál.

A férj (diadalmasan): Mindent tudtam!

A feleség: Mindjárt az első perctől fogva.

A férj: Mindjárt az első perctől fogva.

A feleség (hirtelen az asztalra néz, látja, hogy a hallgató nincs leakasztva): Te ez a kagyló...

A férj: Tessék?

A feleség: Semmi... Semmi... Csak azt akartam mondani, édes (hirtelen az ura nyakába ugrik, átöleli, hogy az nem lát, nem hall, másik kézzel fölveszi a kagylót, a telefonba mondja): Halló édes... holnap délután... a hidfőnél... egészen nyugodtan... A fiáker fedelét hajtsd fel, szívem. (Nagyon óvatosan leteszi a kagylót.)

A férj (már fuldoklik a feleség ölelése alatt): De hát miért szeretsz annyira, édes?

A feleség (még mindig az urát öleli): Mert olyan okos vagy, édes.

Függöny.

HÁZI BÉKE.

Irta: Courteline. Magyar színre alkalmazta: Komor Gyula.

Személyek: Török Andor, Mimi a felesége.

(A fiatal író szobája. Feneken és jobboldalt ajtó. - Balra, sarokban, praktikabilis ablak. - Festmények, rézkarcok stb. - A sugóval szemben asztal, iratokkal megrakva. - Első szín, balra, a falhoz támasztva magas pulpitus, amelyet az olyan írók használnak, akik állva szoktak dolgozni.)

I. JELENET.

Török.

Török (íróasztalánál a tollahegyével számlálgatja az imént leirt sorokat): 274, 275, 276, 280, 285... No, még csak harminc szenzációs sor... Minél több bekezdés... sok pont... Igazi spekkes szedés... Végül egy hatásos abbaahagyás, elhallgatás... Ha a nyájas olvasó ezzel sem éri be, akkor Pé eff: Pukkadjon fel... Szép kis mesterség, no!... (Bemártja tollát, íráshoz készül, sóhajt, nyujtózkodik, hosszasan ásítózik.) Unod már, öregem, mi?... Csak rajta, rajta... Nyeld le, mint kölyök korodban a csukamájolajat... (Rászánja magát a munkára, miközben olvassa, amit ír): Ez alatt kisértetiesen mult az idő és a Rókus kórház meghitt (Fejét csóválja) templomának órája sulyosan elütötte a hajnali három óra kongását. (Félbeszakítja magát.) A három óra három kongását... Szép kis mesterség. (Keserűen kacag, vállat von, aztán folytatja.)

„Az aggastyán izgatottan járkált föl és alá. Mályvaszinü köpönyeg borította be kiaszott testét nyaktól lábujjhegyig és a sötét szeméből kitoluló könnyük leperregtek őszülő szakállán.” (Félbeszakítja.) Baromi nyelvezet. (Folytatja.)

„A Stáhly-utca irányába tekintett és ezt rebegte: Oh, régi gyalázat, amely husz év multán is a frissen gyújtott tűz lángjával perzseli elhaló lelkemet”... (Félbeszakítja.)

Soha ilyen marhaság! (Folytatja.)

„Hát tovább is cipeljem a gyalázatot?... Menjek haza és vegyem magamra a töredelmesek köntösét?... Nem, nem, erre ráismernek... Menjek haza és hamut hintsek fejemre?!” (Félbeszakítja ismét.)

Olyan hülye ennek a regénynek minden sora, hogy csak az lehet hülyébb, aki elolvassa és gyönyörködik benne... (Folytatja.)

„Hullott a hó”... Sok pont... „Hullott, hullott”... (A jobb ajtón erősen kopogtatnak.)

Tessék, a feleségem... (Leteszi a tollat. Ujabb türelmetlen kopogtatás.)

Várj hát egy pillanatig... (Odamegy az ajtóhoz, kinyitja.)

II. JELENET.

Török, Mimi.

Mimi: Ugyancsak titokteljesen csinálod... Talán bizony hamis bankót fabrikálsz!?

Török: Dehogy... Becsuktam az ajtót, mert nagyon sürgetik a regényfolytatást és nem akartam, hogy megzavarjanak.

Mimi: Csak tedd be hamar, mert még elszáll az ihleted...

Török: Mindig tudsz valami kellemeset mondani...

Mimi: Ugyan kérlek, mit fontoskodol?... Bezárod magad, mint valami drága ékszer... Szavamra mondom, komolyan veszed magadat...

Török: Ostoba vagy...

Mimi: Semmiesetre sem képzelem magamról, hogy Jókai vagyok, vagy Mikszáth... Nesze! *(Hunyorit a szemével.)*

Török: Ne add a gonoszat, Mimi... Honnan veszed azt, hogy Jókainak, vagy Mikszáthnak képzelem magamat? Az én irodalmi munkásságom... *(Mimi felkacag.)*... Te ugyan ne vesd a szememre. Ha azt hiszed, hogy gyönyörűségem telik benne, csalódsz...

Mimi: Ha pedig azt hiszed, hogy másoknak telik benne a gyönyörűségük, még jobban csalódsz...

Török: Mi passziód telhetik abban, hogy nekem ilyeneket mondj?... Majd meglátjuk, ki nevet utoljára... Egyelőre érjük be azzal, hogy husz fillért kapok soronként... De majd irok különbet is és drámát is és majd tantiémeket kapok... Mondani akarsz valamit...

Mimi: Valószínűleg, hacsak azért nem jöttem, hogy társaságodat élvezzem és az ajkadról lepergő szavakat magamba szívjam, mint a mennyei mannát...

Török: Ezt nem merem remélni... Hát mit akarsz?

Mimi: Pénzt.

Török: Már nincs?

Mimi: Nagyszerű kérdés... Persze, hogy nincs... Tudod, hogy november elseje van... Elseje, elseje, bóg a szívem bel-se-je.

Török: Csakugyan!

Mimi: Nincs... nincs... Szeretném tudni, hogy nekem is lenne. Talán azt hiszed, hogy éjjel lopok tőled?...

Török: Ki mondja, hogy lopsz?... Istenem, miért akarsz már megint veszekedni?... Nem mondtam egy szót sem... Minden elsején pontosan megadom neked a háztartási pénzt. Amint az idő mulik, a pénz is fogy és végre nincs több... Hiszen ez egészen természetes...

Mimi: Ha természetes, hát fizess ki és tartogasd a fejtegetéseidet a regényeid számára. Azoknak inkább kell, mint nekem - és leván. *(Hunyorit a szemével.)*

Török: Haj, haj...

Mimi: Tudod, hogy mit gondolok?

Török: Hogy számár vagyok...

Mimi: Kár, hogy nem lépsz fel, mint gondolatolvasó.

Török: Jó, jó, arra gondolok, hogy mi lesz ebből, mire megvénülünk... Hát számoljunk... *(Az asztal fiókjából pénzt szed elő.)* Hát mennyi jár?

Mimi: Négy száz... Jól tudod...

Török: Négy száz... Jól tudod... Várj csak... Egy kettő...

Mimi: Házbérnegyed is van...

Török: Azt külön fizetem... Várj csak, majd adok aprópénzt is.

Mimi: Amint tetszik.

Török (ezüst pénzt rak ki): Tessék... Megvan... Háromszázhuszonöt.

Mimi (meglepve): Mi ez?

Török: A pénzed.

Mimi: Micsoda pénzem?

Török: A konyhapénzed.

Mimi: Kevés.

Török: Micsoda?

Mimi: Kevés!

Török: Dehogy is kevés!

Mimi: Hát hogyan lenne... Kérlek, ha a négyszázból levonok háromszázhuszonötöt, marad?...

Török: Hetvenöt.

Mimi: Hát akkor?

Török: Mit akkor?

Mimi: Add ide...

Török: Oh persze!

Mimi: Miért nem adod?

Török: Adósom vagy veled.

Mimi: Én?

Török: Igenis, te...

Mimi: Miket dumálsz nekem?... Kölcsönöztél te nekem valaha? Szoktam én előleget kunyorálni?... Tudok gazdálkodni, félre is tudok tenni valamicskét... Öt éve vagyunk együtt, hát már észrevehetted volna...

Török: Eltérsz a tárgytól... Nincs szó a te néhány jó tulajdonságodról, hanem igenis a hibáidról, amelyek, sajnos, feles számban jelentkeznek... Ugratni akarsz?... Hát a hetvenöt korona birság?

Mimi: Határozottan megőrültél... Miféle birság?

Török: Az a hetvenöt korona birság, melyet nyelveléssel, különböző komizkodásod, mindenfajta lázongásod miatt, sajnálatomra, kénytelen voltam reád kiróni... Ugy van, ugy van... (*Mimi kábultan kapkod szó után.*) Hát nem érted?

Mimi: Egy szót sem...

Török: Majd részletekbe bocsátkozom, hogy tisztán lásd a dolgot... (*Zsebéből egy kis noteszkönyvet vesz elő, felnyitja és olvas.*)

„Október 1. Amiért vitatkozott egy ügyben, amelyből egyetlen szót sem ért... azután belátta tévedését, de rosszhiszeműleg belekapaszkodott egy egészen mellékes körülménybe, csak-hogy mégis igaza legyen és hogy kétségbeejtse Török urat, aki oly szelidlelkű, szerény és türelmes... Egy korona ötven.”

Mimi: He, hallod... mi ez?...

Török: ... „Október 2. Amiért, amikor Török ur azt kívánta, hogy negyedórával előbb ebédeljenek, jusst is egy negyedórával később tálaltatott és amikor Török ur panaszkodott, azt vágta oda neki: Ha nem tetszik, eredj a korcsmába... 3 korona 25...”

Mimi: Ez már mégis...

Török: „3-ikán: Amiért Török urat aljasnak mondta és lekomiszozta, mert nevezett nem akart megvenni egy egészen fölösleges színes üvegű ampolnát utánczott kovácsolt vasból... 1 korona 25.”

„4-ikén: Amiért Török urnak, aki felhozta, hogy miért nincs zöldség a levesben, azt mondta: Mindig ugyanazokkal a keservekkel állsz elő, - ami sajnós, igaz is, 75 fillér.”

„5-ikéről: Amiért azt mondta: Emlékszel, amikor egyszer megbocsátottam neked, hogy hajnali hét órakor jöttél haza?... 32 korona...”

Mimi (fuldokolva): Mennyi?

Török: Harminckét korona...

Mimi: Potom ár... olcsó... végeladás...

Török: Ha az ember megbocsát, akkor nem rágja mindig az ember fülét, hogy „ugye megbocsátottam”... Aztán meg mit bocsátottál meg?

Ezerszer megmondtam, hogy Rákosszentmihályon voltam és lekéstem a vonatról...

Mimi: Hát elhittem?!

Török: Higyj, amit akarsz, de ha üldözni akarsz a kegyességeddel, ha így akarsz termelni a nagylelkűségeddel és nem hagysz békén a halálos ágyamig, azzal, hogy a jószágodra emlékeztetsz, hát tartsd meg a jószágodat... Akkor jobb szeretem, ha neheztelsz... Ha így adod az áldozatot, jobb szeretem, ha nem kötelezel le engedékenységeddel. És leván... De folytatom: *(Szemhunyorítás.)*

„Okt. hat: Amiért azon éretett, hogy tönkresilányítsa a hálószoza lámpáját azzal a célzattal, hogy rákényszerítse Török urat az utánczott kovácsolt vasból való színesüvegű ampolna megvételére... 2 korona 50.”

„7-ikén: ...”

Mimi: Sokáig tart ez még?

Török: Micsoda?... Ez a birság rendszer, amelyet a mult elsején meghonosítottam. Addig, amíg rá nem térsz egy méltányosabb bánásmódra, melyhez jogom van és amelyet megkövetelek...

Mimi: Mél-tá-nyosabb?

Török: Igenis, igenis...

Mimi: Muszáj vagyok nevetni...

Török: Érts meg jól... Öt év óta kényszeritem magamat arra, hogy igazságtalanságaidat mentessem és mindenféle kötelességet szabok magamra a kedvedért... Addig mentem, hogy azt gondoltam, hátha meghat a dolog, hátha mégis észreveszed, hogy „hm, mégis csak én lehetek a hibás”... Nos hát gyermek, elég volt belőle... Kezdem unni a dolgot... Torkig vagyok, érted?...

Mimi: Hol vagyunk? Az erdőben... Nem szoktam meg hogy velem így beszéljenek!

Török: Majd megszokod.

Mimi: Szeretném látni...

Török: Meglesz.

Mimi: Kedves barátom...

Török: Bővebb magyarázatot akarsz?... Csak rajta... Ismétlem, öt éve már, hogy szeretettel viselem el gonoszkodásodat. Minden reggel megbocsátok neked azzal az elhatározással, hogy majd másnap végezek... Házasságunk első idejében próbáltalak meggyőzni, magyarázgattam neked az egyetértés, a békesség előnyeit, a zavartalan családi béke fontosságát, a szoliditás, a kezeség diktálta nekem szónoklataimat... Egyszer, amikor órakhosszat hiába prédikáltam, elfogyott a türelmem... Felállottam, megragadtam a szoknyád alapját, aztán ügyesen lefektettelek balkaromra és jobbommal kissé megdolgoztalak...

Mimi: Nagyszerű... Oh, csak diadalmaskodjál... Gyáva, komisz, aljas...

Török: Majd leszek oly bátor és diadalmaskodom... Mert a tekintély elvének ez a demonstrációja tényleg egészségesebb gondolatokat támasztott benned... Eljárásom jótékony hatását kénytelen voltam még néhányszor előidézni és be kell ismerned, mindig volt rá okom... Nem vagyok sem aljas, sem gyáva, sem brutális, ahogy te kegyeskedel mondani... Egyszerűen szegény író ember vagyok...

Mimi: Minden tehetség nélkül...

Török: ... minden tehetség nélkül, de aki mégis megkívánja, hogy otthonában megtalálja azt a nyugalmat, amelyben dolgozhassek, hogy saját házat is szerezhessen. Sajnos, ti nők hamarosan érzéktelenek lesztek a legszebb intézmények iránt... Szomorúsággal láttam elérkezni azt az időt, amikor a megfenyítésekre ügyet sem vetettél, sőt már szinte jólestek... Más módszert kellett kitalálnom... Rávettem magamat a butorzatra...

Mimi (gunyosan): Milyen ötletes!

Török: Nagyon... Amikor először törtem be a sámlival a nagy szekrény tüköruvegét, egészen belenémultál és ennek úgy megörültem, hogy hat héten belül úgy elégittem ki a csendszomjamat, hogy megbánás nélkül törtem össze két széket, a vizeskorsót, a kottatartót, a lámpát, az ingaórát, a leveses tálat, Lupi bácsi mellszobrát, a szalónunk diszét és egyéb elsőrendű szükségleti tárgyat. Az a baj, hogy a butor nem főnixmadár, amely a saját hamvából újjáéled. Az a kilátás, hogy a tönkretett butor helyett másikat kell venni, hamarosan elvette a kedvemet az új módszertől és másikat kerestem... Mit csináljak?... Megszökjem? De hova?... Mert itt ugyan minden megvan, ami lelkesítheti az olyan embert, aki nyárspolgári elmével épügy utálja a szerket, mint a hoteléletet. Már kezdtem kétségbeesni, amikor a jóságos ég azt a mentő gondolatot sugallta, hogy egyszerűen megfizettetem veled a komizkodásaidat. Azt hiszem, ez a végleges megoldás, amelyhez ragaszkodhatom. Esküszöm neked, hogy ezentul nyugodtan tehetsz, amit akarsz, engem nem fogsz kihozni a sodromból, nem fogok megharagudni, szabadon bocsáthatod pokoli temperamentumod minden paripáját. Akármit csinálsz, akármit beszélsz, én nem bántalak, én egy szót sem mondok, egyszerűen felírom a számlára... A hónap végén fizetsz. Ordits, böggj, pörlekedjél, szájaskodjál, nyelvelj, kavargójjál, csinálj botrányokat, csődítsd össze a szomszédokat, ne is törődj vele, majd a hónap végén megfizeted. Nem veszekszünk többé, - elég volt. Nem veszekszünk, - belefáradtam. Határozottan el vagyok szánva arra, hogy megteremtsem itt a házi békét és minthogy nem tudtam eddig célt érni sem szépszerivel, sem a legszélsőbb eszközökkel, arra szántam el magamat, hogy a te saját pénzedem fogom megvásárolni, ami bizonyára nem történt volna meg, ha magadtól adtad volna meg. Dixi... Megmondtam. Nem tartóztatlak tovább. Mehetsz. Folytasd a dolgot. Nagyon sajnálom, hogy oly hamar kell elválnom tőled, de hi a kötelesség és a lapom vár...

Mimi: Ha kibeszélted magadat, majd mondd meg...

Török: Eleget beszéltem.

Mimi: Hála Istennek... Kérem a hetven koronámat...

Török: Egy fillért sem...

Mimi: Nem adod ide?

Török: Nem.

Mimi: Ez a rögeszméd?

Török: Az.

Mimi: Minden drága...

Török: Tudom.

Mimi: Számlákat kell fizetni.

Török: Nem tagadom.

Mimi: Előre mondom, hogy háromszázhuszonöt koronával nem tudok kijönni...

Török: Menj be...

Mimi: Jó vicc... Majd kenyeren és vizen élünk...

Török: Oh, persze... Rendezkedjél be, ahogy tudsz... De ha nem kapom ebédre azt a bőséges és egészséges ételt, amit megkívánhatok, majd a kaszinóban ebédelek, természetesen a te költségedre... Mégis csak furcsa lenne, hogy én érjem be kenyérral és vízzel, amiért te nyelvelsz, vagy lámpákat törsz össze...

Mimi: Ez a végső szavad?

Török: Az utolsó!

Mimi: Jól van... (Az ablak felé mutat). Ideadod a pénzemet, vagy kiugrom az ablakon...

Török: Az ablakon?

Mimi: Az ablakon.

Török (nyugodtan odamegy az ablakhoz és kinyitja): Ugorj. (Kis szünet.) Ugorj!

(*Mimi mozdulatlan marad, gyűlölettel meredezve Törökre.*)

Mimi: Nagyon is örülnél neki, orgyilkos!

Török beteszi az ablakot és előre lép.)

Mimi (üldözi): Gyilkos, gyilkos, gyilkos!

Török (az asztalnál a jegyzőkönyvbe ír): November 1. Amiért azzal fenyegette Török urat, hogy kiugrik az ablakon és öngyilkos lesz, amivel meg akart lágyítani, két korona ötven.

Mimi: Gyáva, gyáva, gyáva...

Török: Amiért nem ugrott ki... harminc fillér.

Mimi: Látom már, hová akarsz kilyukadni... Látom, mit akarsz elérni... A kimulásomat akarod...

Török: Kimulás? (Ir.) Amiért a társalgás folyamán lehetetlen kifejezéseket használt... harmincöt fillér.

Mimi: Elég, eleget türtem egyetlen szó nélkül... Megyek vissza a mamához...

III. JELENET.

Török.

(Mintha misem történt volna, visszamegy az asztalhoz és diktál önmagának.)

Török (irva): „Hullott a hó... Hullott a hó...” Négyszer sok lesz... De csak maradjon... Na most néhány rövid sort! *(Tovább ír.)*

Hirtelen egy sötét alak szólítja meg:

- Itt vagy?

- Itt.

- Régóta?

- Régóta...

- Várjunk még?

- Várjunk.

- Meddig?

- Fél órát.

- Aztán?

- Majd meglátjuk!

- Itt a revolver?

- Itt.

- Akkor hát döntsön a revolver.

- Helyes... *(Homlokát törli.)* Csinos mesterség... Most egy pár hosszabb sort, mert a kiadó haragszik. *(Ir.)*

„Amint a két ember a Gyöntyük-utca felé fordult...” *(Félbeszakítja magát.)*

És a napszámosok még panaszkodnak.. Oh, irigylésreméltó cserépfedők! *(Ir.)*

„Kocsizörej szakította meg az éj tompa csöndjét...” *(Félbeszakítja magát.)*

És mit akarnak a bányászok?! *(Ir.)*

„Az öreg megrántotta kísérőjének karját, mohó mozdulattal rántotta elő a revolvert, amelynek villogó csöve...”

Azt hiszem már elég is... Nézzük csak... *(A tolla hegyével számítja a sorokat. Mimi jön bőrönddel.)*

IV. JELENET.

Mimi, Török.

(Mimi átmegy a színen a fenékajtóig.)

Mimi: Hát isten veled.

Török: Ah, te vagy... Elmész?... Jól van, isten veled.

Mimi: Egy szavad sincs hozzám?

Török: Nincs... Mi is volna?

Mimi: Nem tudom, de azt gondoltam... talán...

Török: Tévedés volt.

Mimi: Bocsáss meg...

Török: Nincs miért.

Mimi: Elvégre is, ha házaspárok nem értik meg egymást, elválhatnak gyűlölködés nélkül...

Török: Természetes...

Mimi: No ugye...

Mimi: Hát el van határozva...?

Török: Micsoda?

Mimi: Nincs mit mondanod?

Török: Nincs.

Mimi: Hát akkor pá...

Török: Pá... *(Ir.)*

Mimi: Akárhogy van, nagyon megleptek volna vele, ha tegnap azt mondják nekem, hogy ma kidobsz engem... szavamra mondom...

Török: Nem doblak ki.

Mimi: Talán a kiskutyám dob ki... Hát mi egyebet művelsz?

Török: Csak nem tartóztatlak...

Mimi: No, de...

Török: El akarsz menni, hát eredj... Csak nem akarod, hogy erőszakkal tartsalak vissza, és falra szögezzelek, mint egy denevért... *(Kis szünet.)*

Mimi: És még csak nem is bánt egy cseppet sem?

Török: Micsoda?

Mimi: Hogy elmegyek.

Török: Mi közöd hozzá? Mit törődöl vele?

Mimi: Mégis azt hiszem, öt évi házasság után nem halnál bele, ha egy jó szóval bocsátanál utra...

Török: Kivánom, hogy jól érezd magad és légy boldog... találj meg ott, ahova méysz, a boldogságot, amelyet én nem tudtam neked megszerezni... vertelek néha, hát bocsáss meg, habár az ütlegek, amiket neked adtam, legalább is úgy fájtak nekem, mint neked és habár meg lehet érteni, hogy elment az eszem olyankor, amikor megörjítettél... Ezzel azt az ügyet elintéztük... Nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy gyöngéd és hűséges férjed voltam. Tűrtem tulajdonságaidat, belenyugodtam féltelenségeidbe, naponként tiz órát irtam buta regényfolytatásokat, aminek azt köszönhetem, hogy meleg otthont adhattam neked, ruhákat, amik diszitettek, apró ékszereket, amik szépitettek téged. Mindent megtettem, hogy boldog légy. Észre sem vetted. Ne is bántson a lelkiismereted. Rendben van. Az asszony sohasem látja meg azt, amit érte tesznek, csak azt látja meg, amit meg nem tesznek.

Mimi: Azért megcsókolhatsz.

Török: Ha úgy tetszik. *(Hozzálép, hidegen megcsókolja, aztán előre jön.)*

Mimi (távozó mozdulattal): Hát akkor pá!

Török: Pá!

Mimi: (Kimegy, de rögtön visszatér, leteszi a bőröndöt, Törökhöz lép.)

Mimi: Add ide a hetvenöt koronámat.

Török (szeliden): Nem lehet.

Mimi: Kérlek.

Török: Nem lehet, biztosítlak.

Mimi: Miért nem.

Török: Már nagyon is sokszor bocsátottam meg neked... Hát nem mész... Eredj, eredj, drágám. Neked is jobb lesz.

Mimi: Kérlek, add ide a hetvenötöt. Ha nem adod ide, beleőrülök.

Török: Nem változtatna rajtad.

Mimi: Még csak az egyszer... Tudod mindent kiszámítottam... Épen ez a hetvenöt korona marad meg és akkor megvehetem... vehetek egy... egy valamit.

Török (megdöbbenve): Mit?

Mimi: Egy ámpolnát.

Török: Egy ámpolnát? Színes üveggel.

Mimi: ... Utánzott kovácsolt vasból...

Török (felriad): Megint kezded!

Mimi: Az az ámpolna... De nem... Igazad van... Ne, haragudjál... Már nem kell... És másért se haragudjál... Tudod szeretek veled kibékülni, azért haragitalak... Te... te... mégis csak jó férj vagy...

Török (meg van hatva): Jól van... jó... Várj csak... *(Előveszi a notiszt.)*

Mimi: (Ijedten): Mit vétettem?

Török: (Jóságosan): Megállj, a javadra írom... „November 1. Amiért megbánást mutatott, lemondott a színesüvegű ámpolnáról, jutalom... hetvenöt korona.”

Mimi (reáborul): Angyal vagy... Nem is érdemellek meg téged!

Török: Jó... jó... Itt a pénzed... *(Átadja.)* És most szaladj, szaladj, dolgoznom kell...

Mimi: (Nagyon gyöngéden ölébe ül, megcsókolja, aztán lassan kimegy.)

Török: (Gyöngéden, szánnal utána néz.)

Török: (Az íráshoz.) Hadd lássam, hány sor... Ah, éppen elég... Azt hiszem, megvehetem neki azt a színesüvegű ámpolnát... Haj, szépen vagyunk!... *(Határozott vonásokkal.)* Folytatása következik!

(A függöny összecsap.)

A NAGYON OKOS EMBER.

Irta: Molnár Jenő.

A nagyon okos ember: Ah, van szerencsém, jónapot kívánok, kedves, jó, mélyen tisztelt doktor ur... Igazán boldog vagyok, hogy láthatom. Száz esztendeje, hogy utoljára találkoztunk. Pedig ha tudná, milyen nagy kitüntetésnek tartom, valahányszor beszélhetek önnel és a véleményét hallhatom egyről-másról. Nem hiába mondják az emberek: a doktor Reczegey? Hja, az egy nagyon okos ember...

A doktor: Oh...

A nagyon okos ember: Kérem szépen, azt én jobban tudom megítélni. De ha nem tudnám megítélni, akkor is ott vannak az emberek és a tömeg, oh, az nem téved, a tömegnek jól ki vannak fejlődve az érzékei, az mindent csalhatatlanul megállapít, annak finom a hajszálmérlege. A multkor is, nagyobb társaságban, arról volt szó, milyen élesen boncoló elméje van a doktor urnak. Miről is beszéltünk? Igen, egy bonyodalmas válópörről, - vagy a tengeralattjáró harcra - pontosan nem emlékszem rá, de ön a véleményét nyilvánította valahol és mindenki el volt ragadtatva. Reczegey doktor megint fején találta a szöveget. Hja, könnyű az okos embernek. Mert mit ér a tanulás, a tudás, mit ér a rengeteg elraktározott adat, szó, tény, vagy mit ér egyedül a jó modor, a kellemes megjelenés?... Ész, az kell, ész... És éppen ezért örülök, hogy ilyen szerencsés vagyok és mélyen tisztelt doktor urral találkoztam. A tanácsát szeretném ugyanis kikérni. Bocsásson meg, hogy ilyesmivel háborgatom...

A doktor: Kérem.

A nagyon okos ember: Igazán lekötelező. Tetszik tudni, arról van szó, hogy az egyik lányom, - nem az Olga, aki tanítónő lesz, nem is az Irén, aki orvosnő szeretne lenni, - hanem a Tercsike... Jaj, a Tercsikével igen nagy baj van. Képzelve el, megtudta a feleségem, hogy szerelmes leveleket kap a gimnazistáktól. Hát nem borzasztó! Persze, ön most joggal kérdezheti: hát micsoda nevelést adtak annak a kislánynak, hogy tizenhat éves korában szerelmes irásokat küldözgetnek neki. És még több joggal kérdezhetné: úgy viselkedik-e a Tercsike, hogy azok a haszontalan gimnazisták - igaz is, három jogász és két bölcsészethallgató is van köztük - fölhatalmazottnak érezhették magukat a levélírásban kifejezésre jutott merényletre. És sok mást kérdezhetne tőlem. Ezzel szemben én a következőképp védekezhetem: tehet-e róla szegény jó feleségem, aki három jótékonyági egyesületnél tevékenykedik, hogy a leányai közül egyik vagy másik ezt vagy azt csinálja neki: Helén, Helén, ennek te vagy az oka, te neveltetted a leányokat: látod, a Gyuri meg a Lajos milyen mások, - tetszik tudni, a Gyuri tanárjaival igen jó barátságban vagyok, a Lajos pedig ugysem akart tanulni, kadétnak ment, s ha akkora lesz az esze, mint az én pechem, legalább is Hindenburg lesz belőle. Mondom, én odahaza igyekeztem rendet teremteni, de egy polgári leányiskolában könnyebb a tizperces szünet alatt halálos csöndet varázsolni, mint ebben a dologban egy apának okosan eljárni. Az ön bölcsességéhez fordulok, mélyen tisztelt doktor ur s azt hiszem, nem vonja meg tőlem kegyes jóindulatát. Ugy érzem, számíthatok önre.

A doktor: Igen.

A nagyon okos ember: Van a dolognak még néhány ága-boga, azt is önnek kell megismernie. A lányaim természete és jelleme ugyanis különféle. Az Olga például makacs, engedetlen, de korrekt és házias. Az Irén nyilt, szatirikus, de befelé ábrándozó, a Tercsike, akiről beszélek, kissé alattomos, titkolódzó és amellettt mindig mosolyog... jaj, ha látná, milyen édes gödröcskéi vannak az arcocskáján, ha nevet... tetszik tudni, akár a hamvas barack vagy egy használatlan villanykörte... úgy ragyog, úgy villog... És ha kinyitja azt a cseresznyeszáját... én

igazán nem csodálom, ha azok a Barcsay-utcai kölykök beléje bomlottak... Majd meg méltóztatik látni, ez a lányom csinálja a legjobb partit... De most ezer bocsánatot kérek, itt jön az én villamosom, a 75-ös szám, már félórája várok rá, sietek... Igazán hálásan köszönöm, hogy volt kegyes segítségemre lenni ebben a kényes ügyben. Hja, igaza van a barátaimnak: egyetlen okos ember van... A doktor Reczegey... Köszönöm, nagyon köszönöm... Eszerint fogok cselekedni... Alázatos szolgája, doktor ur...

A doktor: Jónapot.

A NAGYBÁCSI.

Irta: Karinthy Frigyes.

Személyek: Ragyai, Benzin, Életkopf.

(Ragyai és Benzin egy kávéházasztalnál ülnek. Ragyai kapacitálja Benzint).

Ragyai: Borzasztó, de kérlek, ez borzasztó!

Benzin: Hát kicsináljak veled?

Ragyai: Hát mindjárt idejön és a nyakamra ül.

Benzin: Hagyj békén.

Ragyai: És én azt mondtam neki, hogy itt mindjárt kifizetek mindent.

Benzin: Bánom is én!

Ragyai: És hogy a vidéki nagybácsi, aki a váltókat aláírta, az is mindjárt itt lesz.

Benzin: Neked a vidéki nagybácsid? Azt látni szeretném. Neked is itt lehet vidéki nagybácsid. Neked, azt hiszem, apád sincs.

Ragyai: Hát meg fogod látni, illetőleg nem fogod meglátni. Mert az ember nem látja saját magát.

Benzin: Saját magát?

Ragyai: Igen. Te leszel a vidéki nagybácsi.

Benzin: É... é... én? Te elmebajos vagy.

Ragyai: De Leókám, annál nincs egyszerűbb. Hozok neked egy pipát, arra rágyujtasz. És a pipa mögül beszélsz. És vidékiesen beszélsz... dialektusban.

Benzin: De... dedede... nem tudom azt...

Ragyai: Leókám, édesem, hidd el, semmi az egész. „E” helyett mondd mindig „ő”, például ne azt mondd „ember”, hanem így mondd „embör”.

Benzin: Ez az egész?

Ragyai: És mondj mindenféle vidéki szavakat és mondj egy pár közmondást: jó ecet korán savanyodik, meg ilyeneket - és beszélj az aratásról és mondd egypárszor: teplince és repce-pogácsa.

Benzin (idegesen): Na jó, jó, azér tanítani nem kell engem, tudom én. Csak bizd rám.
(Hirtelen): Hogy mondod: telpince?

Ragyai: Jaj, nem, teplince. Jaj, siessünk, mindjárt jön.

Benzin: Na jó, na jó, na jó, ne ugrálj! Mondj gyorsan még egy pár ilyen vidéki izét...

Életkopf (megjelenik): Alászolgája, Ragyai ur.

Ragyai (gyorsan odasug még Benzinnek): Teplince, görvély, lófráz, miegymás, silbak, tag, bion-bion...

Benzin (pipára gyujt).

Életkopf: Szabad kérem helyet foglalni?...

Ragyai (szélesen): Tessék, tessék, kedves Életkopf ur... (*Benzinhez*): Kedves bácsi, engedje meg, hogy bemutassam Életkopf urat... A nagybácsim Paptamásiból.

Benzin (zavartan): Hát bion, bion... körem szépön... hát bion, nálunk már öz így... vön... van...

Életkopf (udvariasan): Ó, nagyon örülök, hogy megismerhetem... őőő... gazduramat. Hogy szolgál kedves egészsége?

Benzin (lassankint jön bele): Hát... ahogy az ecceri embernél... ki, hogy mög miögmás.

Ragyai: A nagybácsim már ilyen akku... akkurátos ember... csak pipázni szeret...

Életkopf (udvariasan): Jó az, kéremszépen, ilyen rossz időbe... (*Erőlködik, nem jut semmi az eszébe*). Hát milyen volt a termés?

Benzin: No-no... hőt... hát vágott, vágott valahogy... mint a jó ecet... csak éppöghogy a teplince vót fel... feldágványozva.

Életkopf (udvariasan): Hosszabb időre tetszett fellátogatni?

Benzin (köpni akar a pipa mögül, de nem sikerül). Hát... mondok, csak megnözem, micsinyá ez a finyu itt Pösten, a zögyetemen. Hogy tönül-e, vagy mi eburá. A termésit nekijö. Meraszongya, hogy aszongya, mondok, demeg ezéris, hogy silbak, az silbak.

Életkopf (udvariasan): Bizony kérem úgy van az.

Benzin (nyakasan): No, azért mondom. (*Csendesen pipázik*).

Ragyai: Hát kedves nagybácsim, most bocsásson meg nekem, átszaladok ide az egyetemre egy kicsit... maguknak ugyanis biztosan beszél-nivalójuk van egymással... Adjon isten...

Benzin: Agyon, agyon... nagy huncut ez a finyu, keservit a teremtésinek!... (*megcsipi Ragyait dühösen*). Te disznó, ne menj el, én már nem tudok egy olyan vidéki szót se...

Ragyai (sugva): Beszélj akármit. (*Hangosan*): Hál istennek ajánlom. (*Elsiet*).

Benzin: Pájjinkás jóreggelt a biró urnak... nó... (*Pipázik*).

Életkopf (a torkát köszörüli): Hát... bizony gazduram... itt Pesten nem volt valami jó termés...

Benzin: No, no. Ki korán kel, aszongya, hát az bion aszongya, aranyat löl.

Életkopf (hizelegve): Milyen szép, zamatos vidéki kiejtése van gazduraságonak.

Benzin (lehizelegve): Ugyan ugye. Netene. Nyetenye. Hő, he, Riska, Nyihaha.

(Szünet).

Életkopf: Hahaha. Nagyon mulatságos. Így hívják a tehenet, úgy-e. Voltam kérem én is azelőtt vidéken. Értem én, amit beszélnek a gazduraságok.

Benzin (kiveszi a szájából a csutorát): Hát aztán... keejd, kied mindenségességet megért, amit én itt miegymás beszéllek?

Életkopf: Meg én, könyörgöm. Velem egész bátran tetszik beszélhetni.

(Szünet).

Benzin: No mer azért mondom.

Életkopf: Bizony, bizony. (*Vár*).

(Szünet).

Benzin: Hát csak így bion, aszongya.

Életkopf: Hahaha. Nagyon helyesen tetszik gondolni gazduraságnak.

(Szünet).

Benzin: Mer mostanság minálunk naon megereszkedött a... a... zsendőke.

Életkopf: Ja, der zsendőke. Bizony, így ősz felé már az úgy van. (Vár).

(Szünet).

Benzin: Hát... mondok, már csak mégis szeretném tudni, hogy az urnak... ha meg nőm sértem, úgy-e köröskedőnek tetszik lönnyi.

Életkopf (bólogat).

Benzin: Hát azért kérdem, hogy úgy-e, bocsánatot kérek, errefelé is ittenség az ember kiszera méra mibévalóságban, meg vissza is, igaz-e?

Életkopf: Hogy itten is... appardon, bocsánatot kérek, nem hallottam egészen tisztán... (közelebb hajol füléhez tett kézzel).

Benzin (kiveszi a pipát): Hát csak aztat kérdem, hogy itt is, ezen a vidéken, e, a kiszera méra mibéva tárkány van-e, ha meg nem sértem?

Életkopf (egy percig néz rá aztán): Kedves gazduram... appardon... olyan lárma van ebben a kávéházban... kérem ne haragudjék... nem értem világosan... (egész közel hajol).

Benzin (fejét csóválja): Aujnye, tréfázik az ur velem. Már csak harmaccor megkérdöm: hát azt kérdeztem tisztelettel (szótagolva), hogy itt, ezen a vidéken a kiszera méra mibéva ovért lehele kapni annyiér?

Életkopf (elvörösödik, mélán néz maga elé): Hja... azt tetszik... hát persze... hm... (Hirtelen): Ezer bocsánatot kérek - hogy tetszik mondani?

Benzin (megsértődve): Mán úgy látom, ugrat az ur, no.

Életkopf (rémülten): Dehogy kérem, eszemágában sincs... hogy képzelheti?... de igazán nem értettem...

Benzin (feláll): Ennél világosabban pedig én sem tudok beszélni, ha nem akarja az ur, hát nem akarja! Nem az én pénzem bánja.

Életkopf (ijedten): Na igen... igen... hát hogy is van... csak egyetlenegyszer még...

Benzin: Hát utoljára mondom...

Életkopf (kimereszi a szeméit, a két fülét, mint két vitorlát feszíti előre, úgy figyel).

Benzin: Utoljára mondom hogy kiszera mibéva hidarány égami, ha lehet, lehet - hát belemegy így, visszajöhet?

Életkopf (most már nem meri mutatni, hogy egy betűt se értett, gondolja, biztosan ő bolondult meg, már régen félt ettől): Hát persze... persze... visszajöhet...

Benzin: Na, hálaistennek. Hát akkor csapjon a tenyerembe.

Életkopf (belecsap a tenyerébe).

Benzin: Na. Hát holnap behozza?

Életkopf: M... ja. Be... persze.

Benzin: Na. Háromszor összeadjuk, jó lesz?

Életkopf: Ee... öö... jó lesz, persze.

Benzin: No, csakhogy mögállapodtunk.

Életkopf: Akkor... hát... meg...

Benzin: Nuna. Hát szurja le akkor.

Életkopf: Mi...? Mit?

Benzin (ugy néz rá, mint egy bolondra): Mit? Hát a husz pöngőt. Hát nem állapodtunk meg? De furcsa az ur, no.

Életkopf: Hja... ja... persze... elfelejtettem... *(Reszketve szed ki husz forintot és átadja).*

Benzin (körülményesen elteszi): No. Hát aztán... holnap behozza majd a könyvet!

Életkopf: A... a... a... *(felugrik):* Igen... bocsánat... de most szaladnom kell... pálinkás jó... ajánlom reggeletem... ajánlom pálinkámat... *(elrohan).*

Benzin (utánakiált): De behozza holnap, hé!

Életkopf (kivülről): Igen... Igen...

(Szünet).

Ragyai (beugrik): Gratulálok! Nagyszerű volt! Hogy csináltad ezt?

Benzin: Hát csak úgy! la!

Ragyai: Nagyszerű! Husz forintunk van?

Benzin (végignézi): Forintunk? Mán csak ecsémuram, menj vissza az egyetemre, aszondom, oszt ne árcsad bele magad a dágványba! miegymás! *(Kifelé indul).*

Ragyai: No ne bolondulj, Leó... Megörültél? Hová mész?

Benzin: Vissza a vidékre! *(El).*

Ragyai: Tyü! Ez belejött.

DERÛS HISTÓRIÁK

IRTA

SIPULUSZ (RÁKOSI VIKTOR)

Kiadja a „VIDÁM KÖNYVTÁR” kiadóhivatala Budapest.

A tanácsos ur titka.

Barlay Olivér miniszteri tanácsos egy nyári napon kigyalogolt a budai hegyek közé, kimelegedett és szomjas lett. Tehát megivott egy pohár sört.

Hétfői nap lévén, a sör vasárnapi maradék volt. Hogy a korcsmáros ezt elleplezze, jég közé tette. A sör tehát hideg volt. Barlay ellenben, mint említettem, meleg volt. Mi következik ebből? Nem az, hogy a sör melegszik föl, hanem az, hogy Barlay hül meg.

Meg is hült.

És meg is halt.

Nem volt olyan híres ember, hogy a lapok külön tudósításokban regisztrálják haldoklásának egyes fázisait. Akkora alakja közéletünknek meg épen nem volt, hogy a lapok előre megcsinálták volna az életrajzát, mely kiszedve áll s csak betördelik, mikor a reporter jó s pihegve szól, hogy a nagy ember nincs többé. De melegen irtak róla, mert nálunk mindenkiről melegen irnak, aki ki van terítve és többé nem áll útjában senkinek és nem irigyelhető.

A temetésen megjelent egy csomó kegyelmes ur, az egész minisztérium, néhány képviselő (de csak a kibocsátó és az aláírók), s az a kis, beteges külsejű zsidó fiú, aki az összes lapoknak a tudósítást szokta írni, s a kit ezért *könyomatosnak* szoktak csufolni. Hej, hideg téli napokon sok nagy urat kísért ki már ez a gyerek a temetőbe, s ő még mindig itt van, kísér, fázik, jegyez, köhög és paroláz az előkelőségekkel, akik jól tudják, hogy ő a közvéleményt képviseli.

A pap előlépett s miután egy perczre magába merültnék látszott, a következő beszédet mondotta:

(A beszédből csupán a megboldogult érdemeinek méltatását vesszük ki.)

- ... A mai léha korban igazán elmondhatjuk, hogy e hideg koporsóban a munkának egy valódi bajnoka nyugszik. Ereiben a vérré vált kötelességérzet lüktetett. Nem azért dolgozott, mert dolgoznunk kell, hogy a mindennapi kenyeret megszerezhessük, hanem dolgozott, mert ez volt a szenvedélye. Óh áldott, óh nemes szenvedély, vajha lobognál a mai nemzedékben úgy, ahogy a megboldogultban lobogtál! Mily üdv fakadna ebből hazánkra. Már pályája kezdetén észrevették fölebbvalói az ő jeles tulajdonságait és különösen odaadó munkásságát, melylyel minden idejét hivatásának szentelte. A jól betöltött kötelesség tudata: ez volt az ő egyetlen öröme. Halála nagy rést ütött közéletünk bástyáján, mely sokáig betölthetetlen marad...

Igy folyt a beszéd tovább, egyformán, emelkedés és süllyedés nélkül. Az öregedő pap sok ember koporsója mellett állt és beszélt már, s megszokta a temetést nem érzelmi aktusnak, hanem aktaelintézésnek tekinteni. A halál elveszítette előtte borzalmas jellegét, mert az ő hivatalos életének mindennapi jelensége volt. Még a hátramaradottak meghatottsága és gyásza (mert csak ez a kínos és szivettépő ilyenkor, a halottat tán okosabb irigyelni) se érintette őt különösebben.

A miniszter volt oly kedves, hogy a temetés után fölment az özvegyhez s egy száraz, hivatalos vigasztalogatás keretében sziveskedett az elhunytat több ízben *jobb kezének* nevezni. Ez a példa hatott, sokan fölmentek a családhoz, s vigasztalólag variálták a pap beszédét: Barlay munkaszvedélyét.

Mikor az utolsó látogató is eltávozott, a család özvegy Barlayné vezetése alatt összegyűlt az elhunyt faragványos íróasztala körül, s a hátrahagyott papírok átvizsgálásához fogott.

Mindjárt legfölül feküdt egy hatalmas, szembetűnő levélboríték, melyre nagy betűkkel ez volt írva:

Halálom után bontandó fel.

Egy levél volt benne, a következő megszólítással:

Édes Rózám, imádott gyermekeim!

A sirból szólok már hozzátok, hogy eláruljak egy titkot, amelyet sohse mondtam meg senkinek.

Eddig nem szóltam senkinek, mert hallgatásommal nem ártottam senkinek és semmi- nek. De valahányszor halálomra gondolok, elfog a vágy, hogy titkomat írásban hátra- hagyjam számotokra, okulásul fiaimnak és azért is, hogy engem is, a viszonyokat is, igazi világításban lássanak.

Sokszor hallhattátok azt, hogy én a munka embere voltam. Valószínű, hogy koporsóm fölött a pap is erről fog beszélni, s a ti fületekben, tán e pillanatban, mikor ezt olvassátok, még csengenek az ő szavai.

Nohát, ez nem igaz. Legenda. Több: hazugság.

Nem mondhatom, hogy a munkát gyűlöltem. Nem, de nem dolgoztam soha egy szikrával se többet, mint más tisztviselőtársam. Fájdalom, engem is úgy neveltek, hogy diákkoromban a tanulást, későbbi koromban pedig a munkát tehernek tekintettem.

Karriéremet tisztán a vak véletlennek köszönhetem. Tisztán a véletlen műve, hogy másokat, érdemesebbeket megelőzve, gyorsan haladtam előre pályámon.

Az eset a következő:

Fogalmazógyakornok voltam a minisztériumban. Egy ragyogó tavaszi napon, mely az egész várost az utcákra csalta, mi is korábban elszöktünk a minisztériumból, hogy a friss levegőt egy kicsit élvezhessük.

Miután kisétáltam magamat s előre abonált és elsején kifizetett ebédemet megettem, hazamentem egyet aludni.

Négyig szundítottam, ekkor fölkeltem, hogy barátaim közé a kávéházba menjek.

Ekkor veszem észre, hogy a tárczámat valahogy elhagytam. Nem sok pénz volt benne, de egész vagyonom.

Rohantam a korcsmába. Ott nem tudtak róla semmit. Akkor csak a hivatalban lehet. Azonnal odasiettem, de utközben kivettem a főpostán egy posztresztant levelet. Bocsás- satok meg: egy fiatalember életében egy posztresztant levél nem olyan nagy bűn.

Félőt lehetett, mikor a hivatalba értem. Irtóztató elhagyottság. A sötét szobák kísérteties csöndbe borultak. Még a portás is sétálni ment, csak a felesége volt otthon. A szolgák is mind hiányoztak.

Szobámba érve, meggyújtottam a gázlángot, melynek első sugarai kedves tárczámrá esnek.

A megkönnyebbülés sóhajával teszem zsebre, s el akarom oltani a lámpást. Ekkor jut eszembe a posztresztant levél. No, egy füst alatt ezt is elolvasom.

Ha már olvasok, leülök, cigarettára is rágyujtok. Szóval kényelmesen elhelyezkedtem az aktákkal megrakott asztal mellett, s a levelet kezdtem olvasni.

Egyszerre csak a hátam mögött lépteket hallok. Még pedig micsoda lépteket! A miniszterem jól ismert, kemény, nehéz lépéseit.

Szent Isten! Mi lesz itt!

A szerelmes levelet eltüntetni, a délelőtt abbahagyott aktát előrántani, a pennát a tintába ütni: mindez egy pillanat műve volt csupán.

A következő perczben a léptek zaja az ajtóban megállt, s egy érdes hang beszólt:

- Hát maga mit csinál itt?

Fölugrottam, s megfordultam. A nagy ur öles alakja állt előttem az ajtó fekete keretéből kidomborodva. Szigoruan nézett rám.

- Nos?

- Jó napot kívánok, kegyelmes uram. Dolgozom.

- Hogy jut magának eszébe dolgozni, mikor egy macska sincs a hivatalban?

- Kegyelmes uram... azt hittem, nincs megtiltva a hivatalos órán túl is dolgozni...

A kegyelmes úr mosolygott.

- Nincs, nincs. Hogy hívják?

- Barlay Olivér.

- Miféle rangosztályban van?

- Fogalmazó-gyakornok vagyok...

- Mióta?

- Két év óta.

A nagy úr mindent följegyzett. Aztán egy mozdulatot tett, mintha el akarna menni, de egyet gondolt és visszafordult.

- Jöjjön a szobámba.

Bementem. Valami nagy tervezetet diktált. A munka késő estig tartott, én körmöltem, ahogy csak tudtam... A kegyelmes úr aztán megsajnálta és elvitt magához vacsorára.

Kedvence lettem, karrierem meg volt alapítva, s vele a legendakör is, hogy a minisztérium leghasznavehetőbb fiatal tagja vagyok. Sokan strébernek neveztek, de nálunk hamar strébernek nevezik azt, aki boldogul.

Mikor már felsőbb állásokba rukkoltam, könnyen ment minden. Mert ha én, a *munka embere*, csak a szememmel hunyorítottam: alantasaim eszeveszetten dolgoztak s így kezem alatt mégis kitünőbbben mentek az ügyek, mint mások keze alatt.

Életem tehát ez:

Eleinte nem dolgoztam.

Akkor beütött a szerencse s dolgoznom is kellett.

Később csak önmagamot adminisztráltam.

És a tanulság?

Ne bámuljatok mindenkit, akiket a világ mint a munka bajnokait ünnepel.

És ne szidjátok azokat, akik névtelen munkával huzzák az igát s akiket csak akkor emlegetnek, ha szidnak.

Ne feledjétek: a siker sokszor csak az ügyes gruppirozás és önadminisztrálás eredménye.

Rejtelmes esetek.

I. A pikkdáma.

Egy zimankós téli estén együtt ülünk a főszolgabirónál és tarokkoztunk. Kapolcsin, a főszolgabirón kívül ott volt a járásorvos, Petky földbirtokos és én. Én pedig - ami a foglalkozásomat illeti - Kapolcsi mellett szolgabirósági irnok voltam. A megyei központból küldtek ki tanulni, mert Kapolcsinak az a hire volt, hogy a legjobb tarokkista az egész felső vidéken.

Vacsora után vagy félóráig játszottunk, mikor Petky hirtelen így szól:

- El van osztva. Csak nyolc kártyát kaptam.

Összedobtuk s újra kiosztottuk. Megint el volt osztva.

- Talán leesett egy kártya, - szólt az orvos.

Lámpással kikutattunk mindent az asztal alatt. Semmit se találtunk. Megszámláltuk a paklit. Csak negyvenegy kártya volt. Hova lehetett a negyvenkettedik?

- Meg kell nézni, hogy mi hiányzik! - indítványozá Petky.

E pillanatban Kapolcsi vonta magára a figyelmemet. Halálsápadt volt és verejtékcseppek gyöngyöztek a homlokán.

Mind oda ugrottunk.

- Mi bajod? Mi lelt?

- Semmi. Csak meg fogok halni.

- Ugyan bolond, már hogy mondhatasz ilyent? - rivalt rá az orvos, - hát fáj valamid?

- Nem fáj semmim. Csak nézzétek meg, mi hiányzik a pakliból - felelt bágyadt hangon a főszolgabiró.

- Ugyan ki törődik a kártyával, mikor rosszul érzed magadat.

- Ugyan kérlek, - felelt ingerülten Kapolcsi - nézzétek meg, melyik kártya hiányzik. Mert ez szoros összefüggésben van az én közeli halálommal.

Azt hittük, elvesztette az esztét.

- Mert ha a pikkdáma hiányzik, - folytatá Kapolcsi kisérteties hangon, - akkor pont éjfélkor le fogom hunyni szemeimet. Még pedig örökre.

Mély megdöbbenéssel hallgattuk e rejtelmes szavakat. Siri csendben egymás után raktuk Kapolcsi elé a kártyákat, a színeket külön, a tarokkokat külön. Nem a pikkdáma hiányzott. Erre kissé magához tért és halkán suttogá:

- Hányadik volt a pakliban a pikkdáma?

- A tizenharmadik.

- Rossz jel. Legközelebb el fog egészen tűnni. Erősen kerülget.

Felhajtott egy pohár bort és arcszíne lassan visszatért.

Hanem hogy a pikkdáma eltűnésének mi köze volt az ő korai elhunyasához, azt egyelőre nem tudtam belőle kiszedni.

II. Az orvos úr haja.

A tarokkozást persze nem folytattuk, hanem jó ideig némán bámultunk egymásra. A vihar üvöltött, a kutyák is üvöltöttek. Azon töprengtem, hogy vajjon ha a vihar nem üvöltene, a kutyák is abbahagynák-e?

Egyszerre kocsi állt meg a ház előtt s hatalmasan megdöngették a kaput. Összerezzentünk. Micsoda mozgalmas, rémes éjszaka ez?

A doktort a faluvégi kastélyba vitték, a zöld grófhoz. A nép nevezte el zöld grófnak, hogy miért, azt máig sem sikerült megtudnom.

A doktornak nem tetszett, hogy ilyen istenverte éjszakában ki kell mennie, de hát muszáj volt, a közegészségügyi törvény és az orvosi eskü értelmében.

- Várjatok meg itt! - suttogá.

És mi megvártuk. Egy félóra múlva visszatért s mikor a szobába lépett, rémülten ugráltunk fel; *ez az ember galambősz volt.*

- Ember, mi történt veled? - ordítottunk rá, a rémülettől fogvacogva, - egészen fehér a hajad!

A doktor iszonyattal kapott a fejéhez s hörögve omlott egy székre.

- Beszélj, beszélj! - ostromoltuk.

Kissé magához tért, megnézte a fejét a tükörben s halk hangon szóla:

- Most mentem keresztül életem legrettenetesebb pillanatán. Most már tudom, mit tesz az: megijedni, félni...

- Min mentél keresztül? - felelj!

- Nem tehetem! - mondá ő szigoruan.

Nagyon sokáig nem tudtuk meg, hogy mi történt vele a zöld gróf kastélyában.

III. A pikkdáma magyarázata.

Évek mulva tudtam csak meg a következőket:

Kapolcsi főszolgabíró *amerikai* párbajba keveredett egy úrral. Mind a kettő szenvedélyes tarokkista lévén és absolute ki lévén zárva az, hogy valaha képesek legyenek a tarokkozást abbahagyni, megállapodtak az amerikai párbajnak következő, igen szellemes formájában:

Mind a kettő tarokkozik tovább, valahányszor alkalma van rá. Akinél azonban legelőször előfordul, hogy a pakliból játék közben a pikkdáma elvész, az *köteles magát főbe löni.*

Tagadhatatlan, hogy ez az amerikai párbajnak leghumánosabb módja, mert emberemlékezet óta nem fordult még elő, hogy a pakliból éppen a pikkdáma vesszen el.

És Kapolcsi mégis ájuldozott. Pfuj! Szégyelje magát!

IV. A doktor úr hajának magyarázata.

Mondhatom, hogy kevés rémesebb történetet olvastam annál, melyet főntebb volt szerencsém a nagyérdemű közönség elé terjeszteni, a hirtelen ősz járásorvosról.

Pedig ennek a magyarázata is igen egyszerű s a hajmeresztő dolgok barátainak őszinte sajnálatára kénytelen vagyok leleplezni.

Mikor a doktor a zöld gróf kastélyából visszafelé jött, a szélvész lekapta a kalapját s a hó egy szempillantás alatt belepte a doktor fejét.

Ugy ám, csak hogy a doktor úr (aki már nem volt mai gyerek) festette a haját valami barna folyadékkal. A hó azonnal elolvadt a fej melegségétől és vízzé vált, a víz magával vitte a hajfestéket, a festék végigfolyt a doktor arcán s hátramaradt a fehér haj.

A doktor aztán úgy tett, mintha a haja ijedtében fehéredett volna meg.

Ez a kulcsa csekélységem által meglepő virtuozitással ecsetelt rémes jeleneteknek.

Három óra Bátyuban.

A nagy utazások dominálják a közvéleményt. Andrée, a merész norvég, épp léghajón röpdül az északi sark felé, amikor elhatároztam, hogy én is elmondom bátyui utazásomat.

Az ember nem utazhatik büntetlenül Ungvárra. Három órát kell Bátyuban a csatlakozásra várnia.

Irtóztatóan le voltam sújtva, mikor a vonatvezető így kiáltott:

- Bátyu, száznyolcvan perc!

A hang ezerötven lábat, a fény negyvenezer mérföldet halad egy másodperc alatt. Hol lesznek már ezek, mikor én még mindig Bátyuban ülök és várom az ungvári vonatot!

Letettem kézitáskámat az étteremben és körülnéztem, hogy mit kellene csinálni. Hosszú várakozás után jött egy álmos pincér.

- Mi tetszik? - kérdé.

- Egy pohár sör.

- Pilzeni?

- Nem, udvari.

- Az nincs.

- Hát akkor hozzon pilzenit.

- Az sincs.

- Ostoba! Hát akkor miért kérdi?

- Mert fogadtam a főpincérrel, hogy itt minden második ember pilzeni sört kér. Ezt tehát ki kell derítenem.

- És mibe fogadtak? - kérdém érdeklődéssel, örülvén, hogy ilyen ostoba fecsegésekkel is telik az idő.

- Ötven fekete kávéban.

- Szép. Vannak magának szülei?

- Nincsenek. De van egy tizenhat hónapos fiam, akinek tizenhat foga van.

- Tizenhat hónapos és tizenhat foga van? Hány foga lesz a szerencsétlennek husz éves korában!

- Hogy-hogy?

- Hát ha minden hónapban egy foga jön. Hozza már a sört!

Miközben elment, megnéztem az órámat. Hallatlan! Ebben a hülye beszélgetésben csak öt perc telt el. Még százhetvenöt percem van hátra!

A pincér podheringi sört hozott. Nagyon savanyú volt s eltartott tiz percig, amíg le tudtam gyúrni, amiért nagyon hálás is voltam.

- Mit szoktak itt azok az utasok tenni, akiknek három óra hosszát kell a vonatra várni? - kérdém a fogadásokba bocsátkozó pincértől.

- Enni szoktak.

- És?
- Sörözni.
- Ez a vendéglős szempontjából helyes dolog, de három óráig nem tart.
- Hát tessék bemenni a városba.
- Érdeemes?
- Nem, de telik az idő.
- Az is igaz.

A pincér egy jókora furkósbotot adott kölcsön, a kutyák miatt s így elindultam.

Bátyu csinos fészek. Ha hatszázezer lakosa volna, ha a Duna folynék mellette, ha a Gellért-hegy és a vár is ott állana, ha az Andrassy-utat és a körutakat odaépítették volna, ha a villamos vasutak szaladgálnának utcáin: Kis-Budapestnek lehetne nevezni.

Egy boltot láttam, mely elé ostor, kocsikenőcs és kasza volt kitéve. Tisztában voltam vele, hogy ez a trafik.

A boltos nyájasan fogadott. Azonnal láttam, hogy zilált vallási viszonyai vannak. A magyar történelemből csak Hirsch bárót és Tenczer Pált, a szivarnemüekből csak a kétkrajcárost ismerte. Bár mindent elkövettem, tiz percnél többet nem tudtam lemorzsolni vele.

Volt még százötven percem.

Szivarra gyújtva, folytattam az utamat. Elém áll egy parasztember.

- Az ur idegen?
- Az.
- Nem látta a falu végén a táblát, akire egy pélpá van föstve?
- De láttam.
- Tudja, mit jelent az?
- Azon a helyen talán valami nagy pipás ember van eltemetve?
- Nincs ott eltemetve senki. Hanem hát aszongya, hogy nem szabad a faluban pélpázni.
- Ezt nem tudtam.
- Most már tudja. Azért hát csak ide azzal a cibarral.
- Kicsoda maga?
- A kisbiró.

Odaadtam neki az égő szivart. Ő vigan füstölt tovább.

- Hallja, kisbiró, ez már mégis szemtelenség. Ennekem megtiltja, maga meg szivarozik?
- Az más. Én hatóságí ember vagyok. Abbul nem lehet baj.

Megnéztem az órámat. Már összesen ötven percet legyűrtem. Hálás mosolylyal összes két-krajcáros szivarjaimat a kisbirónak adtam.

- Így állván a dolgok, a stróf elmarad, - mondá ő.
- Miféle stróf?
- A cibarzási tilalom okából az úr két pengőt fizetne. De így már nem fizet.

Most vettem csak észre, hogy sikerült megvesztegetnem a hatósági embert. Mikor lesznek Magyarországon kátói jellemű kisbirók!

- Az ott a nagyvendéglő, - mondá a bátyui korrumpált egy sárgára meszelt épületre mutatva.

- Van több vendéglő is?

- Nincs.

- Hát akkor mért hívják ezt nagyvendéglőnek?

- Mer' hát nagy.

Bucsut vettem emberemtől és betértem a vendéglőbe, örömmel konstatálván, hogy már csak száztíz percem van Bátyuban töltendő.

Egy ur ült a kocsmaszobában és rántottát evett. Megemeltem előtte a kalapomat.

- Van szerencsém, - kiáltott bizalmas hangon - csak tessék ide az én asztalomhoz.

Odaültem. Fölállt.

- Kis-kalotaszeghalmi és nagy-bereznafalvi Mikedombegyházi Elemér.

- Hogyan? - kiáltám repeső szívvvel.

(Hisz, ha ez egypárszor elmondja a nevét, mindjárt vége az időnek. Mily szerencse, hogy a főnforgó viszonyok közt ilyen hosszú nevű emberekkel hoz össze a sors!)

- Kis-kalotaszeghalmi és nagy-bereznafalvi Mikedombegyházi Elemér.

- Hatalmas név! - mondám elragadtatással, melyet ő nem értett.

- Volt, egykor, mikor még a névhez nagy birtokok is voltak...

- Hol, hol? - kérdém mohón.

- Kis-Kalotaszeghalmon...

- Csak?

- Dehogy. Nagy-Bereznafalván is...

- És és? - sürgetém lázasan.

- Meg Mikedombegyházán is...

(Kéjjel szürcsöltem e végtelen neveket.)

- És persze mind elsőrendű föld? - folytattam pokoli ravaszsággal.

- A mikedombegyházai igen...

- És a nagy-bereznafalvi?

- A nagy-bereznafalvi?

- Igen, a nagy-be-rez-na-fal-vi.

- A nagy-bereznafalvi inkább erdőség.

- Ugy? És a kalotaszegi inkább varrottas?

- A kis-kalotaszeghalmi tetszik érteni?

(Hisz ez pompásan megy.)

- Azt értem.

- Az inkább mocsaras volt... Vége, spongyát rá. Most aztán biztosítással foglalkozom.

(Lopva megnézem az órát. Nagyszerű! Nem is hittem volna: már csak negyven percem hiányzott a három órából.)

Fölhajtottam egy üveg bort és elbucsuztam Kis-Kalotaszeg... Nem merem kiírni többet a nevét, mert lekésem a vonatról.

Meleg volt. Egy lélek sem mutatkozott az utcán. A kutyák is aludtak. Az idegent azonban megszagolták.

Először egy lusta vakkantás jobbról, azután egy éberebb vakkantás balról. Az első vakkantás azt mondta: *Baj van!* A másik vakkantás azt jelentette: *Fenét!* Ebből még nem lett volna baj, de egy harmadik vakkantás közbeszólt: *Lássuk csak!*

És egy bozontos komondor kidugta a fejét valamelyik kapun.

Talán a sárga cipőm, a szalmakalapom, vagy a fehér flanelruhám nem felelt meg az izlésüknek, tény az, hogy a következő percben huszan rohantak rám. Behátráltam egy elhagyott házba, fölszaladtam a padlásletrára. Már csak husz perc hiányzott a három órából.

A dühös ugatásra végre megjelent a kisbíró és kiszabadított. A furkósbotot átvette és kikisért az állomásra.

Tíz perc hiányzott még a három órából.

- Itt van már a vonat? - kértem a pincért.

- Már el is ment.

Megtántorodtam.

- Nem lehet, hisz még tíz perc hiányzik a három órából.

- Hogy számítja uraságod?

- Közép-európai zónaidő szerint.

- Mi köze Bátyunak Közép-Európához? - szólt a pincér és elém tett egy pohár podheringi sört;

- különben öt perc múlva jön a gyorsvonat.

A nyiámsz.

Bocsássanak meg, de ezt a történetemet óriási kitéréssel kell kezdenem.

Ebben a csunya időben el kell önöket vezetnem Afrikába, Afrikának is a legvadabb részébe, hol a lakosok még emberhust esznek s csak azt tekintik előkelő háznak, melynek asztalán legalább vasárnaponként megfordul egy kis forrázott hittéritő, tormával és sárgarépával.

Ezen a földön reng bölcsője a legtehetségesebb fának, melyet a természet valaha alkotott.

Ez a nyiámsz-fa.

Én nem akarom hazai fáinkat sérteni, de a nyiámsz-fa mellett teljesen eltörpülnek. Nálunk a fa becsületos egyszerűséggel megtermi gyümölcsét, aztán lehullatja levelét s egész télen pihen.

Sőt vannak fák, melyek egyáltalán nem teremnek gyümölcsöt és mégis pihennek. Csak az akácfában fedezhető föl némi becsületérzés, mert ennek a virága legalább kétszer nyilik, nyilván, hogy henyéléssel ne vádolják.

Mik ezek a nyiámsz-fa mellett?

Ez minden porcikájával az emberiséget szolgálja.

A fa rostjaiból ruhát készítenek, a leveleiből házat tetőznek, a gyümölcsét megeszik, a törzsét megcsapolják és bort eresztenek belőle.

Egy napon európaiak vetődtek arra a vidékre, a civilizációt terjeszteni. Miután a feketék meg akartak maradni szerecseneknek és emberevőknek, lekartácsolták őket és birtokukba vették a földet.

És ekkor fölfedezték a csodálatos fát. És rájöttek, hogy a benszülöttek azt nyiámsznak nevezik.

Nagyon jó szó. Lehet rá részvénytársaságot alakítani.

De a kutató európai ész tovább ment, mint a benszülött elme. A fehér emberek ezt a kérdést vetették föl: Ha ez a fa mindenét odaadja, miért tartaná meg magának a gyökerét? Összeegyeztethető-e ez a fa önzetlen karakterével? Nem. Vizsgáljuk meg tehát, mire lehet jó a gyökere.

És megvizsgálták. És kiderült, hogy a gyökerét megenni nem lehet, bor se fakadt belőle, házépítésre se való, de épp úgy, mint a rostjaiból, kitűnő papírt lehet készíteni.

Európában megütötték a nagydobot, mely hirdette, hogy minden eddigi papiros le van pipálva. A nyiámsz-papiros el nem szakad, még ha vízben áll se, nehezebben gyullad, meg nem fakul, az egér se rágja el, szóval nyomtatásra rendkívül alkalmas.

Európa összes vegyészei és nyomdaigazgatói mellette nyilatkoztak. Budapesten még a tűzoltófőparancsnokokat és a vízvezeték igazgatóját is megnyilatkoztatták, mert a mi közön-ségünk ezt nem engedi el.

A vége az lett, hogy nálunk is alakult egy nyiámsz-papirosgyár s hála a lírai költők, a hírlapok és az adóintézek nagy számának, szerencsésen virágzásnak indult.

Ezek után áttérhetek arra, hogy a papirgyár igazgatóságának én voltam a titkára. Az én föl-adatom többek közt az volt, hogy a nyiámsz-papiros népszerűségét föntartsam s terjesszem azt a babonát, hogy csak a nyiámsz-fából készült papirosra érdemes egyáltalán valamit nyom-tatni. Így biztosíthattuk csak a tömeges megrendeléseket.

Csöndesen evezgetve az üzleti élet zavaros hullámain, a gyár eljutott tizéves jubileumához.

Egy napon a vezérigazgató a szobájába hivatott.

- Fleck ur, - mondá, - gyárunk a jövő hónapban tizéves főnnállását ünnepli.
 - Gratulálok, nagyságos úr.
 - Délelőtt ünnepély lesz a gyárban, este pedig bankett. Maga egy nagy beszédet fog készíteni...
 - Óh, nagyságos úr, az én csekély személyem...
 - Ne fecsegen. Nem a maga csekély személyéről van szó. A beszédet én fogom elmondani...
 - Óh, nagyságos úr... Ez még nagyobb kitüntetés lesz számomra...
 - Remélem is. A beszéd jó legyen...
 - Igyekezni fogok.
 - S ne feledkezzék meg benne a nyiámszról se.
 - A nyiámszról? - kérdém kissé zavartan.
- (Eddigelé tudniillik sejtelmem se volt arról, hogy miért nyiámsz a mi papirosunk és miért nem nyiámsz a diósgyőri papiros.)
- A vezérigazgató bámulva nézett rám.
- Ön nem tudja, mi a nyiámsz?
 - Eddig fölöslegesnek tartottam iránta érdeklődni...!
 - Igaza van. Egy hivatalnokunknak hinnie kell a nyiámszban, de nem szükséges tudnia, hogy mi az.
 - Ez az én nézetem is, nagyságos úr, de most bővebben kellvén foglalkozni az ügygyel, legyen szives, mutasson nekem egy kis nyiámszot.
- Az igazgató háromszor végigjárta a szobát. Aztán megállt előttem.
- Ön régi hivatalnok, ön előtt nyíltan beszélhetek. Nos, én magam se láttam még nyiámszot.
- Megint végigment kétszer a szobán s halkán folytatta:
- Azt hiszem, nyiámsz nincs is a világon. Lehet, hogy az első európai gyárak még azzal gyártották a papirost, de minékünk már csak a legenda jutott. S higyeje el, hogy ez teljesen elég. A hazai rongyból kitűnő papirost lehet csinálni. Épp olyan jót, mint a nyiámszból. Hát akkor mi az ördögnek menjünk mi Afrikába! Nem igaz?
 - De igaz.
 - A legendát azonban, ahogy az le van rakva az alapításkor kibocsátott röpiratokban és hirlapi cikkekben, átadom önnek. A beszédemben azonban ne nagyon dobálózzék a nyiámszszal... Hátha akad olyan ember, aki szintén látni akarja, mint ön.
 - Óh kétlem, - szóltam alázatosan, - szó sincs dobálózásról. Már gyermekkoromban mindig megvert az anyám, valahányszor nyiámszszal dobálóztam.
- Egy csomó röpirattal és nyugtalan lelkiismerettel távoztam. A röpiratokból meritettem a tárcsa elején olvasható adatokat, a nyugtalan lelkiismeretből nem meritettem semmit. De irtóztatóan bántott a tudat, hogy gyárunk egy hazugságon alapul.
- Másnap fölhítt a felügyelőbizottság elnöke, figyelmeztetett a jubileumra s nyájasan szólt:
- Fiatalember, önnek ünnepélyünkön nagy szerepet szántam.
 - Óh kérem...
 - Elhatároztam, hogy ön fogja megcsinálni a beszédemet.

- Nagy kitüntetés nagyságos ur, rám nézve. S mi a beszéd tárgya?

A kövér ur megvetően rám nézett.

- Hát még ezt is én mondjam meg?

- Az igaz, bocsánat.

Eltávoztam, nagy dilemmával a lelkemben. Már most melyiknek csináljak jobb beszédet? Fölkerestem öreg főkönyvelőnket.

- Mondja kérem, Fuchs ur, melyik okosabb ember? A vezérigazgatónk, vagy a felügyelő bizottság elnöke?

Fuchs rám nézett zöld simlédere alól.

- Az hivatalos titok, - szólt komolyan.

Kinos töprengéseimnek azzal vettem véget, hogy egyformán jó beszédet készítettem mindegyiknek. Nekem egyik se vessen szememre semmit.

A vezérigazgató beszédében agyondicsértem a felügyelő bizottság elnökét, az elnök beszédében agyondicsértem a vezérigazgatót.

Az elnök beszéde kijelentette, hogy a vezérigazgató a nyíámsz behozatalával nagyobb szolgálatot tett hazánknak, mint Drake Ferenc, aki a krumplit behozta Amerikából.

A vezérigazgató beszéde viszont kijelentette, hogy ez elnök az eszme propagálásával és szívós felügyelésével nagyobb szolgálatot tett hazánknak, mintha Kolumbusz Kristóf a filloxérát kivinné Amerikába.

Az ünnepélyen a beszédek óriási hatást tettek. Csak a két ünnepelt izgett-mozgott. Még pedig mindegyik a másik beszéde alatt. Mindegyik megdöbbsent azon, hogy a másik ilyen szép dikciót tud kívágni. S az ünnepély után mindegyik hivatott.

- Ön gyalázatosan oldotta meg feladatát. Hogy lehet ilyen ostoba beszédet csinálni? Kompromittálva vagyok.

- Kérem, nagyságos ur, mindenki el van ragadtatva...

- Az természetes. Hol hallotta, hogy a hivatalnokok ne legyenek elragadtatva, mikor a vezérigazgató beszél? Hisz akkor már csak a világ vége következhetnék... Az elnöké volt a jó beszéd... Iszonyuan lepipálta az enyémet. Kétségbe kellene esnem, ha nem tudnám biztosan, hogy nem ő csinálta. Csak sajnálom, hogy én ily tökfilkóra biztam az én beszédemet, mint maga. Elmehet.

Ugyanilyen jelenet folyt le köztem és a felügyelő bizottság elnöke közt. Ő is tökfilkónak nevezett és kutatta az ismeretlen zsenit, aki a vezérigazgató beszédét csinálta.

Ilyen helyzetben még ember nem volt soha: hogy egyszerre tökfilkónak és zseninek nevezzék.

Elhatároztam, hogy megbosszulom magamat. Este a banketten fölemelkedtem és azt indítványoztam, hogy beszédeim a tisztviselői kar költségén egy-egy albumba leirassanak, egy példányban az igazgató, egy példányban az elnök számára.

Indítványom óriási lelkesedéssel elfogadtatott s a gyűjtés azonnal megindult. Én is adtam hozzá egy koronát.

A főmuftik persze nem tiltakozhattak ellene s ez nekem pokoli elégtétel volt...

De még az éjjel elhatároztam, hogy elbujdosom e hazugságokon épülő Európából... elbujdosom Afrikába... ott letelepszem egy nyíámszfa alá... megeszem a gyümölcsét, megiszom a borát, ruházok a rostjaiból... de papírt nem készítek belőle soha!

A Kálóczyak.

A jó minapában, egyikén azoknak a kellemes tavaszi napoknak, amikor még se hideg, se meleg nem volt, az első békakuruttyolást és tücsökhangversenyt élvezni kimentünk az Akvinkum mellett levő Római-fürdőbe.

Kevesen tudják Budapest lakói közül, hogy ez micsoda csodálatos tiszta forrást, fényes, átlátszó vizekröt és minő eszményi tejfeles csirkepaprikást jelent.

Talán egy sötét pontja van e kies fürdőnek, s ez az, hogy az ó-budai kocadalkörök első szárnypróbálgatásukat ezen a helyen végezik, s behemóti üvöltésükkel messze vidékek nyugalmát fölverik.

Mert a dalárda igen szép, nemes, hasznos találmány, ha már készen van, de amig össze nem tanul s amig a különböző hangok szépen egymás mellé nem helyezkednek, addig inkább rokona a beduin falvak körül üvöltöző éjjeli sakálnak, mint Euterpe istenasszonyának.

Tudom jól, hisz magam is voltam diákkoromban dalárdista s zilált hallásom idővel oly szépen rendbe jött, nyers hangom olyan használható baritonra fejlődött, hogy külföldi barangolásaim közt ezzel arattam legnagyobb sikereimet. Áldottam is érte Sárosi (az *Atala* szerzője) és Pfeiffer tanár urakat, akiknek megvolt az az isteni türelmük, hogy hatvan vásott és basibozuk módjára bömbölő gyerek torkából fáradhatatlan buzgalmukkal lassanként mennyei harmóniát csaljanak ki.

De nem a dalárdákról akarok én itt elmélkedni. Két jeles dalárdának, melyek nekem sok-sok gyönyörűséget szereztek, a hajdunánásinak és a pécsinek magam is tagja vagyok s bizony, ha rákerül a sor, reggelig étlen-szomjan elhallgatom éneküket. De hát ezeket készen kapom s a próbákat nem szenvedem át. Pedig ezek épp olyanok, mint a szindarabok próbái. Minden össze-vissza megy, s az ember azt hiszi, hogy a premiérből botrány lesz. Az első előadáson mégis gyönyörűen (beszéljünk magyarul) klappol minden.

E kis kirándulás után áttérek tulajdonképpeni tárgyamra.

Tehát kimentünk a Római fürdőbe, s ott örvendetes meglepetésünkre egy ismerősökből álló nagy társaságot találtunk. Fiatal asszonyok, világos tavaszi ruhában, arcukon még a tél beteges sápadtságával, de szemükben már a virulás közeledő évszakának tüzevel, vidám kacajjal tereferéltek a friss lombu fák alatt. Az élet öröme lüktetett végig az ereken, s mindenki egy oktávával följebb csavarta a hangját, hogy erősebb működésre kényszerített tüdeje annál hatalmasabbakat szippantson a balzsamos levegőből. Az urak mind intim barátaim voltak, egy téli asztaltársaság révén.

A társaság összekeveredve leült a nagy asztal körül. Én egy fiatal asszony mellé kerültem, akinek az ura, egy jó barátom, azzal mutatott be, hogy ifjuságunk legviharosabb éveit egy hónapos szobában éltük át. Az ura azzal tovább szaladt, én pedig leültem.

Az asszony figyelmesen nézett reám. Aztán megszólalt:

- Ugy-e, maga most azt hiszi, hogy én az uram legénykori kalandjairól fogok kérdezősködni?
- Tessék egész bátran. Be vagyok rendezve az ilyen kérdésekre.
- Nem élek az engedelemmel. Amit el lehetett mondani, azt az uram ugyis elmondta már.
- Akkor mindent tud. Mert mi olyant nem tettünk, amit el ne lehetne mondani.
- Nono, nem firtatom. Én egészen mást óhajtok tudni. Nem is képzeli.
- Nem.

- A *Kálóczyakról* szeretnék fölvilágosításokat.

- Miről?

- A *Kálóczyakról*.

- Mi legyen az, kérem szeretettel?

- Ugyan ne tetesse magát! Az uram már mindent elárult.

- De hát ha ő már mindent elárult, mi marad nekem hátra?

- Csak érdekesebb, ha a szerző szájából hallom?

- Mit, könyörgöm?

- Ez már mégis sok. Hát én mondjam meg magának, hogy maga *A Kálóczyak* cím alatt egy novellát írt, melyet a múlt héten fölolvastam az esti Söröző Asztalnál, amelynek a férjem is, maga is tagja?

- De kérem...

Tovább nem folytattam. Hirtelen eszembe jutott, hogy e mögött valami csalafinta rejlik. Ha okosan nem viselem magamat, a férj valami pácba jut. Ezt ösztönszerűleg éreztem.

Boszankodó arcot vágtam.

- Hát kifecsegték? Pedig mondtam, hogy hallgassanak.

- Tudja, én vagyok a hibás. Miska nyolc órára szokott hazajönni vacsorára s a kérdéses napon tíz órakor állított be. Én persze dühöngtem, durcáskodtam, sőt sirtam is, de ő egyszerűen átölelt, megcsókolt és így szólt:

- No már akárhogy haragszol is, kicsikém, ezuttal nincs igazad. Rendkívüli műélvezetben volt részem, fölért két színházzal.

- Hogy-hogy?

- Sipulusz fölolvasta legújabb novelláját, mely igazán remekmű. Csak nem hagyhatom ott az Asztalt, mikor ilyesmiről van szó? Tudod, ő régi jó pajtásom, meg az írók roppant hiuk is, csak nem sérthetem őt meg.

- Mi az a novella?

- *A Kálóczyak*.

- Ugyan Miska, mondd el nekem is... De az uram fáradt is volt, álmos is volt, meg nincs is annyi érzéke az irodalom iránt, mint nekem, hát nagyon tökéletlenül mesélte el a tartalmát... Azért kérek most magától bővebb felvilágosításokat.

Végigsodortam egypárszor a bajuszomat, hogy a mosolygásomat eltakarjam. A nyomorult egészen jól kivágta magát az asszonynál. De mi az ördögöt meséljek a *Kálóczyakról*?

- És mit mesélt Miska? Tudja, engem ez nagyon érdekel, mert ebből ítéltem meg, hogy milyen mély impressziót tett reá.

Erre az asszony hűségesebben elkezdte nekem mesélni Beniczkynek *Rang és mód* című regényét. Még magamhoz se tértem ámulatomból ezen a vakmerőségen, mikor a férj karoncsípett és a fák alá vonszolt.

- Te, a *Kálóczyakról* volt köztetek szó?

- Azokról.

- Remélem, nem hagytál cserben?

- Nyugodt lehetsz.

- Köszönöm. Bocsáss meg, nem értesíthettek kis cselemről, azóta nem voltál az Asztalnál; de a többieknek elmondtam s mind kitűnően mulattak rajta. És most vissza ne menj az asszonyhoz, mert valahol ki találod kottyantani az igazságot.

Megfogadtam a jó tanácsot és Sándornak a felesége mellé telepedtem.

Az asszony jól megrázta a kezemet.

- Gratulálok!

- Mihez?...

- A Kálóczyakhoz.

(Ez is?)

- Hja, igen, bizonyosan Miskának a felesége beszélt róla.

- Dehogy, Sanyi, az uram mesélte. Nagyon érdekes regény lehet. Alig várjuk.

- Regény? Novella az.

- Nem lehet, Sanyi határozottan regényt, még pedig kétkötetes regényt mondott.

Rábámultam az asszonyra. Miért bővíti ez a Kálóczyakat kétkötetes regényre?

- Látja, - szólt az asszony szemrehányólag, - mikor a sörzsúrjukat irodalmi csemegével fűszerezik, minket, szegény asszonyokat is meghívhatnának.

- Csak nem mondja komolyan? Nagyon unalmas ám az ilyen fölolvadás.

- Hogy' mondhat ilyet? Mikor Sanyi, aki nem igen szereti a szépirodalmat, éjfélután fél-háromig el tudja hallgatni...

(Értem. Sanyi félháromkor ment haza, innen a Kálóczyak regénnyé bővülése.)

Innen is elkotródtam. Bosszantott a dolog. Soha megírt műveimről ennyit nem beszéltek, mint a nem létező Kálóczyakról, kiknek árnyékában perfid családapák kedélyesen lumpolnak.

De már Muki felesége elcsípett.

- Mondja csak, melyik színházba megy?

- Mi?

- A Kálóczyak.

Bamba képpel tekintettem az asszonykára.

- Vagy tán be se nyujtotta még?

- Mit?

- A Kálóczyakat.

- A Kálóczyakat? De igen, benyujtottam.

- Hová?

- Hová? Ugyan mit gondol, hová nyujthattam be?

Az asszony tüstént megfelelt:

- A Nemzetibe. Hát hova nyujthatna be egy ötfelvonásos tragédiát?

Ötfelvonásos tragédia? A dolog szépen fejlődik. De mit jelent ez a metamorfózis?... Hopp! megvan! Muki reggel öt óra tájban mehetett haza. A lumpolás foka szerint nyúlik a munka.

No megálljatok! Fölálltam egy székre.

- Hölgyeim és uraim! - kezdém, - néhány barátom indiskréciója folytán időnap előtt ki-tudódott, hogy én a *Kálóczyak* cím alatt egy munkát írtam.

Miska, Sándor és Muki mellett természetek és rángattak.

- Ne bolondozz te, csak nem akarsz minket elárulni?

- Ez a munka, - folytatám stentori hangon, - legközelebb díszes kiállításban meg fog jelenni a könyvpiacon. Én tehát indiskrét barátaimat ezennel fölszólítom, hogy erre az egész itt jelenlevő társaság számára előfizessenek. Egy példány ára két forint. Huszan vagyunk, Miska, Sándor, Muki, lépjetelek elő és adjatok át három egyenlő részletben összesen negyven forintot.

- Éljen, éljen! - kiabálták az asszonyok.

Leszálltam a székről és suttogva így fejeztem be a szónoklatot:

- Ha nem fizettek, mindent elárulok. Az összeg söralapra megy.

Fizettek a lumpok, mint a köles. És ekkor egy kéz nehezedett a vállamra. Hátrafordultam. Egy őszszakállu idegen aggastyán állt előttem. A kezében két forintot tartott.

- Vörös Boldizsár, régi tisztelője vagyok.

(Szép cím!)

- Jegyezzen be engem is az előfizetők közé.

Megvakartam a fejemet.

- Hány éves uraságod?

- Hatvanöt.

- Akkor nem fogadhatom el. Az irodalmi törvények szerint gyermekek és katonák a felét fizetik, hatvan éven felüli honpolgárok pedig ingyen kapják.

- Az még jobb, - felelt a hatvan éven felüli honpolgár és eltette a két forintot, - lakásom Zsigmond-utca 58.

... Az egész dologban ez az öreg ember nyugtalanít, aki, mint Barbarossza a barlangban, a Zsigmond-utcában ül és várja a *Kálóczyak* tiszteletpéldányát.

Öngyilkosságom.

A nap lefeküdni készült a budai hegyek mögött - talán Budakeszen, Perbálon vagy Vörösváron. És a búcsúsugarai - a hagyományoktól eltérőleg - nem a legmagasabb tárgyakat, nem a Mátyás-templomot, nem a bazilikát és a királyi palotát ragyogták be, hanem őt.

Ő ott ült a *Pelikán hajón*, mely zajosan verve kerekeivel a Dunát, a Margitsziget felé sietett.

Ő ott ült és tekintete a nyugvó nap felé fordult. Én is ott ültem, de tekintetem nem a nyugvó nap felé fordult. Mit törődöm a nappal? Oly érzékenyen búcsúzik, pedig reggel korán megint csak megjelenik a Kerepesi-út végén, a keleti pályaudvar fölött.

Az én tekintetem ő felé fordult.

Kezei vörösek voltak. Ime, a munka szentelt nyomai! Szemei is vörösek voltak. Tehát boldogtalan, mert sokat sír. A haja is vörös volt. A ruhája ellenben fehér volt, tehát a majálisra megy.

A nap eltűnt. De az ég lángvörös maradt a helyén. Ez a vörösség mozgó biborrá változtatta a Duna vizét. Mintha ott fönn északon valami hatalmas óriást megöltek volna és kiomlott vére itt patakzanék alattunk.

Családi betegség nálunk, hogy napnyugtakor elérezkenyedünk. Lelkünk ilyenkor kész prédája minden benyomásnak. Megeshetik, hogy reggel hidegen megyek el a milói Vénusz mellett, holott napnyugtakor beleszeretek egy kis fitos orru, szeplős lányba, aki vidáman a szemem közé nevet.

A főntebb elősorolt színvegyülék nem volt csinos lánynak mondható, de külseje, a napnyugati hangulattal és a biborban uszó folyammal, vagy helyesebben a folyamban uszó biborral kombinálva, éppen elég volt arra, hogy beleszeressek.

Föl s alá kezdtem a földélfeten járkálni. Ha valaki a hajón föl s alá sétál, vagy hajós, vagy szerelmes. Ezt mondja egy régi norvég tengerészbabona. Én nem voltam hajós.

Végre letelepedtem őnagysága mamája mellé, aki éppen most csapott be egy könyvet, melyet a növekvő homály miatt nem olvashatott tovább. A könyv német volt, őnagysága tehát szentimentális. Azonnal megvolt az ötletem: a napszállatról fogok vele beszélni.

Lángoló szinkekkel ecseteltem azt, amit e kis irodalmi művem elején megírtam. Őnagysága helyeslőleg bólintott egyszer, bólintott kétszer, háromszor és végre elaludt. Más ember először elalszik és aztán bólintgat.

A lángoló szinkeknek azonnal egy kis rekuzét adtam: átültem a kisasszony mellé.

- A majálisra megy, kisasszony?

- Oda.

- A mamájával?

- Nem, ez az asszonyság nem a mamám, hanem a tulajdonosné.

Hirtelen fölkeltem és tovább sétáltam. Aki a tulajdonosnéval és nem a mamájával megy ki a majálisra, az nem lehet méltó a szerelmemre.

Fölmentem a kapitány hidjára.

- Kapitány ur, volt ön már szerelmes?

- Nem! - felelte az édesvizi patkány szárazon.

- Soha?
- Soha. Nem értem rá az ilyesmire; háromszor nősültem.
- Eszerint ön nem is adhat tanácsot egy szerencsétlen szerelmes számára?
- De igen. Ugorják a Dunába.
- Igen? Látszik, hogy sohse volt szerelmes. Ön tehát azt hiszi, hogy a szerencsétlen szerelmet csak a halál gyógyítja?
- Nem, hanem a hideg víz.
- Hogy-hogy?
- Mert ha beleugrik is, mi kihuzzuk. Rajta, fiatal barátom! Bátorság!

És nagyot ütött a vállamra.

- Köszönöm. De nem tehetem. Mert vagy bele akarok halni és akkor ön nem buzdít arra, hogy kihuzzanak. Vagy nem akarok belehalni: akkor pedig minek ugráljak?

És ezzel sietve leszálltam a hidról, a kapitány megvető pillantásától kísérve.

A hajó orrára mentem, a csengetyű mellé. Pár perc múlva a másodkapitány csatlakozott hozzám.

- Ösmerem történetét, - kezdé a szomorúságtól remegő hangon, - fogadja őszinte részvételemet. Higyje el uram, hogy erre a halál az egyetlen orvosság. Még pedig a vízbeugrást ajánlom melegen. Ez a legkényelmesebb.

- De uram...

- Tudom, hogy ön is elfogult a halállal szemben s talán a vízbeugrást különösen kárhoztatja. Nincs igaza, barátom, én mondom önnek, nincs igaza. Európai szaktekintélyekre hivatkozom, mikor azt mondom, hogy a vízbefulladás a legkellemesebb halál. A második liternél már elveszti az eszméletét és mintha repülne, száll alá a kék végtelenségbe, Neptun palotájának korall küszöbe elé, hol a vízi nimfák kara várja.

- Neptun, korall és nimfa... uram, ön a Dunát a tengerrel téveszti össze.

- Nem ösmeri ön a vizek rejtelmét... aztán a Duna a tengerbe folyik.

- A Duna igen, de én nem folyhatok oda, mert Paksnál kifognak.

- Az nem bizonyos. Hátha becses hullája éjjel uszik el Paks mellett?

- Még rosszabb. Akkor a szerbek fognak ki, görögkeleti rítus szerint temetnek el és három héttel később támadok föl, mint az ismerőseim. Nem kell!

- Ha van egy kis szerencséje (és miért ne volna?) eluszik a Fekete-tengerig.

- Köszönöm. Tartsa meg magának ezt a szerencsét.

A másodkapitány vállat vont.

- Önnel nem lehet okosan beszélni.

És ezzel otthagytott. De egy pillanat múlva újabb hajós alak csatlakozott hozzám. Talán a harmadkapitány?

- Tévedés azt hinni - kezdé a kapitány, - hogy a főbelövés fölötte áll a vízbefulladásnak. Először is a főbelövéshez némi befektetés kell. Egy revolver bevásárlása föltétlenül szükséges. S talán a revolverlövés biztos? Nem. Szétronválja a fejet, de a sebészet mai botrányos

fejlettsége mellett tiz eset közül kilencben kigyógyítják az öngyilkost. S aztán az elformátlanodott fejet cipeli egész életében.

- Miért? Hol van az megírva, hogy az ember ne lövöldözhesen magára addig, amíg meg nem hal?

- Nagy tévedés, uram. Ha az első lövést elhibáztuk, többé nincs bátorságunk lőni. Ez az öngyilkosságok lélektana.

- Nagyon szép.

- És szerencsétlen szerelem esetében igazán nem érdemes tovább élni. Az ön szive ezt a sebet egész életében viselni fogja. Nem lesz boldog soha, soha!

- Mi köze önnek ehhez, ezt az egyet szeretném tudni?

A harmadkapitány bosszusan egyet rántott a vállán.

- Igazán, látom, hogy kár volt magára annyi szót vesztegetnem, maga... maga gyáva!

- Maga meg szemtelen!

Meg akart ütni. Nem vártam be, hanem azonnal visszaütöttem. Dulakodni kezdtünk.

Hogy, hogy nem, egyszerre csak elcsusztam és beleestem a Dunába.

Még a víz alatt voltam, mikor már éreztem, hogy nyolc kar megragad... Jézus, Mária! Csak nincsenek polipok a Dunába?

A nyolc kar egy szempillantás alatt a víz színe fölé emelt. A csónak is ott volt már és belemásztunk. Akkor láttam, hogy a nyolc kar tulajdonosa a másod-, a harmadkapitány és két matróz volt.

A derék fiúk! Azonnal, habozás nélkül utánam vetették magukat.

Mikor a födélzetre értünk, megdöbbenve láttam, hogy a fehér ruhás lány, ideálom, elájulva hever. Tehát szeret!

Mikor magához tért, kitárt karokkal, örömsikoltások közt rohant egyenesen a - harmadkapitány karjai közé.

- Él, él, ő él! Köszönöm neked, Istenem.

Tehát nem szeret.

Odasugtam a harmadkapitánynak:

- Remélem, nem akarja ezt a lányt nőül venni?

- Miért?

- Egy lányt, aki a mamája helyett a tulajdonosnéval megy majálisra?

- Bocsánat. Akkor nőül veheti.

- Köszönöm, már házas ember vagyok.

- Nyomorult csábító, - sziszegtem a fogaim közt, de óvatosan, hogy a harmadkapitány meg ne hallhassa.

Az első kapitány száraz ruhát adott és melegen megszorongatta a kezemet. Egészen kibé-
kültek velem mind és egy üveg konyakot is elfogyasztottunk.

Egy hét múlva a következőket olvastam a lapokban:

„A *Dunagőzhajós társulat* huszonöt forint jutalmat osztott ki a *Pelikán* helyi személyszállító gőzhajó legénysége közt, mely e hónap 17-én este saját élete kockáztatásával kihuzott a vizből egy fiatalembert, aki öngyilkossági szándékkal a hajóról a Dunába ugrott. Az igazgatóság egyuttal megdicsérte Jenikőy másod- s Prammer harmadkapitányt, kik az életmentés fő-tényezői voltak s elhatározta, hogy legfelsőbb kitüntetésre a kormánynak előterjeszti Botfay Lénárd első kapitányt, kinek hajója az idén már a tizedik emberéletet menti meg.”

A kelet áldozata.

Strausz Adolfot mindenki ismeri, aki Szófia és Szaloniki, vagy Kőbánya és Budapest közt megfordult.

Mert Strausz Adolf Keleten utazik és Nyugaton disznót hizlal. Mikor Bulgáriában sejtí őt a képzelet, akkor kőbányai házában handzsárt köszörül csibukszárón. Mikor pedig a kőbányai ház kapuján kopogtatsz, akkor a házmester jelenti, hogy Strausz ur Erzerumban telet.

Szóval rejtélyes ember s kvalifikációját ebbe a szóba lehet összefoglalni: *utazó*.

Sokféle *utazó* van. Az afrikai utazó többnyire Európa pénzén megy, több izben eltűnik s köteles két-három tavat és átlag négy vizesést fölfedezni. S mikor aztán, elköltvén egy milliót, visszatér Európába, mi kötelesek vagyunk a civilizáció nevében örömujjongani s irigyelni azt a boldog nagy urat, az utazó protektorát, akinek nevét egy ujonnan fölfedezett zuhatag viseli, messze, az őserdők közt, kétszáz napi járóföldre az utolsó hozzáférhető emberlakta helytől.

Az északi sarkra utazók típusa kiveszett. Többé nem akad állam, mely hajlandó volna egy szép, drága gőzhajót ott hagyni a jegesmedvéknek. Pedig kár. Kit ne töltene el hazafias büszkeséggel, hogy fönt az örök jég hazájában van egy *Budapest-fok*, melyhez a fővárosunkkal rokonszenvező fókák minden esztendőben barátságosan oda dörgölik az orrukat. Folytatni kellene a honfoglalást az északi sarkon. Oda kellene küldeni a vízi kormánybiztosokat.

Az amerikai utazókat mindnyájan ismerjük. Többnyire egy csöndes pénztárosi állást, vagy fényes bankigazgatói hivatalt cserélnek föl a szabad amerikai étellel. Ott valamennyiből zseni lesz s találmányaikat drága pénzen vásároljuk meg pár esztendő múlva.

A keleti utazók nálunk azóta támadtak, mióta e jelige alatt *Keletre magyar*, bevonultunk Boszniába. A keleti utazók különösen egy-egy megüresedett balkáni trón és egy-egy gazdátlan korona körül sürgölődnek. Ilyenkor lázasan utaznak jobbra-balra s főtörekvésük az, hogy rövid idő alatt a Balkán-félsziget minden pontján mutatkozzanak és minden falujában egy tucat névjegyvet feledjenek.

Mikor aztán a dolog eldőlt, vagy csára, vagy hajsza, akkor hazajönnek közénk, nyugotiak közé s ugy csinálnak, mintha ők döntötték volna el a dolgot.

A keleti utazók fajtája sokféle. Vannak kereskedelmi és politikai ügynökök, vannak etnografusok és hirlapírók.

Strausz Adolf etnografus és hirlapíró. Igen érdemes könyveket irt a Balkánról s Boszniáról szóló munkája sokkal alaposabb, mint az Asbóth Jánosé.

Kőbányai háza, pincétől a padlásig, tele van keleti adatokkal. Tudja, hogy Bulgáriában hány néptanító van, miféle fizetéssel és tudja, hogy Stambulov miniszterelnök két tojást reggeliz, teával. Citálja Sztevo, Filippopoliszban kivégzett rabló, utolsó szavait s burnótot ugyanonnan hozat, ahonnan a tirnovói polgármester. A kőbányai kofának szemére veti, hogy drágábban adja a tojást, mint üszköbi kollégája; ha *szerb* tövis szurja meg az ujját, édesen mosolyog, mert erről is a Kelet jut az eszébe; meghívót kap a szaloniki dalárda zászlószentelésére; szöveget is küldenek neki s ő lemegy beverni a nyélbe. Keresztapának hívják Prepoljébe s a ruszcsuki bolgár asztaltársaság diszelnöknek választja őt.

Én régóta figyelemmel kísérem és irigylem. Magam is gyakran megfordulok Kőbánya és Budapest közt.

Láttam őt fiakkereen, láttam később komfortáblin, végre lóvasutra került. Ekkor megismerkedtünk. De csakhamar innen is elmaradt. Gyalog járt be Pestre.

Tűnődtem, hogy mi az oka e szemmel látható, fokonzinti leszállásnak? Azt is észrevettem, hogy keleti inggombjai és melltűje is eltűntek. Egy napon már nyakkendő nélkül láttam, őszi kabátban, tél közepén.

Ekkor leszálltam a lóvasútról, s hozzá csatlakoztam.

- Szerencsétlen ember, - mondám, - ön bizonyosan a tőzsdén játszott.

- Soha, uram! Én egyszerűen ama tiszteletnek vagyok az áldozata, melylyel a Kelet irántam viseltetik.

- Hogyan?

- Jöjjön a lakásomra, mindent meg fog érteni.

Kőbányai házába követtem. Csöngettünk.

- Nem lehet, - kiáltott ki egy férfihang.

- Miért?

- Most subickol a fiam.

Strauszra néztem.

- Igen, uram, - mondá ő, - keleti motivumokkal igyekszem magamat körülvenni. Házmesterelem öt forintot kap külön azért, hogy szerezsen legyen. És a suvikszot. Meg a keféét.

Ekkor érkezett a kapu elé egy irtóztatón csunya vén boszorkány.

- A házmesterné, - mondá Strausz.

- Strausz ur! - sugtam.

- Tessék.

- Ajánlok még egy keleti motivumot: fátyoloztassa le ezt a hölgyet.

- Elfogadom.

A házmester ezalatt elkészült a toalettrel s kaput nyitott.

- No, Sajtos Mihály uram, járt itt már a levélhordó?

- Nem.

Iszonyu látvány: egy koromfekete ember, akit Sajtos Mihálynak hívnak. De még iszonyubb látvány volt, mikor leült csizmát foltozni. Egy szerezsen, aki nem a bakon ül, nem majmot táncoltat, nem édességet árul, hanem csizmát foltoz!

Strausz lakása csupa szőnyeg, fegyver és arckép volt. Valamennyi keleti emlék. Mindannyit emlékül kapta. Szivarszipka is volt ott kétszáz darab, dohánydoboz pedig valami ötven.

- Igen sok jóbarátom van Keleten. Ez a halálom.

- Hogyhogy?

- Rögtön meg fogja látni.

Csöngették a kapun. Kőbánya összes levélhordói tódultak be rajta.

- Mi ez?

- A tiszteletpéldányokat hozzák, - sóhajtott Strausz s lerogyott egy hatalmas, libanoni cédrusból faragott szivarszipkára.

A levélhordók feljöttek s egy óriási csomó keleti ujságot raktak Strausz elé. Mindegyikért két krajcárt kellett fizetnie a m. kir. postának s szemem láttára 3 forint 60 krajcárját vitték el a levélhordók. És a cédrusszipkát.

- Ma szokatlanul erős postám volt, - zokogott Strausz, - Kelet tisztelete tönkre tesz. Ime itt látja ön Kelet összes hirlapjait. Valamennyitől tiszteletpéldányt kapok. (És hulló könnyekkel bontogatni kezdte.) Ime itt van a *Levant Herald*, a *Stamboul*, a *Moniteur Orientale*, a *Tarik*, a *Terdsüman-i-Hakikat*. Ezeket török barátaim küldik. Itt vannak a görögök: *Filippopolis*, *Efimerisz*, *Akropolisz*, ime a szerb lapok, az *Odjek*, a *Male Novine*, tekintsen bele a bolgár ujságokba, a *Szlobodá*-ba, a *Bulgarin*-ba, a *Tirnovszkaja Konstitucion*-ba. Ime a teheráni sajtó, az *El Dsavai* című perzsa lap, avagy tetszik az *Achbar*, mely egyenesen Örményországból jött?

S közéje rogyott a halom ujságpapirosnak. Egy csodálatos hieroglifákkal tele nyomtatott lap ötlött a szemembe. Ilyet sohase láttam.

- Hát ez mi?

- Nem tudom.

- Honnan jön?

- Fogalmam sincs róla.

- Ki küldi?

- Nem is sejtem. Ez a legismeretlenebb tisztelőm. Ez a legdrágább. Ezért a gaz lapért négy krajcárt fizetek.

- Ne fogadja el. Küldje vissza a lapokat.

- Nem lehet, uram. A Kelet tele van jóbarátaimmal. Roppant udvariatlanságnak vennék a visszaküldést s halálos ellenségeimmé válnának. Nekem pedig fönny kell tartani összeköttetéseimet. Aztán meg vagy harminc hirlapom van olyan, amelyet el se tudok olvasni. Hová küldjem ezeket?

E pillanatban Sajtos Mihály csizmadia és szerezsen véres fejvel bebukott az ajtón és kiálta:

- Meneküljön uram, a levélbélyeggyűjtők!

Strausz egy bagdadi muskétát lekapott a falról, én csibukot ragadtam s így fölfegyverkezve kirohantunk. Harminc ember hemzsegett az udvarban s rohamra készült a lakás ellen.

- Megtudták, hogy visszatértem, - szólt Strausz, - azért tódulnak mind. Itt a szép házam és bujdosó vagyok. Csak éjjelre merek hazatérni, loppal, mint a tolvaj.

- Csülökre magyar! - ordítottam.

- Allah, Allah! - rikoltott Strausz és ezzel nekimentünk a tömegnek.

A dulakodásban két új tapasztalatot szereztem: 1. Hogy a levélbélyeggyűjtőknek igen kemény fejük van. 2. Hogy a keleti csibukszárak alkalmasabbak verekedésre, mint pipálásra. Mikor hadtestünk a kapun kijutott, Strausz fölkiáltott Sajtos uramnak, aki várórségül hátramaradt, hogy a lapokat hajjigálja ki az udvarra. Nem tudom, mi történt azután, de annyi tény, hogy a *Statisztikai Havi Füzetek* legújabb száma a levélbélyeggyűjtők csökkenését konstatálja.

Mi vonultunk a kőbányai kis sörcsarnokba, sebeinket gyógyítani.

Sokáig tanácskoztunk. Beláttam, hogy Strauszon segíteni kell, ha azt nem akarjuk, hogy teljesen tönkremenjen.

Elhatároztuk, hogy a leghevesebb agitációt indítjuk az egész keleti sajtó ellen. Az összes hazai lapokba elkezdtünk ilyen híreket becsempészni:

A *Terdsüman-i-Hakikat* vérlázító hazugságokat közöl a boszniai mohamedánok helyzetéről s egyenesen fölszólitja a mohamedán világot, hogy indítson szent háborút Ausztria-Magyarország ellen.

Az *Achbar* című erzerumi lap a szamosujvári örményeket biztatja, hogy rázzák le a magyar igát. Hasonlóra biztatja a *Szloboda* az ujpesti bolgár kertészeket.

Az *Odjek* Oroszországot hívja a szerbek segítségére a magyar zsarnokság ellen.

E sűrű közlések magukra vonták a képviselőház figyelmét s egy interpelláció követelte Tiszától, hogy tiltsa ki az összes balkán-félszigeti és kis-ázsiai lapokat a magyar korona területéről. Ez volt célunk.

Tisza azonban utána járt s nyílt ülésben kijelentette, hogy az összes keleti lapok csak egy-egy példányban járnak hazánkba, még pedig Kőbányára, Strausz Adolfhoz, aki jó magyar ember, hü alattvaló s nem fog azoktól föllázadni.

Ekkor más fogáshoz nyultunk. Egy francia nyelven gondosan fogalmazott gyászjelentésben megírtuk Strausz Adolf élete virágában történt elhunytát, s e cédulát megküldtük az összes Kőbányára járó keleti lapoknak, melyeknek a címét ki tudtuk betüzni. A gyászjelentés úgy végződött, hogy az elhunyt a fenforgó körülmények folytán kéri az eddig élvezett tiszteletpéldány megszüntetését.

Emlékszem, hogy a *Bulgarin* gyászkeretben közölte a hirt, s a ruszcsuki asztaltársaság részvétátíratot intézett a kőbányai tisztviselőkörhöz.

A kibetűzhetetlen című lapokat mindennap visszaadtuk a postásnak. Találja ki ő, hogy hova kell visszaküldeni.

A postástól a levélbélyeggyűjtők vették meg.

Igy állt újra talpra Strausz Adolf. Most már megy ismét fölfelé. A napokban komfortáblin látam. Keleti melltüje és inggombjai is visszakerültek. Most már a házmesternét is subickoltatja.

De Keletre nem mehet, amíg egy kicsit el nem felejtik, hogy elhunyt.

A kúra.

- Epizód egy tisztviselő életéből. -

Jogászkorom óta tisztviselő vagyok és pedig nem is a legrosszabbik fajtából.

Bejutni könnyen bejutottam a minisztériumba, mert az apám kétszáz voks fölött rendelkezett abban a kerületben, mely a miniszteremet volt szíves képviselőjévé megválasztani.

De már az előmenetelem nagyon lassu volt. Sokan voltunk tisztviselők, köztük, fájdalom, olyanok is, akiknek az apja három-négyszáz vokssal, egész kerületekkel, sőt vármegyékkel rendelkezett.

Mindazonáltal nem voltam elégedetlen. Elég tisztességesen meg tudtam élni a fizetésemből, mert szmokingom és frakkom mindig rendben volt, s így a zsurokon pompásan megálltam a helyemet.

Télen vacsora-költséget nem ismertem. Pogácsa, szendvics, Bismarck-kenyér volt a napi táplálékom, több csésze tea társaságában. A minisztérium ifjusága lelkesen támogatta egymást, s a szezon elején többnyire gyűlést tartottunk, melyen kiosztottuk a szerepeket. A módosabb fiuk a legszerényebb zsurokra is eljártak, s nekünk engedték át azokat a családokat, ahol sonka és hideg roszbif is került az asztalra.

A kellemes élet akkor kezdett szomorura válni, mikor elbetegesedtem.

Különös! Sokszor voltam ideges életemben. A gyomrom is gyakran fáj, mikor jól kikoplalva huszonöt-harminc szendvicset megettem egy este. De különben egészséges voltam, mint a makk.

Egyszer aztán - s itt jön a különös - elkezdtem betegeskedni; nem volt ez idegesség, a gyomrom se fáj, mégis az orvos azt mondta, hogy *ideges gyomor bajom* van.

Megtettem, a mit kishivatalnok létemre sohse mertem megpróbálni: szabadságot kértem.

Kollégáim kinevettek. Csak próbáld, ugy se kapsz. Hogy éppen ideges gyomor baj miatt kapjon valaki szabadságot, olyan betegség alapján, melynek legnagyobb része képzelődés.

De én nem riadtam vissza, hanem beadtam a kérvényemet.

Másnap a szolga berohan hozzám: a kegyelmes ur hivat.

Először ért ez a szerencse, képzelhető, hogy nagy izgatottsággal siettem a miniszterem szobájába.

Kihallgatás lévén, egész csomó ember várt az előszobában. Engem mégis rögtön bebocsáttak.

A kegyelmes ur fölemelte kezét, melyben jövöm volt letéve, s megszorította a jobbomat.

- Maga szabadságot kér? - szólt, miután figyelmesen végignézett.

- Bátorkodom...

- S csakugyan az a baja, amit a kérvényben ír?

- Az, kegyelmes ur.

- S hogy jutott hozzá?

- Sejtelmem sincs róla, kegyelmes uram...

- S mik a tünetei?
- Kegyelmes ur kételkedik?
- Nem én, csak érdeklődöm.
- Nem tudok enni.
- Én se.
- Nem tudok aludni.
- Én se. Folytassa.
- Nem tudok dolgozni.
- Én se.
- Mindezek következtében roppant ideges vagyok, se éjjel, se nappal nincs nyugtom.

A miniszter fölkel, néhányszor végigsétált a szobán s aztán így szólt:

- Ez az. Ez az ideges gyomorbad. Ez az én betegségem is.
- Hogyan? A kegyelmes ur is?

A miniszter szomoruan igent intett.

- Ugy van, *ifju barátom*. Már miniszter koromban kaptam. Bizonyos, hogy a magáéval ellentétes életet élek s mégis megkaptam. S mondjon le, ifju barátom, a gyógyulásról...
- Hogyan, excellenciád nem ad szabadságot?
- De adok, csak figyelmeztetem, hogy úgy is hiába minden, egész életében hurcolni fogja az igát...
- De legalább megpróbálom...
- Azt megteheti...

S mig kint emberrel telt előszoba várakozott, a kegyelmes ur oly kegyes volt, hogy elmondta betegségének összes tüneteit.

S az én szívem ujongott ezalatt. Az ideges gyomorbad az a szál, mely engem a kegyelmes urhoz fűz. Ugy beszélünk róla, mint egy kedves ismerősünkről, tudakozódunk hogyléte felől... Mégis a jó Isten semmit se tesz hiába, s az ő kezébe még a bajból is áldás fakad.

Büszkén tértem vissza a szobámba: nekem van valamim, ami az egész minisztériumban csak a kegyelmes urnak van: nem hiu rang, nem is hitvány földi kincs (értsd: nagy fizetés), nem népszerűség, avagy köztisztelet, hanem ideges gyomorbad.

Másnap a kegyelmes ur ujra hivatott és tudakozódott afelől, hogy minő éjszakám volt. Midőn minden himezés és hámozás nélkül megvallottam, hogy köszönöm, komiszul töltöttem az éjszakát, arcán gyöngé derü futott át. Ő nem köszönte, de szintén komiszul töltötte kegyelmes éjjelét.

- Nézze, Laska, én magának többet adok, mint szabadságot. Én magának ajánlólevelet adok a margitszigeti kezelőorvosomhoz.
- Ugyanahhoz, aki excellenciádat nem tudta kigyógyítani?
- Ugyanahhoz. Van neki most egy új gyógymódja, amelylyel a gyomoridegességet orvosolja.
- Excellenciád talán már próbálta?

- Nem, édes Laska...

(Édes Laska! Hihetek-e füleimnek?)

- Nem, édes Laska, nem próbáltam... még senki se próbálta... ön lesz az első, édes Laska... ön lesz a tengeri nyul... bele fog kerülni az összes európai szaklapokba... mint világító szövetnek fog lobogni a tudomány mezején... Citálni fogják késő századok.

Én a boldogságtól megsemmisülten álltam ott, s csak akkor tértem magamhoz, mikor a kegyelmes ur így szólt:

- A pénztárnál vegyen át erre az utalványra kétszáz korona rendkívüli segélyt. Megérdemli, még sohse volt szabadságon...

Boldogan ki- és eltántorogtam.

Másnap már a Margitszigetre költözök, s ajánló-levelemmel azonnal jelentkeztem a kegyelmes ur kezelőorvosánál. A következő reggel belefogott a kurába.

Reggel hatkor fölverték az ágyamból s kétfokos hidegvizes lepedőbe csavartak. Ebben feküdtem két órát. Mikor megizzadtam, jeges vízzel locsolgattak, mire visszadermedtem. Mikor már olyan állapotban voltam, mint a miskolci kocsonya, hogy már csak pislogtam, akkor száraz lepedőkkel addig dörgöltek, míg vér nem fakadt ki a bőrömből. Azután jött a gyomormasszázs. Ugy meggyomroztak külön e célra betanított díjbirkózók, hogy két napig elájultam.

Harmadnap a kegyelmes ur is a szigetre költözök, naponta együtt sétáltunk, s részletesen el kellett neki mondanom a kúra hatásait.

Mondhatom, hogy kitűnő volt: egy hónap múlva úgy aludtam, mint a bunda, úgy ittam, mint a pinty és úgy ettem, mint a farkas. Boldogságomat fokozta, hogy miniszteremnek legkedvesebb embere voltam, s úgy látszik, ideges gyomor bajom egész karrieremnek megvetette az alapját.

Mikor szabadságom lejárt, a miniszter megölelt, én pedig, mint egy győztes hadvezér, meggyógyulva, mint ő excellenciája barátja, tekintélyben meggyarapodva, vonultam be a hivatalba.

A továbbiak már tragikusabban hangzanak.

A kegyelmes ur behunyt szemmel, előreszegzett fejjel rohant bele az új kurába és végigszenvetted annak minden gyötrelmeit.

És nem gyógyult meg!

Mogorvábban, mint valaha, tért vissza a hivatalba, s az én létezéséről többet nem vett tudomást.

Elszakadt köztünk az egyetlen kapocs, az ideges gyomor baj.

Busan, de egészségesen hajtom le fejemet hivatali asztalomra: ha ki nem gyógyítanak, azóta már osztálytanácsos lehetnék.

A monte-carlói fogoly.

Ezt a történetet, melyet most el fogok beszélni, Keszler József barátomtól hallottam. Keszler József nem ír különben történeteket, csak kritikákat. De élőszóval úgy mesél, mint egy Dumas. Mikor a kávéházban, este vacsora után köréje gyülekezünk, mindig tud számunkra valamit. Míg csak a bajuszát pödri, addig fecsegünk össze-vissza; de mikor a szakállát kezdi simogatni, akkor elhallgatunk, mert tudjuk, hogy ebből a IV. Henrik-es szakállból most ki fog huzni valami élvezetes históriát.

Egy este nagyon simogatta a szakállát. Husszor is végigcibálta ideges ujjával, s közbe jóízűeket mosolygott. Mély csönd lett köröskörül, csak a gáz sercegése hallatszott. Mindenki sietve friss szivarra gyújtott, Keszler pedig kezdé...

*

Egy monte-carlói ember, aki francia kereskedőhajón szolgált, egy napon váratlanul hazaérkezett Monte-Carlóba. A tengerészek többnyire váratlanul érkeznek haza, mert az időjárás viszontagságait nem lehetvén kiszámítani, a hajók rendetlenül, pontatlanul jönnek-mennek. A mi monte-carlói emberünk mint *férj* érkezett haza váratlanul, aminek az lett a következménye, hogy a szeretőt sulyosan megsebesítette, a hűtlen feleséget pedig megölte.

A futólépésben érkező zsandárok elcsípték és a kaszárnájukba vitték a gyilkost.

Monte-Carlóban ilyesmi nem igen szokott történni s napokig nem beszéltek egyébről a parkban, a terrazon, a kávéházban s még a nagy veszteségben levő játékosokat is érdekelte egy pillanatra.

Az esküdtszék összeült s könyörtelenül halálra ítélte a gyilkost, miután előbb a közvádoló fényesen bebizonyította az asszony ártatlanságát.

Az eset a fejedelmet, tudniillik a monakói fejedelmet is nagyon érdekelte, hisz az ő uralkodása alatt ilyesmi még nem fordult elő s pár nap múlva már kérdezte a törvényszéktől:

- Mikor lesz a kivégzés?

A főurak összenéztek, egy darabig hallgattak, végre a főpohárnokmester megszólalt:

- Fenség, egy dologról megfeledeztünk.

- Miről?

- Hogy Monakóban a hóhérállás nincs rendszeresítve. Állami szervezetünk tökéletes; de a hóhér hiányzik belőle. Erre nem gondolt senki.

A fejedelem egy darabig gondolkozott, azután mondá:

- Sebaj. Jó viszonyban vagyunk Franciaországgal s kölcsön kérjük tőle Deiblert, a párisi bakót.

Az eszme tetszett az udvarnak. A fejedelem eszméje mindig tetszik az udvarnak. De a francia köztársaságnak nem tetszett. Párisból azt irták vissza, hogy Deibler urat, ki csak Franciaországban hóhér, másutt, ha kivégzésre vállalkozik, közönséges gyilkos, nem adhatják oda.

A fejedelemnek még egy eszméje volt. Ez is tetszett az udvarnak. Meg is irták rögtön Párisba, hogy Deibler ur csak maradjon nyugton Párisban, majd ők házhoz szállítják neki Beaufront urat, a gyilkost, s végezze ki Párisban. Egpár ezer frankot nem sajnálnak érte.

Az akadékoskodó respublika ezt se fogadta el.

Azt felelte, hogy Deiblernek csak azokat van joga kivégezni, akiket francia törvények szerint, francia területen ítélnék el.

Mikor ez a válasz megérkezett, akkor már a fejedelemnek se jutott eszébe semmi. De a főlovászmester egyet csavart az elméjén, s kibugygyant belőle a következő idea:

Ő fenségének, a monakói fejedelemnek megkegyelmezési joga van. Gyakorolja most ő fensége ezt a szép jogát, s a halálos ítéletet változtassa meg kegyelem útján *élethossziglan tartó börtönre*.

A fejedelem kapott rajta, s kiállították a nagy pecsétes levelet, melyet kellő ünnepélyességgel fölolvastak a gyilkos előtt. A gyilkos meg volt hatva, s könnyekkel szemében szólt:

- Hol az a börtön? Vigyenek oda tüstént.

Az államügyész meghökkent s szóla:

- Nono, ne olyan sietve.

Azzal odasugta a bírónak:

- Hol is van az a fogház?

A bíró tovább sugta a zsandárkapitánynak:

- Ugyan kérem, hol is van az a fogház?

A kapitány ránézett és felelt:

- Majd mindjárt megtudom. Csak egy kis türelmet kérek.

Ezzel egy strázsamestert elszalasztott a rendőrfőnökhöz. A rendőrfőnök futott a miniszterelnökhöz, ez a főudvarmesterhez s együtt futottak a fejedelemhez. Mikor oda értek, készen volt a felelet:

- Fenség, mit csináljunk a fogolylyal? *nincs fogházunk*.

A fejedelem elbámult. Most van egy élethossziglan való fogságra elítélt foglya és nincs meg a hozzávaló fogház.

- Hát semmiféle tömlöcünk sincs?

- Van a rendőrségnek egy pincéje, ahol együtt vannak a zsebtolvajok, részeg emberek és az utcai csendháborítók. Oda csak nem tehetünk egy gyilkost, élete fogytáig?

Igaz, előkelő bűnös, nagy gazember, csinján kell vele elbánni. A fejedelem is elismerte.

Béreltek tehát Monte-Carlóban egy alkalmas házat, nagy udvarral, melyet magas kőfal kerített. Óriás betükkal ráírták: *Fogház*, s bekisérték oda Beaufrontot.

Melléje fogadtak két őrt, mindegyik kapott 900 frank évi fizetést. Hármójuknak főzött egy vén szakácsné.

Egy darabig ment minden a rendes kerékvágásban: a két porkoláb őrzött, a vén szakácsné főzött, a fogoly lakott. De az örök szörnyen unták magukat s végre egyikük egy Maltába vitorlázó hajón megszökött, mint matróz. Ekkor a másik még jobban unta magát s végre ő is beállit a fogházigazgatósághoz (mert fogház lévén, állítottak rögtön igazgatóságot is), mondván, hogy ő többet nem őrzi a gyilkost.

És Monte-Carlóban nem akadt egyetlenegy ember se, aki vállalkozott volna rá. A fejedelemség lakói a szabad tengerészethez vannak szokva s örökké a Földközi-tengeren kószálnak.

A fogházigazgató rögtön Beaufronthoz sietett s megígértette vele *becsületszavára*, hogy nem fog megszökni. Jutulmul megengedte neki, hogy a fogházudvaron sétálhat reggeltől estig.

Beaufront örömmel fogadta az ajánlatot, s az első napokban tele tüdővel szivta a jó meleg, friss, szabad levegőt. De az udvarba behallatszott a monte-carlói élet vidám zaja, a terrazon játszó zenekar hangja, a gyümölcsárusok kiabálása, a frissítőt hordozó fiuk lármája s Beaufrontban fölébredt a vágy egészen szabadnak lenni.

Elküldte vén szakácsnéját a fogházdirektorhoz, azzal a kéréssel, hogy csukják őt vissza, mert visszavonja a meg nem szökésre adott becsületszavát. Sőt mindent el fog követni, hogy megszökhessék s ezt mint becsületes rab előre bejelenti.

A fogházigazgató személyesen nyargalt az őszinte fogolyhoz.

- Uram! Az Isten áldja meg, álljon el szándékától. Ne éljen vissza helyzetével. Inkább még javitunk rajta. Tudja mit? Adja becsületszavát, hogy nem fog megszökni és én, a fejedelem nevében, megengedem, hogy szabadon járhasson-kelhessen Monako egész területén. Csak kosztra és hálásra jár vissza a fogházba.

Beaufront belecsapott a fogházigazgató tenyerébe, s az alku megkötötték. Így a fogoly meg volt mentve Monako számára, s a fogházigazgatói állás se vált fölöslegessé.

Beaufront egy ideig igen jól érezte magát, de a vén szakácsné szicíliai főztjével kezdett torkig lenni. Egy napon össze is szidta az asszonyt, mert iszonyuan elrontotta a cserebogár-mártást. A szakácsné dühösen fölmondott neki s rögtön otthagya őt.

A fogházigazgató sietett a nagyfontosságú rabnak a vendéglőben abonálni. S egy napon az a kis Európa, mely Monte-Carlóban tartózkodott, nagy elszőnyedéssel látta Beaufrontot megjeleneni a terrazon, s uri kényelemmel elfogyasztani több fogásból álló ebédjét.

Nagy volt a fölháborodás, különösen a németek közt. Az amerikaiaknak igen tetszett a dolog, hogy egy élethosszig tartó fogságra ítélt rab a monte-carlói terrazon, Európának egyik legelőkelőbb és legdivatosabb helyén fogyasztsza el ebédjét és szivarjait. Eredetinek találták.

De a németek megbotránkozása ragadosabb volt, mint az amerikaiak tetszése. Európa a németek pártjára állt s a hatóságok kénytelenek voltak e szerint intézkedni.

Egy napon egy rendőrtiszt ült az ebédlő Beaufront mellé, aki a zenekar után füttyölte a keringőt.

- Fogoly ur, tesztek önnek egy ajánlatot...

- Nos, mi az?

- Ön gyilkos létére nagyon rosszul érezheti magát ilyen előkelő társaságban.

- Sőt ellenkezőleg, igen jól érzem magamat.

- No, de be fogja látni, hogy ez nem existencia egy komoly embernek.

- Annak nem. De én nem vagyok komoly ember: én elítélt rab vagyok. Különben halljuk az ajánlatot.

- Szökjék meg Monakóból.

- Mi jut eszébe? Én becsületszavamat adtam, s becsületes ember megtartja a szavát.

- Kap a fejedelemségtől 5000 frankot az utra.

- Nem tehetem. Ugy az olasz, mint a francia hatóságok szégyenszemre visszatoloncolnának. Én életfogytig Monte-Carlo rabja maradok.

A *Courrier du Littoral* újra erős támadást hozott a feleség-gyilkos szereplése miatt. Már francia, német és angol lapok is nyargaltak rajta.

A rendőrtiszt szökése esetén 10.000 frankot ígért Beaufrontnak, aki már lábait is fölrakta a székre, s úgy fixirozta az elegáns világot. Beaufront vállat vont és tovább szivarozott.

Végre egy hét múlva lágyulni kezdett.

- Ötvenezer frank? - kérde a tisztet.

- Annyi.

- És egy dekrétum, mely kijelenti, hogy tévedésből ártatlanul ítélték el?

- Ugy van.

- És a dekrétumot megküldik Franciaország minden maire-jének és präfet-jének?

- Meg.

- Mert, tetszik tudni, ott akarok letelepedni.

- Helyes. Nagyon helyes.

- No, Isten neki, ilyen föltételek mellett - *szököm*.

Fölkelt, eldobta szivarját, másokra gyujtott.

- Gyerünk.

Másnap, pénzzel és dekrétummal a zsebében, zsandárfedezet alatt a határ felé kísérték. Az egész fejedelemség megkönnyebbült sóhajjal nézett utána. Mikor a határt átlépte, a zsandártiszt utána kiáltott:

- Hallja Beaufront, maga mégis nagy számár.

- Miért?

- Miért nem kért inkább egy - *zsiros hivatalt*.

*

Az elbeszélésnek vége volt. És most következett Keszler megpróbáltatása.

- Hallod-e, Keszi, - mondám, - a történet igen szép, de mintha már olvastam volna a marseillei *Messenger du Midi*-ben.

- Hazugság és rágalom, - szólt felhevülten. - Saját találmányom és kompozícióm az egész.

Nem feszegettük tovább a dolgot. Kártyáztunk és biliárdoztunk pár órát. Mikor késő éjjel a néptelen boulevardon hazafelé mendegéltünk, újra megszólaltam:

- Miért is ölod te magad bele a kritikába? Mikor oly gyönyörű meséket tudsz fabrikálni, mint ez a monte-carlói fogoly.

Keszler rám néz.

- Tudod pajtás, csak a fölcifrázás az enyém. A történetet a *Messenger du Midi*-ben olvastam.

Mi történt a sarkon?

Az utcán sétáló fővárosi embernek régóta egyik legkedvesebb szórakozása a gyorsan vágató postakocsik elől menekülni. Pázmány Dénesnek - fájdalom - nem sikerülven a bikaviadaloikat importálni, nekünk, civilizált keletieknek, ez az egyetlen izgalmas élvezetünk. Ebből a szempontból kár is volna valamit tenni ellene, mert az utcai élet élénkségéhez a sikoltva menekülő hölgyek s a kerekek alatt hempergő adófizetők határozottan hozzátartoznak.

Csak azt nem értem, hogy miért szerződtetik nálunk postakocsisnak azokat a vad cserkeszeket, akiket az orosz kormány fékezhetetlenségük miatt a Kaukázusból kikergetett?

Ezen általános bevezetés után térjünk át a speciális esetre.

A Népszínház-utca lakói a főváros legszerencsésebb teremtsései. Ők fizetnek legrövidebb ideig adót, mert ők élnek a legrövidebb ideig. Budapest rendes betegségin, ivóvizén és rossz levegőjén kívül őket még a következő elemi csapások fenyegetik:

1. A kőbányai villamos, melynek négy, egymás mellé rakott sinein folyton robognak ki és be a kocsik.
2. A felső vezeték, melynek ha a drótja elszakad, valóságos mennykő-raktár ürül ki a lakókra.
3. A postakocsisok, akiknek ott van a fő istálló-telepük.

Innen van, hogy a Népszínház-utca lakóit halál és baleset ellen jóval drágábban biztosítják, mint a főváros többi lakóit.

És most engedjék meg, hogy áttérjek az én esetemre.

Csendesen haladtam a Népszínház-utcában, mikor hátam mögött vad robogás és kétségbeesett sikoltozás hallatszik. Idegen emberek ilyenkor hátra szoktak fordulni. Én nem. Tudtam, hogy a robogás a postakocsitól, a sikoltozás polgártársaimtól ered. Ugy is volt. Általános menekülés képét nyújtotta az utca. Mikor a tombolás egészen a hátam mögött volt, megfordultam. Éppen jókor. Még időm volt egy nőt elrántani a lovak elől. Hentesné volt, még pedig századvégi hentesné, mert elájult. Tiszteletem csekély jelül átnyújtottam a hentesnét Trudnya szabómesternek és a postakocsi után siettem.

És itt újra bocsánatot kell kérnem, mert az én esetem csak most következik.

A dühtől sápadtan rohantam a cserkesz után, aki már a Rökk Szilárd-utca sarkán terjesztette a közrémületet. Utól már nem érhetvén, a sarki rendőrhöz futottam, akinek az a föladata, hogy a József-körut és Népszínház-utca kereszteződésénél őrizze a közbiztonságot.

- Látta? - kiáltám.

- Láttam, - felelt, - majd elgázolt a pimasz. Rá is szóltam keményen.

- Mit mondott neki?

- Üssön meg a ménkü, bundás.

- Ez nem elég, biztos ur, ezt a fickót nem lehet csak úgy a ménküre bizni.

- Hát?

- Föl kell jelenteni. Követelem.

- Azt is lehet. Hogy hívják az urat?

- Sipulusznak. Lakom Rökk Szilárd-utca 4. sz.

Följegyezte. Azzal a büszke öntudattal távoztam, hogy a büntető igazságszolgáltatást mozgásba hoztam.

Egy pár hét eltelt, de a büntető igazságszolgáltatás nem mozgott. Annál jobban mozogtak a Népszínházban a postakocsisok. Külön ablakot béreltem egy csinos özvegnél, csakhogy a rémes jeleneteknek szemtanuja legyek. Az özvegy férje szintén egy postakocsi alatt hunyt el. A rémes jelenetek hatása alatt több ízben az özvegy karjaiba ájultam és viszont.

Végre idézést kaptam a kerületi kapitányságra. A cédulán ez volt:

Idézett fél: Sipulusz.

Tárgy: Gyorshajtás.

- És mozog a büntető igazságszolgáltatás! - kiáltám diadalmasan és már a kora reggeli órákban siettem a kapitányságra. Az előszobában többnyire szakácsnők és polgárasszonyok vártak, a kik az egymás fejéhez vagdalt fazekak miatt fölmerült becsületbeli ügyet készültek itt elintézni.

Azonnal beeresztettek egy urhoz, a ki igen nyájasan fogadott. Itt kezdődik az én esetem.

- Ön Sipulusz? - kérdé.

- Az vagyok.

- Ön gyorshajtás ügyében van beidéztve.

- Igen.

- Tehát nem tagadja?

- Mit?

- Azt, hogy gyorsan hajtott.

- Én?

- Ön.

- De kérem, hiszen tanu vagyok!

- Micsoda ügyben?

- Gyorshajtási ügyben. Még pedig terhelő tanu.

- Más esetekben, mint terhelő tanu, nagyon szívesen fogadnám, de most ön vádlott. A rendőri jelentés egészen világos. Tessék elolvasni.

Ugy volt. A szerencsétlen bizonyára beírta: Sipulusz, gyorshajtás, és mire a jelentés megírására került a sor, elfelejtette, hogy én nem mint tettes, hanem mint tanu szerepelek. Ugy látszik, az ismeretes tuzok-elvet a rendőrség is vallja: jobb ma egy tettes, mint holnap egy tanu.

- Még most is tagadja?

- Tagadom.

- Az esetben szembesíteni fogom önt a rendőrrel.

- Tessék.

- Ön lesz szíves mégegyszer idefáradni.

- Tessék?

A tiszt csöngetett, s engem az alantas közegek előzékenyen kituszkoltak.

Pár hétig csönd volt. Csupán a postakocsisok, a Pompsfinéber udvariszállítói működtek. Végre megkaptam a második idézést. A rendőrség előszobájában ugyanazokat a szakácsnőket találtam, de más urnők társaságában. Elhatároztam, hogy harmadik találkozásunkkor a cselédek nevét kiírom az újságba, hogy a háziasszonyok óvakodjanak tőlük.

A szembesítés megtörtént. A rendőr nyugodt, szürke szemével belém nézett és kijelentette, hogy én a kérdéses napon egy fakót és egy vasderest hajtottam.

Egy óriási gorombaságot nyeltem el (azóta, hogy rosszul ne legyek tőle, átadtam a személyem körüli hordáromnak). De magamban egy nagy fogadást tettem, azt, hogy legközelebb hatóság elleni erőszakot fogok elkövetni. Ez legszentebb joga a polgárságnak.

- Hát maga, édes biztos ur, nem emlékszik arra, hogy én a postakocsist jelentettem föl?

- Emlékezni emlékszek, de az nem az ur volt.

- Hát a postakocsisok ellen történt-e már valami?

- Nincs szóban az eset.

- Nohát, ez disz...

Ujra lenyeltem - a felét, s így folytattam:

- Nohát ez, diszkrétül szólva, disszonanciát vegyít a rendőrség működésébe.

- Mit akar ezzel mondani? - szólt a tiszt szigoruan.

- Találja ki.

- Ne adjon itt föl rébuszokat!

- Van eszemben.

- Tehát - a dologra térve - nem tagadja, a mivel vádolva van?

- S ha tagadnám?

- Az megrögzöttség jele és duplán büntetetik.

- Ugy? akkor nem tagadom.

- Áttérek az ítéletre. Tekintettel arra, hogy először tette, a legenyhébben, vagyis tiz forint birságra ítélem. Föllebbez a főkapitányhoz?

- Mi lenne az eredménye?

- Hogy esetleg fölemelik a pénzbírságot.

- Le nem szállítják?

- Soha!

- Akkor nem fellebbezek.

Lefizettem a tiz forintot, de megjegyeztem magamnak a tanulságot:

Nálunk csak azokat itélik el gyorsajtásért, a kik gyalog járnak.

Azóta kocsin járok, mindig száguldva hajtatok és biztosítva vagyok, hogy én többet gyorsajtásért nem kerülök a rendőrség elé.

Bandazur király.

I. RÉSZ. *Európában.*

Egy nyáron a feleségem Tátrafüredre ment, mert azt hitte, hogy tartozik az egészségének azzal, hogy barátnői megpukkadjanak irigységükben. Én ezalatt itthon egy butorozatlan ebéd-lőben töltöttem a nyarat, a lakás többi része gondosan el volt zárva, a molyok miatt. (Tényleg ki is sült ősszel, hogy egy teremtet lélek sem tudott a lezárt lakáshoz férközni, - a molyokat kivéve.)

Ilyen állapotban hozzám szállt egyszer egy vidéki sörgyárosnak a fia, iskolatársam. Egy rossz szalmazsákra megágyaztam neki. Ő könyvet kért, mert a pesti zaj izgatta és az ágyban olvasni akart. A bicegő éjjeli szekrény alól kihuztam egy, az egyensúly kedvéért odatett könyvet és odaadtam neki. Ott hagytam és bementem a szerkesztőségbe.

Mikor éjfélkor hazajöttem, az ágyon ült és busult.

- Mi bajod?

- Nem tudok aludni, rossz az ágy.

- Hát mért nem olvasol?

- Ugyan kérlek. Ilyen gyerekeknek való együgyüégeket csak nem fogok felnőtt ember létemre olvasni. Régen kinőttem én már az ilyenekből.

- Mi az?

- Az ördög tudja! Robinson Kruzoe, vagy a negyven rabló, vagy Argirus királyfi. Tudom is én.

Megnéztem a könyvet.

Az Ezeregy éj halhatatlan tündérmeséi voltak.

II. RÉSZ. *Afrikában.*

Bandazur király nagy ur volt. Birodalma tiz faluból, népe négyezer lélekből állott. Mind feketék voltak, ahogy telivér afrikaiakhoz illik.

Még pár év előtt emberhust is ettek. Egyszer egy angol hittérítő jött oda, aki az emberhusevés kárhuzatosságát élénk színekkel ecsetelte. Aki ezt teszi, az pokolra jut.

- Mi az a pokol? - kérdé Bandazur.

- Pokol az örök tűz hazája, ahol tüzes vassal sütögetik a bünösöket.

- Engem is? - kérdé a király borsódzó háttal.

- Téged is, óh király, ha meg nem javulsz.

- Tudod, barátom, én már vén legény vagyok ahhoz, hogy megjavuljak... Tehát én biztosan pokolra jutok... hanem előbb megeszlek, hogy magammal vigyelek.

Intett és előlépett a miniszterelnök, aki egyuttal hóhér és főkonyhamester volt.

- Parancs, király.

- Holnap udvari ebéd lesz, a miniszterek és a vezérek számára... Ezt az angolt megcsinálod... félangolosan... piritott maniokbogyóval és hiuzszalonnával megspékelve.

A miniszter intett és előléptek a pribékek, akik egyuttal kukták és államtitkárok voltak.

A hittérítő nem könyörgött.

- Ne ragadjatok meg, - kiáltá, - megyek én magam is. Nem félek én a haláltól, fekete kutyák.

- Még ő csufolódik, a komisz fehér, megbélyegzett képével, - röhögött a király, - te vigyázz, mert halálad előtt még meg is kinoztatlak. Bár az rontja a pecsenyét.

- Én velem akármit csinálhatsz, Bandazur, a szemedbe fogok kacagni.

- Mitől vagy te ilyen bátor? - kérde megdöbbenve a király.

- Attól, hogy nem eszem emberhust.

- Ohó, ilyenekkel nem fogsz tévutra vezetni. Vigyétek a vágóhid várótermébe.

A vágóhid váróterme egy pompásan berendezett lakás volt. Itt megfürösztték, szerecsendióval fűszerezett ételekkel jóltartották, pálmaborral itatták és egész éjjel verték a mandolint ablakai alatt, hogy az édes zene elvegye tőle a halál gondolatait, melyek a hust kesernyéssé teszik és megfosztják a ropogósságától a bőrt.

Estefelé kivezették egy nagy udvarra, hol a király ült egy pálmafa alatt a trónon, egész udvarával és egész háremével. Mulattatni kell a foglyot, ez teszi porhanyóssá a hust.

Mikor a csokoládé-hárem már különböző táncokat ellejtett és a harcosok is bemutatták vivásbeli ügyességüket, megszólalt Bandazur király:

- No most, jó ember, te rajtad a sor. Mit tudsz viszont a mi mulattatásunkra feltalálni?

Az angol odaült a király trónja elé s szóla:

- Táncban és fegyverjátékban nincs nekem ügyességem, óh király, de meg vagyok áldva a beszélés tehetségével.

Ő felsége lehajolt, megtapogatta a fiatal hittérítő izmos karjait s jóizüeket csettintett a nyelvével.

- Folytasd, fiam, folytasd, - szólt a király jóakaratu buzditással.

- Ha megengeded, majd bemutatom, hogy micsoda tehetség vagyok.

- Nagyon fogok örvideni.

A hittérítő fölállt:

- Kérem a hölgyeket és az egész udvart, jöjjenek közelebb.

Nagy köralakban a trón köré helyezkedtek s feszülten néztek az idegenre. A fényes afrikai csillagok ragyogtak odafönt, a hold sápadt fénye bevilágította a tájat, a távolban oroszlánok ordítottak...

Az angol kezdé:

Élt egyszer Bagdad városában egy hatalmas kalifa, a kit Harum-Basidnak hívtak. Ez egyszer, szokása szerint, álruhában a város utcáin sétált és találkozott egy szegény asszonynyal, a ki keservesen sirdogált...

Eltartott hajnalig, a mig az angol elmondta az Ezeregy éj tündérmeséi közül az elsőt... Az udvar feszülten figyelt, különösen a király. Mikor kelet felől, a pálmafák mögül kibukkant az első napsugár, a király felállt:

- A mese valóban érdekes és a folytatásra nagyon kíváncsi vagyok. Azért eredj vissza a vágóhid várótermébe; a kivégzést és az udvari ebédet pedig elhalasztjuk.

Ravasz mosoly játszadozott a hittérítő ajkai körül, s mélyen meghajtva magát, távozott.

Másnap este elmondta a második mesét. A király megint elhalasztotta a kivégzést, de most már az ő ajkai körül is ravasz mosoly játszadozott.

Harmadik este, alig hogy az angol tíz percig beszélt, különös jelenet történt.

A király a dühtől tajtékozva fölugrik trónjáról s ordít:

- Most már egész határozottan tudom. Nyomorult, engem nem teszel bolonddá, mint Sherezáde a kalifát. Nem fogod a bőrödet megmenteni az Ezeregy éj elmesélésével. Minő szemtelenség! Kinek nézel bennünket? Mars a vágóhidra!

Megölték, megsütötték, megették: tovább nincs.